

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่าน สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
3. บัญชีคำพื้นฐานระดับประถมศึกษาตอนต้น
4. การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา
5. พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551
6. การอ่าน
7. ชุดฝึกทักษะ
8. แผนจัดการเรียนรู้
9. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)
10. ความหมายของความพึงพอใจ
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 11.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 11.2 งานวิจัยต่างประเทศ
12. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.1 จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกใน ความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 3) มี หลักการที่สำคัญ ดังนี้

1.1.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและ มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และ คุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

1.1.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับ การศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

1.1.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

1.1.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้

1.1.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.1.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตาม อัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และ ประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1) มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

- 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
- 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสมความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกตั้งน้อมรำลึกชาติ ศาสน์ กษัตริย์ที่สถิตยสุจริตมีวินัยใฝ่เรียนรู้อยู่อย่างพอเพียงมุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยมีจิตสาธารณะ

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมอง และพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระดับสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 5-29) ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้

ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 34)

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่านเพื่อนำไป ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่าง ๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียนตาม จินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกพูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผลการพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวจิตใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้อง เหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของ ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรมวิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิดคุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกรักคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษาเพื่อให้เกิด ความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 12-14)

2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ไว้ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดความรู้อย่างมีวิสัยทัศน์ต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2.1 ลักษณะของหลักสูตร

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นกรอบและทิศทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยของสถานศึกษา เช่นเดียวกับกลุ่มวิชาอื่น ๆ สถานศึกษาจะนำพัฒนาเป็นหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้เป็นแนวทางเดียวกันทั้งประเทศตามมาตรฐานการเรียนรู้ ลักษณะสำคัญของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีดังนี้

2.1.1 กำหนดสาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (Strand)

ซึ่งเป็นแก่นความรู้ทางภาษาที่ผู้สอนต้องนำไปขยายรายละเอียด จัดให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และประกอบด้วยการอ่าน การเขียน การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดี และวรรณกรรม

2.1.2 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระ เพื่อระบุสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียน และมาตรฐานที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ อันคุณภาพของผู้เรียนที่ผู้สอนจะยึดเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้

2.1.3 กำหนดหลักสูตรเป็นช่วงชั้น ทั้งมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น มีการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างต่อเนื่อง ผู้สอนต้องศึกษา หลักสูตรทุกช่วงชั้น มิใช่เฉพาะช่วงชั้นที่จะสอนเท่านั้น เพื่อเห็นภาพการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

2.1.4 กำหนดเวลาเรียนตามความเหมาะสม ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 กำหนดเวลาเรียนเป็นรายปี ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4- 6 กำหนดเวลาเป็นรายภาค

ทั้งนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเวลาเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เฉพาะภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ใช้เวลาเรียนประมาณร้อยละ 50 (เวลาเรียนตลอดปี 800 - 1,000 ชั่วโมง) เพื่อเป็นเครื่องมือการเรียนรู้และวางทักษะที่จำเป็นในการอ่าน เขียนและการคิดคำนวณ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การศึกษาไทยได้ให้ความสำคัญกับทักษะการคิด เป็นอย่างยิ่งซึ่งการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็นระบบ เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลายเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. บัญชีคำพื้นฐานระดับประถมศึกษาตอนต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2556, : 1-40)
 บัญชีคำพื้นฐานที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งได้นำให้สถานศึกษาในสังกัดใช้เป็นคู่มือการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และชั้นเด็กเล็ก โดยเป็นคำพื้นฐานที่กรมวิชาการ (เดิม) ได้จัดทำขึ้นในโครงการศึกษาคำพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2529 - พ.ศ. 2531 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งครูผู้สอนภาษาไทยสามารถใช้เป็นคำพื้นฐานในการสอนอ่านเขียนได้

ในการใช้คำพื้นฐานและคำศัพท์ ครูผู้สอนภาษาไทยสามารถพิจารณา และนำไปเพื่อการใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนในการอ่าน-การเขียนภาษาไทยได้สูงสุดและเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

3.1 เป้าหมายการใช้บัญชีคำพื้นฐาน

3.1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 (ช่วงชั้นที่ 1) อ่านได้

3.1.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) อ่านคล่อง และอ่านเป็น

3.1.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 (ช่วงชั้นที่ 3-4) อ่านเป็น และมีนิสัย

รักการอ่าน

1) อ่านได้ หมายถึง การอ่านคำ วลี ประโยค ได้ถูกต้องและรู้ความหมาย สามารถประสมคำ และจำแนกส่วนประกอบของคำได้ (พยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด และตัวการันต์) การอ่านคำพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่กำหนดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประมาณ 600 คำ รวมทั้งคำที่ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้
อื่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพิ่มอีกประมาณ 800 คำ รวมทั้งคำที่ใช้ในกลุ่มสาระการ
เรียนรู้อื่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพิ่มอีกประมาณ 1,200 คำ รวมทั้งคำที่ใช้ในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้อื่น

2) อ่านคล่อง หมายถึง การอ่านออกเสียงได้อย่างชัดเจนถูกต้องตามหลักเกณฑ์
การอ่าน อ่านแล้วจับใจความของเรื่องที่อ่านได้ เน้นการอ่านคำพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพิ่มจากคำที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อีกประมาณ 1,400 คำ รวมทั้งคำที่ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 เน้นการอ่านคำใหม่ และคำยากที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งคำที่ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

3) อ่านเป็น หมายถึง การอ่านได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การอ่าน รู้จักเว้นวรรคตอน และใช้น้ำเสียงได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง จับใจความสำคัญของเรื่องที่ได้ อ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ ใช้ผลจากการอ่านในการตัดสินใจแก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลโดยไม่ตกอยู่ในอิทธิพลการโฆษณาชวนเชื่อ

4) นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การมีความพอใจและต้องการที่จะอ่านหนังสืออย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แสวงหาความรู้และความเพลิดเพลินจากการอ่าน ซึ่งเป็นการพัฒนาตนเองสังคม และประเทศชาติ ในระดับการอ่านเป็นและมีนิสัยรักการอ่านนักเรียนสามารถใช้คำได้อย่างอิสระ

3.2 ประโยชน์ของบัญชีคำพื้นฐาน

3.2.1 ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทย ในแง่ของการกำหนดเนื้อหา คือ การกำหนดคำที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยแต่ละระดับชั้น

3.2.2 ใช้ในการพัฒนาหนังสือเรียน แบบฝึกหัด และหนังสือเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ โดยการนำคำไปใช้แต่งหนังสือและฝึกเสริมทักษะต่าง ๆ

3.2.3 ใช้ในการจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาไทยที่จำเป็น เช่น บัตรคำแผนภูมิเสริมประสบการณ์ การสร้างเรื่องราวในการแสดงหุ่น การเล่นเกมแบบ บทบาทสมมุติ การแสดงละคร เป็นต้น

3.3 รายละเอียดของคำพื้นฐาน

3.3.1 คำพื้นฐานชั้นเด็กเล็ก มีจำนวนทั้งสิ้น 242 คำ จำแนกเป็นคำนาม จำนวน 175 คำ จัดประเภทของคำได้ 12 หมวด คือหมวดเกี่ยวกับตำแหน่ง อาชีพมี 15 คำ เครื่องมือมี 14 คำ อวัยวะมี 22 คำ เครื่องแต่งกาย – เครื่องนอน มี 11 คำ ดอกไม้ มี 4 คำ ผลไม้ มี 18 คำ ผัก มี 10 คำ อาหาร มี 12 คำ สัตว์ มี 27 คำ พืชมี 4 คำ และสถานที่ มี 12 คำ คำกริยา คำเชื่อม และคำอื่น ๆ อีก 61 คำ

3.3.2 คำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 708 คำ มีลักษณะเป็นคำเดี่ยวง่ายทั้งหมด

3.3.3 คำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,098 คำ มีลักษณะเป็นคำเดี่ยวง่าย จำนวน 356 คำ คำประสมง่าย จำนวน 415 คำ และคำเดี่ยวยาก จำนวน 327 คำ

3.3.4 คำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,210 คำ มีลักษณะเป็นคำเดี่ยวง่าย จำนวน 340 คำ คำประสมง่าย จำนวน 288 คำ คำเดี่ยวยาก จำนวน 168 คำ และคำประสมยาก จำนวน 414 คำ

3.4 ข้อเสนอแนะในการนำคำพื้นฐานไปใช้

4.4.1 คำพื้นฐานในชั้นเด็กเล็ก หรือบัญชีคำคันทา มีจำนวนทั้งสิ้น 242 คำ เป็นคำที่เด็กเล็กใช้พูดในชีวิตประจำวันที่มีความถี่สูง การนำคำคันทาไปสอนอ่านควรคัดเลือกคำที่ใช้บ่อยในห้องเรียนและในสถานการณ์ต่าง ๆ การกำหนดจำนวนคำไม่ควรมากเกินไปควรอยู่ระหว่าง 100 –150 คำ สำหรับการสอนอ่านคำคันทานี้ ไม่จำเป็นต้องให้นักเรียนอ่านแบบแจกลูกและสะกดหรือผัน ให้อ่านเป็นคำและเข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ

4.4.2 คำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,016 คำ เป็นคำที่ทดสอบความยากง่ายในการอ่านและการเขียนมาแล้ว โดยคัดเลือกจากจำนวนคำของบัญชีคำแต่ละชั้น ซึ่งนักเรียนใช้พูดในชีวิตประจำวันที่มีความถี่สูง ดังนั้นคำเหล่านี้จึงเป็นคำที่ควรเรียนในชั้นต่าง ๆ ตามที่กำหนด แต่การพิจารณานำคำไปใช้ในแต่ละชั้นควรพิจารณาคัดเลือกอีกครั้งหนึ่งโดยพิจารณาคำที่จำเป็นต้องใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ และตามสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งพิจารณา กำหนดจำนวนคำให้เหมาะสม

4.4.3 คำที่กำหนดในบัญชีคำพื้นฐานแต่ละชั้นไม่ควรถือเป็นหลักตายตัวมากนัก สามารถปรับปรุงได้ตามความเหมาะสม คำในบัญชีคำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อาจปรับมาใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้ ทั้งนี้ควรพิจารณาค่าความยากของการอ่านและเขียนด้วย เพื่อให้การใช้คำเหมาะสมกับวัยและตามลำดับขั้นการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับคำบางคำที่ยากมากแต่มีความจำเป็นต้องใช้ในระดับชั้นนั้น ๆ ก็อาจนำมาใช้ได้ โดยครูผู้สอนภาษาไทยสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอนคำยากนั้น ๆ เพิ่มเติมด้วย

4.4.4 การนำคำในบัญชีคำพื้นฐาน แต่ละชั้นไปใช้ในการสร้างสื่อการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ นอกจากจะใช้คำจากบัญชีคำพื้นฐานแล้ว ควรพิจารณำคำที่ใช้เฉพาะกลุ่มสาระนั้น ๆ มาใช้ประกอบด้วย

1) การอ่าน – การเขียนภาษาไทยตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ปีการศึกษา 2553

ช่วงชั้นที่ 1 ติดตามและตรวจสอบว่านักเรียนอ่านออกหรือไม่ โดยเน้นที่การอ่านออกเสียงเป็นสำคัญ และนักเรียนอ่าน เขียน คำ ประโยค ข้อความได้ถูกต้องและเข้าใจความหมายหรือไม่ โดยใช้คำพื้นฐานซึ่งกรมวิชาการเคยวิจัยไว้ และจากหนังสือเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่เสนอไว้ เป็นเกณฑ์พิจารณาความยากง่ายของสาระที่อ่าน ดังนี้

บัญชีคำพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มอีก จำนวน 708 คำ รวมเป็น 950 คำ

บัญชีคำพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพิ่มอีก จำนวน 950 คำ รวมเป็น 1,098 คำ

บัญชีคำพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพิ่มอีก จำนวน 1,210 คำ รวมเป็น 3,016 คำ

2) กำหนดร้อยละ 60 ขึ้นไป จึงผ่านเกณฑ์การอ่านออกเขียนได้ ดังนี้
การอ่านออกเขียนได้ ชั้น ป. 1-3

การอ่านออก : อ่านคำ อ่านประโยค อ่านข้อความ ต้องผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 60 ขึ้นไป

ระดับคุณภาพ
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คะแนน 80 – 100 ระดับดีมาก

คะแนน 70 – 79 ระดับดี

คะแนน 60 – 69 ระดับพอใช้

คะแนน 1 – 59 ปรับปรุง (ต่ำกว่าเกณฑ์)

การเขียนได้ : เขียนคำ เขียนประโยค เขียนข้อความ ต้องผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 50 ขึ้นไป

ระดับคุณภาพ

คะแนน 80 – 100 ระดับดีมาก

คะแนน 65 – 79 ระดับดี

คะแนน 50 – 64 ระดับพอใช้

คะแนน 1 – 49 ปรับปรุง (ต่ำกว่าเกณฑ์)

การสรุป : การอ่านออกเขียนได้

นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์ ทั้งการอ่านออก ร้อยละ 60 และการเขียนได้ ร้อยละ 50
จึงจะถือว่า อ่านออกเขียนได้

การอ่านคล่องเขียนคล่อง ชั้น ป. 4 - 6

การอ่านคล่อง : อ่านคำ อ่านประโยค อ่านข้อความ ต้องผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 60 ขึ้นไป

ระดับคุณภาพ

คะแนน	80 – 100	ระดับดีมาก
คะแนน	70 – 79	ระดับดี
คะแนน	60 – 69	ระดับพอใช้
คะแนน	1 – 59	ปรับปรุง (ต่ำกว่าเกณฑ์)

การเขียนคล่อง : เขียนคำ เขียนประโยค เขียนข้อความ ต้องผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 50 ขึ้นไป

ระดับคุณภาพ

คะแนน	80 – 100	ระดับดีมาก
คะแนน	65 – 79	ระดับดี
คะแนน	50 – 64	ระดับพอใช้
คะแนน	1 – 49	ปรับปรุง (ต่ำกว่าเกณฑ์)

การสรุป : การอ่านคล่องเขียนคล่อง

นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์ ทั้งการอ่านคล่อง ร้อยละ 60 และการเขียนคล่อง ร้อยละ 50 จึงจะถือว่า อ่านออกเขียนได้

3) รายละเอียดเกี่ยวกับบัญชีค่าช่วงชั้นที่ 1 การจัดการเรียนรู้อุทิศการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับช่วงชั้นที่ 1(ป.1-3)

การจัดการเรียนรู้อุทิศการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3)

กำหนดบัญชีค่าให้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มี จำนวนทั้งสิ้น 708 ค่า และค่าในกลุ่มสาระการเรียนรู้

อื่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อ่านคำเพิ่มอีกจำนวนทั้งสิ้น 1,098 คำ จำนวน 356 คำ และคำในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อ่านคำเพิ่มอีกจำนวนทั้งสิ้น 1,210 คำ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า บัญชีคำพื้นฐานครูผู้สอนภาษาไทยสามารถพิจารณาความสามารถของผู้เรียนและนำไปกำหนดคำที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยแต่ละระดับชั้น เพื่อการใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนในการอ่าน การเขียนภาษาไทยได้สูงสุดและเหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติได้มากที่สุด

4. การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา

4.1 ความหมายของการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเป็นการพัฒนาการศึกษาโดยพื้นฐานการวิจัย (Research -Based Education Development) เป็นกลยุทธ์หรือวิธีการสำคัญวิธีหนึ่งที่ยอมรับใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษา โดยเน้นหลักการเหตุผลและตรรกวิทยา เป็นเป้าหมายหลัก คือ ใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาอันหมายถึง วัสดุครุภัณฑ์ทางการศึกษา ได้แก่ หนังสือแบบเรียน फिल्मสไลด์ เทปเสียง เทปโทรทัศน์ บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ฯลฯ (Borg; & Gall. 1979 : 771-798; พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. 2546 : 21-24)

ดังนั้น การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา Educational Research Development (R&D) เป็นการวิจัยทางการศึกษาประเภทหนึ่ง ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

การวิจัยและพัฒนา หมายถึง การพัฒนาองค์ประกอบที่เป็นผลผลิตที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งผลผลิตทางการศึกษา ได้แก่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน สื่อการสอน สื่อการเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ และการจัดระบบ การวิจัยและพัฒนาจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์ บุคลากร และเวลาในการทำให้สมบูรณ์ ผลของการพัฒนาจะทำให้ได้มาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและรายละเอียดที่เฉพาะเจาะจง และจะสมบูรณ์แบบ เมื่อผลผลิตถูกนำไปทดลองภาคสนามและหาประสิทธิภาพให้อยู่ในระดับที่ได้มาตรฐาน (Gay. 1976 อ้างอิงจาก พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. 2546 : 21-24)

บอร์กและกอลล์ (Borg and Gall. 1989 : 782) ได้กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา เป็นกระบวนการพัฒนาและนำมาซึ่งเหตุผลของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา โดยผลิตภัณฑ์นี้ จะไม่หมายถึงเฉพาะตำรา พิล์ม หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงวิธีการและโปรแกรมทางการศึกษา จุดเน้นของการวิจัยและพัฒนา คือ การพัฒนาโปรแกรมที่จะทำให้เกิดระบบการเรียนรู้ซึ่งรวมถึงการพัฒนาอุปกรณ์และการฝึกอบรมบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน

การวิจัยและพัฒนาเป็นรูปแบบการวิจัย ที่จะทำให้การวิจัยทางการศึกษามากยิ่งขึ้น เพราะการวิจัยและพัฒนาเน้นการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์การศึกษา ที่ใช้ในการจัดการศึกษา ได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้น หากวงการวิจัยทางการศึกษาไทยจะหันมาสนใจการวิจัยและพัฒนาเพิ่มมากยิ่งขึ้น ก็จะเป็นการทำให้มีการนำผลการวิจัยทางการศึกษาไปใช้กันอย่างกว้างขวางเด่นชัดมากยิ่งขึ้นในอนาคต วรวรรณ ศรีสงคราม (2544 : 8)

ทิศนา ขมณี (2540 : 5) ได้กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา (Research and development) คือ การวิจัยที่มุ่งเอาความรู้จากการวิจัยบริสุทธิ์ไปวิจัยต่อ โดยพัฒนาเป็นเทคนิคหรือวิธีการที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและทดลองใช้จนเป็นผลที่น่าพอใจ แล้วจึงนำไปเผยแพร่ใช้ในวงกว้างเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การวิจัยและพัฒนา เป็นการวิจัยประยุกต์เป็นขั้นที่กระทำต่อจากการวิจัยบริสุทธิ์ เป็นการนำความรู้จากการวิจัยบริสุทธิ์ไปวิจัยต่อ และพัฒนาเป็นเทคนิค หรือวิธีการที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาอย่างได้ผล (ไพฑูริย์ ลินลารัตน์ และ สำลี ทองทิว. 2553 : 22)

การวิจัยและพัฒนา เป็นกระบวนการที่ใช้การพัฒนาและประเมินผล ขั้นตอนส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปทางการประเมินผลและผลผลิต จุดมุ่งหมายในการวิจัยและพัฒนาจะแตกต่างจากการวิจัยทั่วไป คือ วิจัยทั่วไปนั้นมุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ แต่การวิจัยพัฒนานั้นมุ่งเกี่ยวกับการพัฒนาผลผลิตให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพยิ่งขึ้น (นิโลบล นิมกักรัตน์. 2545 : 26)

การวิจัยและพัฒนา เป็นการวิจัยที่ต้องการค้นคว้าและพัฒนา ทำการทดสอบในสภาพจริง ทำการประเมิน และดำเนินการปรับปรุงผลิตภัณฑ์หลาย ๆ รอบจนได้ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ (รุจโรจน์ แก้วอุไร. 2549 : 10)

สัทพ์ตร์ พิบูลย์ (2551 : 1-2) ได้กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) เป็นลักษณะหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนาทางเลือกหรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพงานหรือคุณภาพชีวิต

การวิจัยและพัฒนา เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม (หมายถึงสื่อ/สิ่งประดิษฐ์ หรือวิธีการ) แล้วมีการทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ นวัตกรรมที่นำมาทดลอง คือ ปฏิบัติการ (Treatment) หรือตัวแปรต้น โดยมี “ดัชนีชี้คุณภาพ” ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นตัวแปรตาม การวิจัยและพัฒนาจะให้ผลลัพธ์ที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ

1. นวัตกรรมประเภทวัตถุที่เป็นชิ้นเป็นอัน ซึ่งอาจเป็นประเภท วัสดุ/อุปกรณ์/ชิ้นงาน เช่น รถยนต์ คอมพิวเตอร์ ชุดการสอน สื่อการสอน ชุดกิจกรรม เสริมความรู้ คู่มือประกอบการทำงาน เป็นต้น

2. นวัตกรรมประเภทที่เป็นรูปแบบ /วิธีการ/ กระบวนการ/ระบบปฏิบัติการ อาทิ รูปแบบการสอน วิธีการสอน รูปแบบการบริหารจัดการ ระบบการทำงาน Quality Control (Q.C.), Total Quality Management (TQM), The Balanced Scorecard (BSC) และระบบ ISO เป็นต้น ผลงานทางวิชาการประเภทงานวิจัยและพัฒนา คุณค่าของงานจะอยู่ที่ “สิ่งประดิษฐ์/ผลงานเป็นชิ้นเป็นอันที่สร้างขึ้น” หรือ “วิธีการ/รูปแบบการทำงาน/รูปแบบการจัดการ” ที่พัฒนาขึ้น ผลงานวิจัยและพัฒนาที่มีคุณค่ามาก คือ กรณีที่สามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการที่ “ดูดี มีคุณค่า ใช้งานได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ”

กระบวนการวิจัยและพัฒนา อาจเริ่มด้วยระบบของการวิเคราะห์สภาพปัญหาให้ชัดเจน แล้วเข้าสู่ระยะของการพัฒนาทางเลือก หรือวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งระยะของการพัฒนาทางเลือกจะมีขั้นตอนคล้ายคลึงกับการวิจัยโดยทั่วไป แต่เป็นการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมให้ได้มาตรฐานก่อนที่จะทำการทดลองใช้ในสภาพจริง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม

เป็รื่อง กุมาท (2529 : 15) ได้กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยซึ่งเกิดจากความพยายามที่จะสร้างสรรค์ผลิตผล และกระบวนการบางสิ่ง บางอย่างตามหลักการเฉพาะ และ

ตามระเบียบวิธีการวิจัย ที่สามารถรับรองคุณภาพ ประสิทธิภาพ ของผลผลิตและกระบวนการ เมื่อต้องการนำผลนั้นไปใช้ ซึ่งรูปแบบการวิจัยและพัฒนาเป็นการแก้ปัญหาทางการศึกษา บางประการ ผู้ดำเนินการต้องออกแบบสร้างสรรค์และพัฒนาผลผลิตด้วย การทดลองประเมินผล และป้อนข้อมูลย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงผลผลิตนั้นให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถแบ่งการวิจัยและพัฒนาระบบต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การวิจัยและพัฒนาระบบสื่อการสอน เช่น ระบบสื่อการสอนรายบุคคล ระบบชุดการสอนและระบบสื่อประสม
2. การวิจัยและพัฒนาระบบสื่อการเรียนการสอน
3. การวิจัยและพัฒนาด้านการบริหารเทคโนโลยีทางการศึกษา
4. การวิจัยและพัฒนาด้านการบริการเทคโนโลยีทางการศึกษา
5. การวิจัยและพัฒนาด้านการประเมิน และติดตามการบริหารและบริการเทคโนโลยีทางการศึกษา

คำว่า การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา ตรงกับคำว่า Educational Research Development (R&D) ในภาษาอังกฤษ ซึ่งหมายถึง การดำเนินงานพัฒนาทางการศึกษา โดยอาศัยการวิจัยเป็นพื้นฐานหรือเป็นเครื่องมือดำเนินการ (Educational Development by Research หรือ Research Based Educational Development) ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายคือใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาและเพื่อตรวจสอบคุณภาพผลงานหรือผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา (Educational Products)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นการศึกษาค้นคว้าที่เป็นระบบเชื่อถือได้ ผู้วิจัยและพัฒนาต้องออกแบบการวิจัยการทดลองการประเมินผล ปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 จุดมุ่งหมายของการวิจัยและพัฒนา

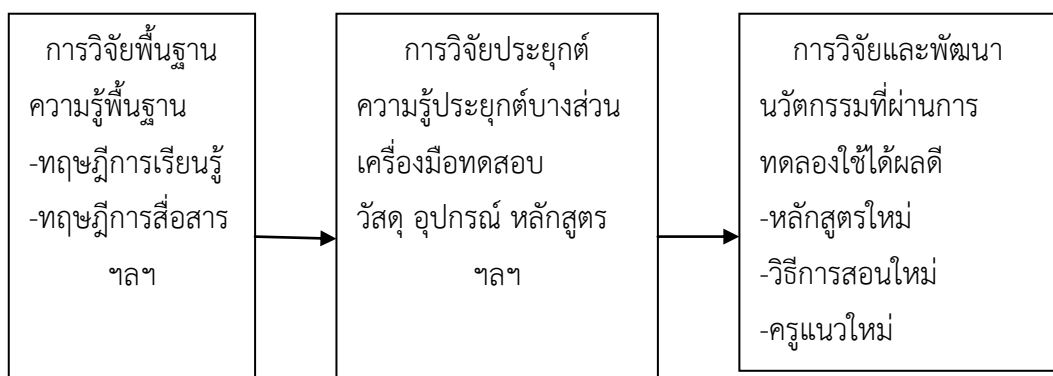
การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาแตกต่างจากการวิจัยทางการศึกษา 2 ประการคือ

1. เป้าประสงค์ การวิจัยทางการศึกษามุ่งศึกษาหาความรู้ใหม่โดยการวิจัยพื้นฐานหรือมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยการวิจัยประยุกต์ แต่การวิจัยและพัฒนาทาง

การศึกษามุ่งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา แม้ว่าการวิจัยประยุกต์ทางการศึกษาหลายโครงการมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา เช่น การวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิผลของวิธีสอนหรืออุปกรณ์การสอน ผู้วิจัยอาจพัฒนาสื่อ หรือผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาสำหรับการเรียนการสอนแต่ละแบบแต่ละผลิตภัณฑ์เหล่านี้ ได้ใช้สำหรับการทดสอบสมมุติฐานของการวิจัยแต่ละครั้งเท่านั้นไม่ได้พัฒนาไปสู่การใช้สำหรับโรงเรียนทั่วไป

2. การนำไปใช้ ผลงานวิจัยทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยบริสุทธิ์ หรือการวิจัยประยุกต์ก็ตามโดยส่วนใหญ่จะเป็นประโยชน์หรือนำไปใช้ในวงแคบ เฉพาะสถานการณ์ทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องเท่านั้น จนมีผลการวิจัยอยู่เป็นจำนวนมีใช้น้อยที่ตกอยู่ในสภาพที่เรียกว่างานวิจัยบนหิ้ง นั่นคือ มิได้มีการนำไปใช้ประโยชน์ใด ๆ เลย และจากสภาพที่เป็นจริงของงานวิจัยทางการศึกษาตามที่กล่าวมานี้ ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในสภาพการณ์การศึกษาในวงกว้างมากยิ่งขึ้น เพื่อลดความสูญเปล่า และสามารถนำประโยชน์ที่ได้ไปใช้จริงจากผลของงานวิจัย ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการทดลอง ตรวจสอบและประเมินผล ผลงานวิจัยจนเป็นที่พอใจและยอมรับได้ แนวคิดดังกล่าวจึงเกิดเป็น การวิจัยและพัฒนาการศึกษา ดังที่นิยมทำกันอยู่ในปัจจุบันนี้

จากแนวคิดของการวิจัยและพัฒนาการศึกษาตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่างานที่ทำต่อเนื่องกัน หรือเป็นส่วนเดียวกันระหว่างการวิจัยและพัฒนาการศึกษา ซึ่งไม่ได้แยกออกจากกันหรือจบตอนเฉพาะส่วน ดังเช่นการวิจัยทางการศึกษาประเภทอื่น แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยทางการศึกษาประเภทการวิจัยบริสุทธิ์และการวิจัยประยุกต์ ก็ยังมีความจำเป็นทั้งนี้เพราะ การวิจัยและพัฒนาการศึกษายังมีความสัมพันธ์และต้องอาศัยความรู้ที่เป็นผลงานวิจัยทางการศึกษาทั้งสองประเภทอยู่เช่นกัน ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภูมิดังภาพประกอบ

แผนภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างการวิจัยการศึกษากับการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา วารินทร์ รัศมีพรหม. (2542 : 20)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า จุดมุ่งหมายของการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนาสื่อหรือผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาสำหรับการสอน สามารถนำประโยชน์ที่ได้ไปใช้จริงจากผลของงานวิจัย โดยผ่านกระบวนการทดลอง ตรวจสอบและประเมินผล ผลงานวิจัยจนเป็นที่พอใจนำไปใช้การทดสอบสมมุติฐานของการวิจัยแต่ละครั้งและได้พัฒนาไปสู่การใช้สำหรับโรงเรียนทั่วไป

4.3 ประเภทของการวิจัยและพัฒนา

การจัดแบ่งประเภทของการวิจัยและพัฒนาการศึกษา อาจแบ่งได้โดยใช้ประเภทของผลงานหรือผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาเป็นตัวกำหนด ซึ่งคำว่า ผลงานหรือผลิตภัณฑ์ ทางการศึกษานั้นหมายถึง สิ่งที่เป็นปัจจัยนำเข้าหรือตัวป้อน (Input) และกระบวนการ (Process) ในการจัดการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หลักสูตร และวิธีการสอน เป็นต้น ดังนั้นประเภทของการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงประกอบด้วย

4.3.1 การวิจัยและพัฒนาด้านวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ทางการศึกษา การวิจัยและพัฒนาประเภทนี้ ได้แก่ การวิจัยพัฒนาเกี่ยวกับหนังสือ ตำราเรียน แบบทดสอบ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สไลด์ แผ่นฟิล์ม เทปบันทึกเสียง โต้ะ แก้อื้อ เป็นต้น เป้าหมายของการวิจัยและพัฒนามุ่งไปที่การพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ทางการศึกษาด้านแบบ เพื่อทดลองใช้และขยายผลการนำไปใช้ในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องต่อไป

4.3.2 การวิจัยและพัฒนาด้านหลักสูตรและวิธีสอน การวิจัยและพัฒนาการศึกษาประเภทนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนทิศทางการพัฒนาชุมชนหรือประเทศ

เป็นตัวกำหนด เช่นการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนใหม่ เช่น การสอนมุ่งประสบการณ์ทางภาษา การสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบไม่มีชั้นเรียน เป็นต้น การวิจัยและพัฒนาการศึกษาประเภทที่กล่าวมานี้ จะมีเป้าหมายมุ่งไปที่การพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนใหม่ ๆ เพื่อให้มีการนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในวงกว้างต่อไป

4.3.3 การวิจัยและพัฒนาด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาในการจัดการศึกษา นอกจากจะต้องทำการวิจัยและพัฒนาตามสองประการดังที่กล่าวมาแล้ว การวิจัยและพัฒนาเพื่อการวางแผนออกแบบใช้อาคารสถานที่ และการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดสภาพการณ์การศึกษา ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้นอาจเป็นการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด คำนึงถึงงบประมาณที่ต้องลงทุนก่อสร้าง ดังนั้นหากมีการวิจัยและพัฒนาด้านอาคารสถานที่และการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา จนกระทั่งได้ผลดีก็ย่อมนำไปสู่การได้รูปแบบเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่และการจัดสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ในสถานศึกษาใด ๆ ก็นับว่าเป็นประโยชน์ให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ สามารถนำผลที่ได้ไปใช้ได้เช่นกัน รุจโรจน์ แก้วอุไร (2545 : 10)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า ประเภทของการวิจัยและพัฒนา เป็นผลงานหรือผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หลักสูตร และวิธีการสอน ดังนั้นประเภทของการวิจัยและพัฒนาที่มีเป้าประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนา สื่อวัสดุ อุปกรณ์ การสอน การวิจัยด้านหลักสูตร การวิจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา เพื่อให้มีการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน จัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่และจัดการสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาสำหรับนักเรียน และให้สถานศึกษาอื่น ๆ สามารถนำผลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4.4 กระบวนการและขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา

กระบวนการและขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา หรือวัฏจักรอาร์แอนด์ดี (R&D Cycle) ประกอบด้วยการศึกษาวิจัยเพื่อหาผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาแก้ปัญหา การพัฒนาผลิตภัณฑ์จะอยู่บนพื้นฐานของปัญหาที่ค้นพบ โดยการทดสอบภาคสนาม เพื่อตรวจสอบข้อผิดพลาดของผลิตภัณฑ์และทำการทดลองหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งผลการทดลองภาคสนามชี้บ่งว่าผลิตภัณฑ์

สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ดังนั้นจึงมีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอกระบวนการและขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาไว้หลากหลายลักษณะดังนี้ รัตนะ บัวสนธ์ (2552 : 13-14) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สสำรวจ สภาพปัจจุบันปัญหา หรือความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ สร้าง และประเมินนวัตกรรม (หรือผลิตภัณฑ์) ขั้นตอนที่ 3 การนำนวัตกรรม (ผลิตภัณฑ์) ไปทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงนวัตกรรม (ผลิตภัณฑ์) ขั้นตอนที่ 5 การเผยแพร่นวัตกรรม (ผลิตภัณฑ์)

องอาจ นัยวัฒน์ (2554, : 265-274) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการออกแบบการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การตัดสินใจออกแบบการวิจัยโดยเลือกใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา 2) สสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาความต้องการจำเป็น 3) ตั้งเป้าหมาย วางแผน ดำเนินการและเลือกแบบการวิจัยและพัฒนา 4) ออกแบบและสร้างต้นแบบการพัฒนา 5) ทดลองใช้และประเมินต้นแบบการพัฒนา 6) ดำเนินการผลิตและเผยแพร่ไปสู่ผู้ใช้ในวงกว้าง 7) ประเมินคุณภาพของการออกแบบการวิจัยและพัฒนา

รุจโรจน์ แก้วอุไร (2545 : 2) ได้กล่าวว่า กระบวนการวิจัยและพัฒนา มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดผลิตภัณฑ์และรวบรวมข้อมูล 2) การวางแผนการวิจัยและพัฒนา 3) การพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนของการผลิต 4) ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ 5) การเผยแพร่ ตามที่นักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า กระบวนการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนหลักอยู่ 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาหรือความต้องการ 3) การสร้างและพัฒนา 4) การทดลองใช้ 5) การปรับปรุงแก้ไขและการประเมินผล 6) การเผยแพร่

4.5 ลักษณะสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยและพัฒนา

องอาจ นัยวัฒน์ (2554 : 232-234) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการวิจัยและพัฒนา ดังนี้ 1) เป็นการนำความรู้หรือความเข้าใจใหม่ที่สร้างขึ้นมาพัฒนาเป็นต้นแบบใช้งาน จุดเน้นที่สำคัญ ของการวิจัยและพัฒนา คือ การทำวิจัยเพื่อแสวงหาหรือสร้างสรรค์สร้างภูมิปัญญาใหม่

แล้วทำการพัฒนา ด้วยการคิดค้น “ต่อยอด” ความรู้หรือความเข้าใจดังกล่าวให้อยู่ในรูปแบบ (prototype) 2) เป็นการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เนื่องจากการวิจัยและพัฒนา มีจุดเน้นใน การดำเนินงานที่ประกอบด้วย 3 กระบวนการหลัก คือ การวิจัย การพัฒนา และการเผยแพร่ 3) มีการดำเนินงานวิจัยอย่าง เป็นวัฏจักรด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้ 4) มักใช้การผสมผสาน วิธีการ เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการทำวิจัย ซึ่งเหตุผลสำคัญที่นักวิจัยเลือกใช้การผสมผสาน วิธีการ เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการทำวิจัยประเภทนี้ คือ การมีทั้ง “ความแกร่งและความยืดหยุ่น” ที่เป็นจุดเด่นของวิธีการวิจัยทั้งสองรูปแบบ 5) มุ่งเน้นตอบสนองต่อผู้ต้องการใช้ ผลการวิจัยและพัฒนา จุดเน้นสำคัญของการวิจัยประเภทนี้คือ การดำเนินงานวิจัยที่ต้องตอบสนองความต้องการจำเป็นของ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้ประสงค์จะนำผลผลิต กระบวนการ หรือการบริการจากการวิจัยและพัฒนา ไปใช้งาน 6) ผลการวิจัยที่มีคุณค่าและมูลค่าสูงสามารถ จดทะเบียนสิทธิบัตรได้โดยเฉพาะที่อยู่ในรูป ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อันเป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากการ สร้างสรรค์ และ “การลงทุนลงแรง” ของนักวิจัย

วรรณิ โสมประยูร (2546 : 12) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการวิจัยและพัฒนา มี ดังนี้ 1) เป็นการนำผลวิจัยเดิมหรือสิ่งประดิษฐ์มาทบทวนแล้วพัฒนาหรือต่อยอด เพื่อเพิ่ม ศักยภาพให้เกิดประโยชน์ ในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง กล่าวคือ “วิจัยแล้วพัฒนา และพัฒนาโดยใช้ วิจัย” การวิจัยจึงเปรียบเสมือนหนึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนา 2) เป็นการศึกษาค้นคว้าทดลอง และตรวจสอบเพิ่มเติมของเดิมให้ สมบูรณ์และเป็นไปอย่างครบวงจร ด้วยการจัดกระทำซ้ำ ๆ หลายครั้ง รวมทั้งสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้แล้วนำผลมาปรับปรุงเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งเกิด ความเชื่อมั่นและแน่ใจในผลผลิตขั้นสุดท้าย 3) เป็นการนำกระบวนการวิจัยต่าง ๆ จากทั้ง ประเภทการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มาใช้ในโครงการวิจัยและโครงการพัฒนา โดยจัดแบ่งให้มีโครงการวิจัยย่อยหรือโปรแกรมการวิจัยจำนวนมากเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเป็นชุด โครงการวิจัย 4) มุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถหรือทักษะ ทางวิชาการ ทั้งทางด้านการศึกษา การ พัฒนาและการปฏิบัติหน้าที่งานประจำให้แก่ทีมผู้ร่วมดำเนินการวิจัย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการ ยอมรับผลผลิตและเผยแพร่หรือขยายผลการวิจัยต่อไปด้วยพร้อม ๆ กัน 5) สามารถยืดหยุ่นหรือ ปรับเปลี่ยนทั้งกระบวนการวิจัยและกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับ ความ ต้องการของผู้ที่จะใช้ผลการวิจัยได้เสมอ เนื่องจาก R&D มุ่งที่ผู้ใช้ผลผลิตเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด

6) ในระหว่างที่ดำเนินงานวิจัยและพัฒนาอยู่นั้น จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมผลิตและ/หรือผู้ใช้ผลผลิตจากภาครัฐและเอกชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมดำเนินการด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับในความสำเร็จของผลผลิตและเป็นการเผยแพร่ผลวิจัยไปด้วยในตัว 7) ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาจะต้องเป็นช่วงเวลาที่ต่อเนื่องกันยาวนานมากพอที่จะทำให้เกิดผลผลิตที่ได้มาตรฐานตามความต้องการของสังคม 8) การเผยแพร่และการขยายผลของผลผลิตที่ได้จาก R&D ควรจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องทั้งในขณะที่กำลังดำเนินการวิจัยอยู่และหลังจากการวิจัยได้เสร็จสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตามเพื่อให้ผลผลิตไปสู่ผู้ใช้อย่างกว้างขวางและเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง 9) เนื่องจากผลผลิตจาก R&D อาจจะมีมูลค่าสูง และ/หรือ มีการถือครองลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรได้ ผู้วิจัยจึงควรจะได้มีการจดทะเบียนเพื่อคุ้มครองสิทธิให้เป็นไปตามระเบียบและเงื่อนไขของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร ทั้งภายในประเทศหรือนานาชาติ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การวิจัยและพัฒนา หมายถึงการพัฒนานวัตกรรมด้วยการแสวงหาความรู้ใหม่จากองค์ความรู้เดิมโดยใช้กระบวนการวิจัย ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนได้นวัตกรรมที่เป็นต้นแบบและนำไปใช้แก้ปัญหาได้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญอยู่ 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาหรือความต้องการ 3) การสร้างและพัฒนา 4) การทดลองใช้ 5) การประเมินผลและปรับปรุง 6) การเผยแพร่ โดยมีลักษณะสำคัญของการวิจัยและพัฒนา คือ การต่อยอดของเดิม การยอมรับ โดยเน้นการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเชื่อถือได้เพื่อนำผลไปใช้ในวงการศึกษาอย่างกว้างขวางและประโยชน์ที่สังคมพึงได้รับต่อไป

5. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

5.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีบทบัญญัติหลายหมวด หลายมาตรา ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงความสามารถของบุคคลนั้น

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
- (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
- (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อ การเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคล ตาม มาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

สาระหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่ง และ วรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนา องค์ความรู้และพัฒนาสังคม

5.2 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และอนุบัญญัติตาม พระราชบัญญัติ ฯ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด

“ผู้ดูแลคนพิการ” หมายความว่า บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุตร สามี ภรรยา ญาติ พี่น้อง หรือบุคคลอื่นใดที่รับดูแลหรือรับอุปการะคนพิการ

“แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล” หมายความว่า แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

“เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก” หมายความว่า เครื่องมือ อุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์หรือบริการที่ใช้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะ หรือที่มีการดัดแปลงหรือปรับใช้ให้ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่ม รักษา คงไว้ หรือพัฒนาความสามารถและศักยภาพที่จะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร รวมถึงกิจกรรมอื่นใดในชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

“ครูการศึกษาพิเศษ” หมายความว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

“การเรียนรู้ร่วม” หมายความว่า การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษา ให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ

“สถานศึกษาเฉพาะความพิการ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ ทั้งในลักษณะอยู่ประจำ ไป กลับ และรับบริการที่บ้าน

“ศูนย์การศึกษาพิเศษ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง

“ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการโดยเฉพาะ โดยหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันทางสังคมอื่น เป็นผู้จัด ตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น

“องค์กรคนพิการแต่ละประเภท” หมายความว่า องค์กรสมาชิกระดับชาติตามประเภทความพิการที่ได้แจ้งชื่อไว้กับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง ระเบียบหรือประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้

(1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(2) เลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึง ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

(3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

มาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและ มาตรา 8 วรรค 5 สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดย ไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย

มาตรา 18 ให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานเลขานุการ ของคณะกรรมการ รวมทั้งให้มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(2) สนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดการเรียนร่วมแก่คนพิการในเขตพื้นที่ รับผิดชอบอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

มาตรา 19 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษา โดยเฉพาะ การจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ตามที่กฎหมายกำหนด

5.3 นโยบายปฏิรูปการศึกษาสำหรับคนพิการในทศวรรษที่สอง

วิสัยทัศน์ คนพิการได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีความสุข ทั่วถึง และเสมอภาค

นโยบายข้อที่ 1 คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และเสมอภาค

ยุทธศาสตร์ข้อที่ 1 เพิ่มโอกาสให้คนพิการได้รับบริการทางการศึกษา

มาตรการ

1. พัฒนาระบบและจัดทำฐานข้อมูลคนพิการด้านการศึกษาให้เป็นปัจจุบันและมีคุณภาพ

2. จัดระบบการดูแลช่วยเหลือ การคัดกรอง การวินิจฉัย และประเมินสมรรถภาพพื้นฐานของคนพิการเพื่อเข้ารับการศึกษา

3. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการทุกประเภทและทุกระดับ

4. เพิ่มจำนวนสถานศึกษา สาขา ห้องเรียน และเครือข่ายครอบครัว ชุมชน ในการจัดการศึกษาให้กับคนพิการอย่างหลากหลาย และครอบคลุมทุกพื้นที่

5. กำหนด กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการให้คนพิการทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

นโยบายข้อที่ 2 คนพิการได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละประเภทความพิการในทุกกระบวนและรูปแบบ

ยุทธศาสตร์ข้อที่ 2 พัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้เหมาะสมสำหรับคนพิการ

มาตรการ

1. พัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับคนพิการของแต่ละประเภทความพิการในทุกระบบ และรูปแบบการศึกษา

2. ส่งเสริม การวิจัย พัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

3. พัฒนาระบบและให้การสนับสนุนสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษสำหรับคนพิการแต่ละ ประเภท ในทุกระบบและรูปแบบการศึกษา

4. กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การศึกษา การเทียบโอน สำหรับคนพิการแต่ละประเภท ในทุกระบบและรูปแบบการศึกษา

ยุทธศาสตร์ข้อที่ 3 พัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการ

มาตรการ

1. ส่งเสริมให้มีมาตรฐานวิชาชีพ มาตรฐานคุณวุฒิ เกณฑ์การประเมินสมรรถนะ วิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ

2. ส่งเสริม สนับสนุนการผลิตครูการศึกษาพิเศษ ให้ครูการศึกษาพิเศษ ครูและคณาจารย์ได้รับการพัฒนาศักยภาพ องค์ความรู้ การศึกษาต่อเนื่องและทักษะในการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการแต่ละประเภทในทุกระบบและรูปแบบการศึกษา

3. ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาสมรรถนะ บุคลากร ผู้ดูแลคนพิการ และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภทในทุกระบบและรูปแบบการศึกษา

4. ปรับปรุง กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูการศึกษาพิเศษ ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ข้อที่ 4 พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้สำหรับคนพิการ

1. ส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้มีระบบ

2. การประกันคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายใน และภายนอก

3. ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ที่คนพิการสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้

4. ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ในทุกสังกัด จัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงใช้ประโยชน์ได้

นโยบายข้อที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ยุทธศาสตร์ข้อที่ 5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
มาตรการ

1. ส่งเสริมความเข้มแข็ง และพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในการจัดการศึกษา
สำหรับคนพิการ

2. ส่งเสริม สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

3. ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครอบครัวมีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพคนพิการอย่างต่อเนื่อง และการเรียนรู้โดยครอบครัวศึกษา

4. พัฒนากลไก การประสานงานเครือข่ายในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้ง
ใน ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ

นโยบายข้อที่ 4 พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ยุทธศาสตร์ข้อที่ 6 พัฒนาระบบการบริหารและกลไกการจัดการศึกษาสำหรับคน
พิการ

มาตรการ

1. จัดทำแผนแม่บทในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้ครอบคลุมทุกระดับและ
ประเภทความพิการ

2. พัฒนาระบบการจัดการศึกษา ระบบการส่งต่อ และระบบการสนับสนุนการ

จัดการศึกษา สำหรับคนพิการอย่างเป็นรูปธรรม

3. เร่งจัดทำ กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่เอื้อต่อการบริหารจัดการศึกษา สำหรับคนพิการ ที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ และ พ.ร.บ. การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

4. กำหนดนโยบายด้านการบริหาร และกลไกการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พร้อมจัดทำแผนพัฒนาสู่การปฏิบัติ

5. ส่งเสริมศักยภาพในการประสานงาน กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาพิเศษในระดับชาติ

6. ส่งเสริมความเข้มแข็งในการบริหารงานของสถานศึกษา โรงเรียนดีประจำตำบล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ยุทธศาสตร์ข้อที่ 7 ปฏิรูประบบการเงิน การคลัง และงบประมาณ เพื่อการศึกษา สำหรับคนพิการ

มาตรการ

1. เร่งรัดให้มีรายได้จากการออกสลากการกุศล และภาษีของสินค้าที่เป็นต้นเหตุ แห่งความพิการเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาศึกษาสำหรับคนพิการ

2. ให้รัฐบาลเพิ่มงบประมาณสนับสนุนกองทุนส่งเสริมและพัฒนาศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

3. ส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชน ในการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการโดยเฉพาะระบบร่วมทุน

4. สนับสนุนเงินอุดหนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ภาคเอกชน ให้ สอดคล้อง และเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายจริง

5.4 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552 และ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552

5.5 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities)

นักจิตวิทยาและนักวิชาการศึกษามากมายท่าน ได้ให้คำจำกัดความเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งมีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า Learning Disabilities ใช้ชื่อย่อว่า LD ในที่นี้จะนำเสนอคำจำกัดความที่นิยมใช้กันอยู่โดยทั่วไป ดังต่อไปนี้

5.5.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยา ความบกพร่องนี้เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาของเด็กทั้งภาษาพูดภาษาเขียน เด็กมีปัญหาในด้านการฟัง การคิด การพูดคุยกับผู้อื่น การอ่าน การสะกดคำ หรือการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ รวมไปถึงเด็กที่มีความบกพร่องทางการรับรู้ การได้รับบาดเจ็บทางสมอง (ผดุงอารยะวิญญู. 2542 : 115)

คณะกรรมการร่วมแห่งชาติว่าด้วยความบกพร่องทางการเรียนรู้ (National Joint Committee on Learning Disabilities : NJCLD) ให้คำจำกัดความ “ความบกพร่องทางการเรียนรู้” ว่าหมายถึง ความบกพร่องที่มีลักษณะหลากหลายรูปแบบ ซึ่งแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความยากลำบากในการเข้าใจและการใช้ทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน การให้เหตุผล และหรือทักษะทางคณิตศาสตร์ โดยสันนิษฐานว่าอาจเกี่ยวข้องกับความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลาง และหากเกิดกับบุคคลใดแล้ว อาจคงอยู่ไปตลอดชีวิตของบุคคลนั้น โดยบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้อาจแสดงออกถึงปัญหาทางพฤติกรรม ปัญหาการรับรู้ทางสังคม และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เป็นองค์ประกอบของความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยตรง และแม้ว่าความบกพร่องทางการเรียนรู้อาจเกิดร่วมกับความบกพร่องอย่างอื่น เช่น ความบกพร่องทางการรับรู้ความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางอารมณ์หรืออิทธิพลจากภายนอกอื่น ๆ เช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมการสอนที่ไม่เหมาะสมแต่ความบกพร่องหรืออิทธิพลจากภายนอกเหล่านี้ไม่ได้เป็นสาเหตุโดยตรงของความบกพร่องทางการเรียนรู้

ในกฎหมาย ซึ่งว่าด้วยการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่อง (Individuals with Disabilities Education Act- IDEA) ของสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความว่า “ความบกพร่อง

ทางการเรียนรู้” หมายถึง ความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งอย่างทางกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษา การพูด การเขียน ซึ่งอาจแสดงออกถึงความบกพร่องในความสามารถทางการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำหรือการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ และยังรวมไปถึงความบกพร่องทางการรับรู้ ความบาดเจ็บทางสมองความบกพร่องเพียงเล็กน้อยของการทำหน้าที่ของสมอง ความบกพร่องทางการอ่าน (Dyslexia) ความบกพร่องในการพูดและในการเข้าใจภาษาพูดหรือภาษาเขียน (Aphasia) แต่ไม่ครอบคลุมความบกพร่องทางการเรียนรู้อันเนื่องมาจากความบกพร่องอื่น ได้แก่ ความบกพร่องทางการเห็น ความบกพร่องทางการได้ยิน ความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว ความบกพร่องทางสติปัญญา และความบกพร่องทางอารมณ์ รวมทั้งความด้อยโอกาส อันเนื่องมาจากเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตามคำจำกัดความโดย IDEA ยังเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ว่าขาดความชัดเจน และมีความยากลำบากในการใช้จำแนกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Swanson. 2000)

Gearheart (1977 : 12) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง เด็กที่มีความเฉลียวฉลาดเหมือนเด็กปกติทั่วไป หรือบางคนอาจฉลาดกว่าเด็กปกติทั่วไป แต่เด็กเหล่านี้มีปัญหาในการเรียน ทำให้มีผลการเรียนต่ำเมื่อเทียบกับเด็กอื่นในวัยเดียวกัน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างความเฉลียวฉลาดที่แท้จริงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ศรียา นิยมธรรม (2543 : 3) ได้กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabled Children) หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างของกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความเข้าใจ การใช้ภาษาพูด หรือภาษาเขียน ซึ่งความผิดปกตินี้ อาจเห็นได้ในลักษณะของการมีปัญหาในการรับฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ หรือ การคำนวณ ตลอดจนการรับรู้ ว่าเป็นผลจากความผิดปกติทางสมอง แต่ไม่รวมถึงเด็กที่มีปัญหาในการเรียน อันเนื่องมาจากการมองเห็น ปัญญาอ่อน การไม่ได้ยิน การเคลื่อนไหวไม่ปกติ เนื่องจากร่างกายพิการ มีอารมณ์แปรปรวน หรือเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 3) ได้กล่าวว่า คำจำกัดความของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายก็คือ คำจำกัดความของ

กระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐอเมริกา (U.S. Office of Education) และของคณะกรรมการร่วมแห่งชาติว่าด้วยความบกพร่องทางการเรียนรู้ (The National Joint Committee on Learning Disabilities–NJCLD) ไว้ว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นคำที่หมายถึง ความผิดปกติที่มีลักษณะหลากหลายที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดถึงความยากลำบากในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การให้เหตุผล และความสามารถทางคณิตศาสตร์ ความผิดปกตินี้เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากความบกพร่องของระบบประสาทส่วนกลาง ปัญหาบางอย่างอาจมีไปตลอดชีวิตของบุคคลผู้นั้น นอกจากนี้บุคคลที่มีความบกพร่องดังกล่าวอาจแสดงออกถึงความไม่เป็นระบบระเบียบ ขาดทักษะทางสังคม แต่ปัญหาเหล่านี้ไม่เกี่ยวพันต่อสภาพความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยตรง แม้ว่าสภาพความบกพร่องทางการเรียนรู้จะเกิดควบคู่ไปกับสภาพความบกพร่องทางร่างกายอื่น ๆ เช่น การสูญเสียสายตา หรือความบกพร่องทางสติปัญญา หรือความบกพร่องทางร่างกายอื่น ๆ หรืออิทธิพลจากภายนอก เช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม หรือการสอนที่ไม่ถูกต้องแต่องค์ประกอบเหล่านี้มิได้เป็นสาเหตุสำคัญของความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยตรง

สันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544 : 5) ได้กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ว่า หมายถึง เด็กที่ไม่สามารถจะบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง ๆ ที่มีศักยภาพ แต่ความบกพร่องนั้นไม่ได้เกิดมาจากสาเหตุทางร่างกาย เช่น ปัญหาทางการมองเห็น หรือปัญหาทางการได้ยิน เด็กกลุ่มนี้จะมีกระบวนการเรียนรู้ที่บกพร่อง จะมีความยากลำบากในการอ่าน การเขียน การคิด คำนวณ การพูด การสื่อสาร การใช้ภาษาและการใช้กล้ามเนื้อเคลื่อนไหว

เบญจพร ปัญญาองค์ (2543 : 4-13) ได้กล่าวว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ (Learning Disabilities, LD) หมายถึง เด็กที่บกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่แสดงออกมาในรูปของการอ่าน การเขียน การสะกดคำ การคำนวณและเหตุผล เชิงคณิตศาสตร์ เกิดจากการทำงานที่ผิดปกติของสมอง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าที่ควรจะเป็น โดยพิจารณาจากผลการเรียนเปรียบเทียบกับระดับเชาว์ปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะมีสาเหตุมาจากสมองทำงานผิดปกติเนื่องจากสาเหตุ ดังนี้

1. พยาธิสภาพของสมอง การศึกษาเด็กที่มีบาดแผลทางสมอง เช่น คลอดก่อนกำหนด ตัวเหลืองหลังคลอด ฯลฯ แต่มีสติปัญญาปกติ พบว่ามีปัญหาการอ่านร่วมด้วย

2. ความผิดปกติของสมองซีกซ้าย โดยปกติสมองซีกซ้ายจะควบคุมการแสดงออกทางด้านภาษา และสมองซีกซ้ายจะมีขนาดเท่ากันและมีความผิดปกติอื่น ๆ ที่สมองซีกซ้ายด้วย

3. ความผิดปกติของคลื่นสมอง เด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ จะมีคลื่นอัลฟาที่สมองซีกซ้ายมากกว่าเด็กปกติ

4. กรรมพันธุ์ เด็กที่มีปัญหาการอ่านบางรายมีความผิดปกติของโครโมโซมคู่ที่ 15 และสมาชิกของครอบครัวเคยมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) โดยที่พ่อแม่มักเล่าว่าเมื่อตอนเด็ก ๆ ตนเคยมีลักษณะคล้าย ๆ กัน

5. พัฒนาการล่าช้า เดิมเชื่อว่าเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้มีผลมาจากพัฒนาการล่าช้า แต่ปัจจุบันไม่เชื่อเช่นนั้นเพราะเมื่อโตขึ้นเด็กไม่ได้หายจากโรคนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2544 : 8-9) ได้กล่าวว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้ก่อให้เกิดปัญหาในการเรียน เนื่องจากเด็กไม่สามารถเรียนได้ดีเท่ากับเด็กปกติทั่วไป การค้นหาความบกพร่องของเด็กส่วนมากเป็นหน้าที่ของบุคลากรทางสาธารณสุข บุคลากรทางการศึกษาอาจจำแนกรับรู้ไว้ เพื่อจะได้หาทางจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาของเด็กต่อไป สาเหตุของความบกพร่องนี้อาจจำแนกได้ ดังนี้

1. การได้รับบาดเจ็บทางสมอง บุคลากรทางการแพทย์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้หลายประเทศมีความเชื่อว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กเหล่านี้ไม่สามารถเรียนรู้ได้ดีนั้น เนื่องมาจากการได้รับบาดเจ็บทางสมอง (Brain Damage) อาจจะเป็นการได้รับบาดเจ็บก่อนคลอด ระหว่างคลอด หรือหลังคลอดก็ได้ การบาดเจ็บนี้ทำให้ระบบประสาทส่วนกลางไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ อย่างไรก็ตามการได้รับบาดเจ็บอาจไม่รุนแรงมากนัก (Minimal Brain Dysfunction) สมองและระบบประสาทส่วนกลางยังทำงานได้ดีเป็นส่วนมาก มีบางส่วนเท่านั้นที่บกพร่องไปบ้าง ทำให้เด็กมีปัญหาในการรับรู้ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของเด็ก แต่ปัญหาเหล่านี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับทั้งหมด เพราะเด็กบางรายอาจเป็นกรณียกเว้นได้

2. กรรมพันธุ์ งานวิจัยเป็นจำนวนมากระบุตรงกันว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้บางอย่างสามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเป็นรายกรณี พบว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้บางคนอาจมีพี่น้องที่เกิดจากท้องเดียวกัน มีปัญหาทางการเรียนรู้ เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางการอ่าน การเขียนและการเข้าใจ มีรายงานการวิจัยที่น่าเชื่อถือได้

3. สิ่งแวดล้อมสาเหตุทางสภาพแวดล้อม ในที่นี้ หมายถึง สาเหตุอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การได้รับบาดเจ็บทางสมองและกรรมพันธุ์ เป็นสิ่งหนึ่งที่เกิดกับเด็กภายหลังการคลอด เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง เช่น การที่เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายล่าช้า ด้วยสาเหตุบางประการที่ร่างกายได้รับสารบางประการ อันเนื่องจากสภาพมลพิษในสิ่งแวดล้อม การขาดสารอาหารในวัยทารกและในวัยเด็ก การสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพของครูตลอดจนขาดโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น แม้วางค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมเหล่านี้ไม่ใช่สาเหตุที่ก่อให้เกิดความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยตรง แต่องค์ประกอบเหล่านี้อาจทำให้สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของเด็กมีความบกพร่องมากขึ้น สาเหตุของความบกพร่องทางการเรียนรู้ อาจเกิดจากสมองได้รับบาดเจ็บก่อนคลอด ระหว่างคลอดและหลังคลอด รวมถึงด้านพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลให้เด็กเกิดความบกพร่องทางการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า จากลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีความหลากหลาย ยังไม่ชัดเจน และมีความยากลำบากในการใช้จำแนกบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ดังนั้นการให้คำจำกัดความของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จึงมีความหลากหลายแตกต่างกันไปด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ให้คำจำกัดความว่าจะยึดแนวคิดใด อีกทั้งในปัจจุบันการให้ความหมายของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ก็ยังคงมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา โดยมีความพยายามที่จะให้คำจำกัดความที่มีความครอบคลุมลักษณะความบกพร่องที่หลากหลายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามคำจำกัดความข้างต้น นับเป็นคำจำกัดความที่ได้รับการยอมรับและนิยมใช้กันอยู่โดยทั่วไป 5.6 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีดังนี้ ความบกพร่องด้านการอ่าน เด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านจะไม่สามารถอ่านหนังสือได้เท่ากับระดับของเด็กในชั้นเรียนเดียวกัน แม้ว่าจะพยายามช่วยเหลือในเรื่องความจำเป็นพิเศษแล้ว ซึ่งอาจเป็นผลจากความบกพร่องของการมองเห็นหรือการได้ยินพฤติกรรมกรรมการอ่านที่ไม่เหมาะสม จึงปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้ การเคลื่อนไหวร่างกายที่แสดงอาการเครียด เช่น อารมณ์เสีย หนีงออ่านหลงบรรทัด อ่านซ้ำ คำอ่านตกหล่น อ่านเพิ่มคำ หาคำมาแทนที่หรืออ่านกลับคำ อ่านเรียงลำดับผิด สับสนตำแหน่ง ประธาน กริยา กรรม อ่านสับสนระหว่างอักษรหรือคำที่คล้ายคลึง

กัน อ่านซ้ำและตะกุกตะกัก อ่านด้วยความลังเลไม่แน่ใจ อ่านเอาเรื่องไม่ได้ บอกลำดับเรื่องราวไม่ได้ จำประเด็นสำคัญของเรื่องราวไม่ได้ (อ่านได้แต่อธิบายไม่ได้) แยกสระเสียงสั้น ยาว ไม่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2544 : 25)

เบญจพร ปัญญา (2542 : 56) ได้กล่าวว่า ความบกพร่องทางการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่มีความบกพร่องทางการอ่านนั้นจะมีพฤติกรรมที่แสดงปัญหาเกี่ยวกับการอ่านออกมาให้เห็น โดยที่นักเรียนจะมีความยากลำบากในการอ่าน อ่านข้ามคำ อ่านผิด อ่านตะกุกตะกัก ต้องสะกดทีละตัวถึงจะอ่านได้ อ่านซ้ำหรือในบางที่นักเรียนอ่านไปแล้วแต่ไม่สามารถจำและอธิบายเนื้อเรื่องที่อ่านได้ จำประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านไม่ได้ พฤติกรรมที่แสดงออกเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เกิดความบกพร่องทางการอ่านขึ้น ความบกพร่องด้านการเขียน เด็กที่มีความบกพร่องด้านการเขียนอาจมีสาเหตุมาจากความบกพร่องใน 3 ลักษณะ คือ

1. การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและสายตาไม่ดี จึงทำให้เด็กลอกตัวอักษรและตัวเลขไม่ถูก
2. ความบกพร่องของการจำสิ่งที่มองเห็น จึงทำให้เด็กจำคำที่เห็นไม่ได้
3. ความบกพร่องในการทำความเข้าใจกฎเกณฑ์และความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำในประโยค จึงทำให้เด็กมีปัญหาในการรวบรวมหรือจัดระบบความคิดเพื่อสื่อสารออกมาโดยการเขียนไม่ได้ เด็กที่มีความบกพร่องในการเขียนจะมีพฤติกรรมปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ดังนี้ เขียนตัวอักษรผิดทิศทาง กลับซ้าย ขวา หน้า-หลัง บน-ล่าง เว้นระยะตัวอักษรหรือคำไม่ถูกต้อง เขียนหนังสือไม่เป็นตัว เขียนหนังสือหรือรูปร่างไม่สม่ำเสมอ เขียนหนังสือที่ปรากฏในกระจกเงาเขียนอักษรหลายแบบปะปนกัน จำทักษะพื้นฐานการเขียนไม่ได้ ความบกพร่องด้านการสะกดคำ เด็กที่มีความบกพร่องด้านการสะกดคำมักมีพฤติกรรมปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังนี้ เรียงตัวอักษรในคำผิด สลับตัวอักษรและคำ มีปัญหาในการเชื่อมโยงเสียงที่ถูกต้องกับตัวอักษร สะกดข้ามตัวอักษรหลายตัว สร้างการสะกดคำแบบใหม่ของตัวเอง

จากการประมวลความรู้จากผู้เชี่ยวชาญด้าน LD หลาย ๆ ท่านและสรุปได้ว่า LD สามารถแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ความบกพร่องทางการอ่าน (Dyslexia) เป็นประเภทของ LD ที่พบบมากที่สุด โดยปกติความสามารถในการอ่านต้องอาศัยความต่อเนื่องของสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ การมุ่งความสนใจไปยังสิ่งที่อ่าน และมีการเคลื่อนไหวสายตาตามหน้ากระดาษและตามสิ่งที่อ่าน การจดจำตัวอักษรที่เป็นตัวแทนของเสียงนั้น ๆ ได้ การเข้าใจคำศัพท์และไวยากรณ์ การรวบรวมสิ่งที่อ่านเป็นแนวความคิดการเปรียบเทียบแนวคิดใหม่กับสิ่งที่เคยประสบการณเดิมและจัดเก็บเอาไว้ในหน่วยความจำ แต่เด็กที่มีปัญหาทางการอ่านจะมีความบกพร่องในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นคือ เด็กจะไม่สามารถจำแนกตัวอักษรที่คล้ายกันได้ในขณะที่อ่าน ซึ่งเกิดจากการทำงานของสมองที่เกี่ยวกับ Visual Processing ผิดปกติ ความสามารถในการจำแนกเสียงที่คล้ายคลึงกัน (Phonological Awareness) ก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่น ไม่สามารถจำแนกคำว่า “บิน” ออกจากคำว่า “กิน” ได้ หรือมีปัญหาในการประสมตัวอักษรเป็นคำ เช่น ไม่เข้าใจว่าทำไม “ทราย” จึงอ่านเป็น “ชาย” หรือบางทีก็อ่านสลับตัวอักษร เช่น “กบ” เป็น “บก” รวมไปถึงปัญหาการวิเคราะห์คำ การเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน ทั้งที่เป็นคำและประโยค ส่งผลให้เด็กไม่สามารถตีความหมายและทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ ดังนั้น พฤติกรรมที่มักพบในเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านก็คือการอ่านหนังสือช้า อ่านออกเสียงไม่ชัดเจน ไม่มีความระมัดระวังในการอ่าน อ่านข้าม อ่านเพิ่มคำ อ่านผิดประโยคหรือผิดตำแหน่ง ผันเสียงวรรณยุกต์ไม่ได้ มีความลำบากในการจับใจความสำคัญหรือเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่ไม่ได้

2. ความบกพร่องทางการเขียน (Dysgraphia) ความสามารถในการเขียนเป็นการแสดงออกให้ทราบถึงกระบวนการคิดที่อยู่ภายใน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกลไกการทำงานของสมองที่ซับซ้อน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลหลายส่วนประกอบกัน โดยแต่ละกลไกก็จะมีส่วนของสมองที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับกลไกนั้น ๆ ประสานงานอยู่ และเรียกการทำงานของสมองในส่วนนี้ว่าการทำงานแบบ Higher Cortical Function กล่าวคือในชั้นแรก เด็กจะต้องรวบรวมสิ่งที่เขียนเป็นความคิด รวบรวมแล้วนำสิ่งที่คิดไว้ไปเชื่อมโยงกับอักษรหรือคำที่เรียบเรียงไว้ แล้วมาถ่ายทอดลงบนกระดาษโดยอาศัยการเคลื่อนไหวแบบ Kinetic Melody กระบวนการที่ใช้ในการเขียนทั้งหมดจึงเป็นการทำงานที่ซับซ้อนของสมอง ดังนั้นเด็กที่มีปัญหาด้านการเขียนจึงมักเขียนอักษรหรือคำที่สลับที่ เขียนตัวอักษรผิดรูปแบบ สะกดคำไม่ถูกต้อง เว้นวรรคไม่ถูกต้อง เขียนไวยากรณ์ คัดลอกซ้ำ จับดินสอขุ่นงำไม่ถนัดและลายมือไม่ดี

3. ความบกพร่องด้านการคำนวณ (Dyscalculia) ความสามารถทางการคำนวณจะเกี่ยวข้องกับการจดจำตัวเลขสัญลักษณ์ต่าง ๆ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดปริมาณ ระยะทาง เวลาและหน่วยของเงินตรา เด็ก LD ที่มีความบกพร่องทางการคำนวณมักไม่เข้าใจค่าของตัวเลขตั้งแต่หลักหน่วย ลิบ ร้อย พัน หมื่น เรื่อย ๆ ไป นับเลขไปข้างหน้าหรือถอยหลังไม่ได้ คำนวณบวก ลบ คูณ หาร ด้วยการนับนิ้ว จำสูตรคูณไม่ได้ เขียนเลขกลับกัน มีความลำบากในการตีโจทย์ปัญหาหรืออ่านตัวเลขหลายตัว ไม่เข้าใจเรื่องเวลา ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับระยะทาง และความคิดเชิงปริมาณ

4. ความบกพร่องหลาย ๆ อย่างรวมกัน เด็ก LD ที่มีความบกพร่องหลาย ๆ อย่างร่วมกันเกิดขึ้นเพราะส่วนของสมองที่บกพร่องนั้นเกี่ยวกับทักษะความสามารถหลายด้าน เช่น ความผิดปกติของสมองส่วน Visual Processing ที่ส่งผลต่อความสามารถทั้งการอ่านและเขียน จึงมักพบว่าเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านจะมีปัญหาทั้งการอ่าน การเขียน และการคำนวณเพราะเป็นความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ สัญลักษณ์ ตัวเลข และตำแหน่งต่าง ๆ ของวัตถุ ขนิษฐา วิเศษสาคร และ มานิกา วิเศษสาคร. (2552 : 11-13)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาด้านการอ่าน มีความสับสนด้านภาษา การคิดคำนวณ ทำให้เด็กมีปัญหาเรื่อง การอ่าน การเขียน การพูด การสะกดคำ

5.6.1 ปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านการอ่าน โดยจากงานวิจัยพบว่ามีประมาณร้อยละ 80 ของเด็กกลุ่มนี้ (Lyon et al., 2001 อ้างถึงใน Smith et al., 2006) และเด็กที่มีปัญหารุนแรงด้านการอ่าน เรียกว่า ดิสเล็กเซีย (Dyslexia) โดยทั่วไปพบว่าปัญหาทางการอ่านอาจมีหลายประการ ในที่นี้จะนำเสนอลักษณะเด่น ๆ บางประการที่พบเห็นกันอยู่ทั่วไป

1. มีความยากลำบากในการจำรูปพยัญชนะและการอ่านพยัญชนะ
2. มีความยากลำบากในการแยกแยะเสียง เช่น การแยกแยะเสียง บ ป พ
3. มีความยากลำบากในการจำรูปสระและการอ่านสระ
4. การออกเสียงคำไม่ชัด หรือไม่ออกเสียงบางเสียง บางครั้งออกเสียงรวบคำ

5. ไม่สามารถอ่านคำได้ถูกต้อง เช่น การอ่านคำที่มีวรรณยุกต์กำกับ การอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา

6. อ่านคำโดยสลับตัวอักษร เช่น “นก” เป็น “กน” “งาน” เป็น “นาง” เป็นต้น

7. ไม่สามารถอ่านข้อความหรือประโยคได้ถูกต้อง เช่น อ่านข้ามคำ อ่านตกหล่น
อ่านเพิ่มคำ อ่านสลับคำ

8. ไม่สามารถเรียงลำดับจากเรื่องที่อ่านได้

9. จับข้อเท็จจริงจากเรื่องที่อ่านไม่ได้

10. จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านไม่ได้

7.1.1 ปัญหาทางการเขียนและการสะกดคำ

เด็กที่มีปัญหาทางการเขียนและการสะกดคำพบว่าอาจมีปัญหาในเรื่องต่อไปนี้

1) มีความยากลำบากในการเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเลขไทย เช่น เด็กจะลากเส้นวน ๆ ไม่รู้ว่าจะมีหัวเข้ในหรือออกนอก ซีดวน ๆ ซ้ำ ๆ

2) เขียนพยัญชนะ สระ และเลขไทยกลับด้านคล้ายมองจากกระจกเงา

3) มีความสับสนในการเขียนพยัญชนะ และเลขไทยที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น

ค-ด น-ม พ-ฟ ๓-๗ ๔-๕

4) เขียนด้วยลายมือที่อ่านไม่ออก
5) เขียนเรียงลำดับพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ในคำผิดตำแหน่ง เช่น “ปลา”

เป็น “ปาล” “หฺมู” เป็น “หฺมู” “กัล้วย” เป็น “กัลวย”

6) เขียนสะกดคำผิด โดยเฉพาะคำพ้องเสียง คำที่มีตัวสะกดในมาตราเดียวกัน
คำที่มีตัวการ์นต์

7) เขียนคำตามคำอ่านไม่ได้

8) เขียนไม่ได้ใจความ

9) เขียนหนังสือ ลอกใจทย์จากกระดานช้าเพราะกลัวสะกดผิด

10) เขียนไม่ตรงบรรทัด เขียนต่ำหรือเหนือเส้น ขนาดตัวอักษรไม่เท่ากัน ไม่เว้น
ขอบกระดาษ ไม่เว้นช่องไฟ

11) จับดินสอหรือจับปากกาแน่นมาก

12) ลบบ่อย ๆ เขียนทับคำเดิมหลายครั้ง เขียนตัวหนังสือตัวโต

7.1.2 ปัญหาทางด้านคณิตศาสตร์

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ทางด้านคณิตศาสตร์พบว่าอาจมีปัญหาในเรื่องต่อไปนี้

1) ไม่เข้าใจค่าของตัวเลขและจำนวน เช่น บางคนจะนับตัวเลข หรือจำนวนได้ แต่ไม่เข้าใจความหมายของตัวเลขหรือจำนวนที่ตนนับ

2) ไม่เข้าใจเกี่ยวกับค่าประจำตำแหน่ง เช่น จะไม่รู้ว่า เลข “3” ในจำนวนต่อไปนี้ 23, 38, 317 มีค่าแตกต่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลทำให้มีความยุ่งยากในการบวก ลบ คูณ หาร จำนวน และไม่สามารถหาคำตอบที่ถูกต้องได้

3) ไม่สามารถจำ และเขียนสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้ เช่น “+ แทน การบวก” “- แทน การลบ” “ \times แทน การคูณ” และ “ \div แทน การหาร”

4) ไม่เข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ เช่น ไม่เข้าใจว่า

+ หมายถึง เพิ่มขึ้น มากขึ้น

- หมายถึง ลดลง น้อยลง

> หมายถึง มากกว่า

< หมายถึง น้อยกว่า

5) มีความยากลำบากในการบวก ลบ คูณ หารเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น ในการบวกจำนวน เด็กจะไม่เข้าใจว่าจะต้องบวกตัวเลขในหลักหน่วยก่อน แล้วจึงบวกตัวเลขในหลักสิบ และหลักร้อยตามลำดับ เด็กจะคำนวณโดยการบวกตัวเลขในหลักหน้าสุดก่อน คือจะบวกตัวเลขในหลักร้อยก่อน แล้วจึงจะเป็นตัวเลขในหลักสิบ และหลักหน่วย เป็นต้น

6) มีความยากลำบากในการบวก การลบที่มีการทด และการกระจาย เช่น การบวก 56 กับ 28 ซึ่งจะมีการทดจากผลบวกในหลักหน่วย หรือการลบ 72 ด้วย 45 ซึ่งจะต้องมีการกระจายในหลักสิบ เป็นต้น

7) เขียนตัวเลขกลับกัน เช่น “45 เป็น 54”

8) มีความยากลำบากในการจำแนกรูปทรงเรขาคณิต เช่น การจำแนกรูปสามเหลี่ยมรูปสี่เหลี่ยม รูปห้าเหลี่ยม เด็กอาจทำไม่ได้

9) มีความยากลำบากในการจำแนกวัตถุ หรือสิ่งของที่มีขนาดต่างกันออกจากกัน เช่น การแยกลูกบอล หรือลูกแก้วสองขนาดที่กองรวมกันอยู่ออกเป็นสองกอง กองหนึ่งเป็นลูกแก้วหรือลูกบอลขนาดเล็ก อีกกองหนึ่งเป็นลูกแก้วหรือลูกบอลขนาดใหญ่ เด็กอาจทำไม่ได้

10) มีความยากลำบากในการแก้โจทย์ปัญหา เนื่องจากเด็กไม่สามารถตีโจทย์ปัญหาเหล่านั้นได้ ทำให้ไม่เข้าใจว่าจะใช้การบวก การลบ การคูณ หรือการหาร

11) มีความสับสนในการเรียงลำดับวันในหนึ่งสัปดาห์ และเดือนในหนึ่งปี

5.6.2 ความบกพร่องทางกระบวนการการคิด

เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้จำนวนมาก มีความลำบากในการคิดกระบวนการใช้เหตุผล หรือแนวทางการกำหนดความคิดรวบยอด เช่น คนปกติทั่วไปจะมองที่ภาพรวมของวัตถุก่อน จึงมองส่วนย่อย เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ อาจแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับกระบวนการคิดการใช้เหตุผลดังนี้

1) ไม่สามารถบอกความแตกต่าง ของสิ่งที่มองเห็นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อวัตถุ 2 อย่าง หรือมากกว่ามีขนาดลักษณะคล้ายคลึงกัน

2) ไม่สามารถบอกความแตกต่าง ของเสียงที่ได้ยินได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงที่คล้ายคลึงกัน หรือหากบอกได้ก็ไม่แน่นอน บางทีบอกได้ บางทีบอกไม่ได้

3) ไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนใหญ่

4) มีความจำไม่ดี ไม่ว่าจะเป็นการจำระยะสั้น หรือการจำระยะยาว จึงทำให้เด็กบางคนได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเด็กปัญญาอ่อน ทั้ง ๆ ที่เขาควรได้รับการตัดสินว่า เป็นเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

5) ไม่มีความมานะอดทนในการประกอบกิจกรรมเลย หรือหากมีก็มีมากจนเกินไป จนบางครั้งทำให้ยากแก่การทำให้เขาเลิกกิจกรรมที่ทำอยู่

6) จำสิ่งที่มองเห็นได้ แต่หากนำสิ่งของนั้นให้พ้นสายตาแล้ว เด็กจะจำสิ่งนั้นไม่ได้เลย มีพฤติกรรมเหมือนไม่เคยพบเห็นวัตถุนั้นมาก่อน

7) ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ทนไม่ได้ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงกิจวัตรประจำวัน

8) มีพฤติกรรมเหมือนคนถูกควบคุมโดยสิ่งอื่นที่อยู่ภายนอก เด็กบางคนจึงไม่สามารถควบคุมตนเองได้ เสียสมาธิง่าย เพราะสนใจสิ่งที่อยู่ภายนอกห้องเรียนเสมอ

9) ไม่สนใจสิ่งที่อยู่รอบตัว หรือไม่ก็สนใจมากเกินไป จนยากที่จะดึงความสนใจของเด็กออกจากสิ่งของนั้น ๆ

10) มีการเคลื่อนไหวที่ เคลื่อนไหวอยู่เสมอ ไม่สามารถอยู่นิ่งเฉยได้นาน

5.6.3 เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ในวัยต่าง ๆ

ปัญหาหรือความลำบากในการเรียนรู้ของบุคคลมิได้มีอยู่เฉพาะในวัยเด็กเท่านั้นในบางรายปัญหาอาจมีไปถึงวัยผู้ใหญ่ ในหลายรายหากได้รับความช่วยเหลืออย่างถูกต้องเหมาะสม และทันเวลาแล้ว ปัญหาต่าง ๆ อาจลดลง บางปัญหาอาจหมดไป บางปัญหายังอยู่บ้างไม่มากก็น้อย สภาพปัญหา ลักษณะการประเมินผลและการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาในการเรียนรู้ อาจเป็นดังนี้

1) ระดับชั้นวัยเด็กเล็ก

สภาพปัญหา ปัญหาที่พบบ่อยในวันเด็กเล็กได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกาย เช่น การคลาน การเดิน ปัญหาในการรับรู้ทางภาษา การแสดงออกทางภาษา การรับรู้ทางสายตา การรับรู้ทางการฟัง ช่วงความสนใจสั้น การอยู่นิ่งเฉยไม่ได้ การกระตุ้นตัวเอง ทักษะทางสังคม เป็นต้น

การประเมินผล การทดสอบและการประเมินผลเด็กในวัยนี้ ส่วนมากเป็นการทดสอบเพื่อค้นหาเด็กกลุ่มเสี่ยง เพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือได้

การให้ความช่วยเหลือ การช่วยเหลือส่วนใหญ่เน้นทักษะทางภาษา การจัดการเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก และการแนะแนวผู้ปกครองในการเลี้ยงดูและการช่วยเหลือเด็ก

2) ระดับอนุบาล

สภาพปัญหา ปัญหาที่พบในเด็กระดับอนุบาลที่ส่อแว่วว่าจะเป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในโอกาสต่อไปนี้อาจได้แก่ ปัญหาด้านความพร้อม รวมทั้งความพร้อมทางด้านภาษา และคณิตศาสตร์ เช่น การเข้าใจความหมายของจำนวน ทิศทาง เป็นต้น

การรับรู้ทางภาษา การแสดงออกทางภาษา การรับรู้ทางสายตา และการรับรู้ทางการฟัง การให้เหตุผล พัฒนาการทางกล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ ช่วงความสนใจ การอยู่ไม่นิ่งเฉย ทักษะทางสังคม เป็นต้น

การประเมินผล การทดสอบและการประเมินผลมีลักษณะคล้ายคลึงกับเด็กเล็ก นั่นคือ การทดสอบเพื่อค้นหาเด็กกลุ่มเสี่ยง เพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือต่อไป

3) ระดับประถมศึกษา

สภาพปัญหา ปัญหาที่พบมากในระดับประถมศึกษา อาจได้แก่ ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การคำนวณ ทักษะในการเรียนหนังสือ การรับรู้ทางภาษา การอยู่ไม่นิ่งเฉย ปัญหาทางสังคมและอารมณ์ ปัญหาในทางการใช้เหตุผล

การประเมินผล การทดสอบและการประเมินผลเด็กในวัยนี้ มุ่งเพื่อจำแนกประเภทเด็ก เพื่อค้นหาปัญหาที่แท้จริงของเด็ก จะได้หาทางช่วยเหลือและการแก้ไขให้ดีขึ้น

การให้ความช่วยเหลือ ส่วนมากเป็นการซ่อมเสริมและแก้ไขทักษะของเด็กที่ยังไม่ดี ให้เด็กมีทักษะดีขึ้น ให้เด็กมีทักษะตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีการช่วยเหลือทางพฤติกรรมของเด็ก เพื่อให้เด็กปรับตัวได้ดีขึ้น รวมทั้งการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองเพื่อให้เข้าใจเด็กและปฏิบัติต่อเด็กได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

4) ระดับมัธยมศึกษา

สภาพปัญหา ปัญหาที่พบได้บ่อย ๆ ในระดับมัธยมศึกษา อาจคล้ายคลึงกับปัญหาที่พบในระดับประถมศึกษา เช่น ทักษะในการอ่าน การคำนวณ การพูด การแสดงออกทางภาษา ทักษะการเสาะแสวงหาความรู้ พหุปัญหา และปัญหาทางพฤติกรรมซึ่งถ้าหากไม่ช่วยเหลือแล้ว อาจทำให้เด็กกลายเป็นเด็กเกเรได้

การประเมินผล การทดสอบและการประเมินผลในระดับนี้ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เพื่อคัดแยกเด็ก เพื่อจำแนกปัญหา เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปัญหานั้นต่อไป

การให้ความช่วยเหลือ ส่วนมากเป็นการซ่อมเสริม การแก้ไขตัดสั้นดาม ให้เด็กมีทักษะและพฤติกรรมที่ดีขึ้น รวมทั้งการหาทางเลือกให้แก่เด็ก เช่น การให้เด็กเลือกเรียนวิชาที่เด็กสนใจการให้เด็กเลือกเรียนวิชาชีพที่เด็กต้องการ เป็นต้น

5) วัยผู้ใหญ่

สภาพปัญหา ปัญหาในวัยนี้ ปัญหาบางอย่างอาจได้รับการช่วยเหลือแก้ไขคล่องไปได้แล้ว แต่บางรายอาจมีปัญหาอยู่ โดยปัญหาในรายที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในระดับที่รุนแรง ในบางรายอาจมีปัญหาเช่นเดียวกับเด็กในระดับประถมศึกษา เช่น ทักษะในการอ่าน การเขียน การคำนวณ การแสดงออกทางภาษา ปัญหาทางสังคมและอารมณ์ เป็นต้น

การประเมินผล การทดสอบและการประเมินผลส่วนมากเป็นการทดสอบเพื่อจำแนกปัญหาและพฤติกรรม เพื่อให้ทราบว่าบุคคลผู้นั้นมีปัญหาอะไรบ้างเพื่อจะได้หาทางแก้ไขหรือช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การให้ความช่วยเหลือ ลักษณะการให้ความช่วยเหลือ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการแก้ไข การซ่อมเสริม เพื่อให้บุคคลนั้นมีทักษะที่ดีขึ้น การสอนให้มีทักษะในการเสาะแสวงหาความรู้ การสอนเป็นรายบุคคล การทบทวนเนื้อหาวิชาที่เรียนไปแล้ว ซึ่งเหมาะสำหรับนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย การฝึกอาชีพซึ่งเหมาะกับผู้ที่ไม่ได้เรียนในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า ปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านการอ่านโดยมีความลำบากในการจำรูปพยัญชนะและการอ่านพยัญชนะ การแยกแยะเสียง เช่น การแยกแยะเสียง บ ป พ จำรูปสระและการอ่านสระ มีปัญหาด้านการเขียนและการสะกดคำ มีปัญหาด้านคณิตศาสตร์ มีความบกพร่องทางกระบวนการคิด ดังนั้น ปัญหาหรือความลำบากในการเรียนรู้ของบุคคลนี้ได้มีอยู่เฉพาะในวัยเด็กเท่านั้นในบางรายปัญหาอาจมีไปถึงผู้ใหญ่ ในหลายรายหากได้รับความช่วยเหลืออย่างถูกต้องเหมาะสม และทันเวลา ปัญหาต่าง ๆ อาจลดลง บางปัญหาอาจหมดไปดังกล่าว

5.7 หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

5.7.1 หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มุ่งจัดความบกพร่องทางด้านนี้ ขณะเดียวกันก็มุ่งให้เด็กมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้น หลักสูตรจึงมีการกำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้

ระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นให้เด็กมีพัฒนาการที่เต็มที่ จัดปัญหาทางการเรียนรู้ของเด็กให้มากที่สุด

ระดับมัธยมศึกษา มุ่งเน้นความสามารถของเด็ก เพื่อให้เด็กแสวงหาความรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เนื้อหาของหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ มีดังนี้

5.7.2 การพัฒนาการรับรู้และการเคลื่อนไหว ควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อ การประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อและสายตา การรับรู้ทางสายตา การรับรู้ทางการฟัง และความเข้าใจเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

5.7.3 ภาษา ควรเน้นด้านภาษา เพื่อขจัดความบกพร่องด้านนี้ของเด็ก ขอบข่ายเนื้อหาด้านภาษาควรครอบคลุมถึงการพูด การอ่าน การสะกดคำ การเขียน

5.7.4 วิชาพื้นฐาน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา

5.7.5 การงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กมีความพร้อมในการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพต่อไป

5.7.6 ทักษะทางสังคม เป็นการฝึกทักษะเบื้องต้นที่จำเป็น ในการช่วยให้เด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ในที่สุด นอกจากนี้ลักษณะของรูปแบบหลักสูตรและการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะใช้หลักสูตรเด็กปกติ แต่ต้องมีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาทางการเรียนรู้ของเด็ก การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีหลายแนวทาง อาทิเช่น

5.7.7 โปรแกรมการช่วยเหลือ (Remedial Programs) เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบันไม่ว่าจะในประเทศไทยหรือต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา มักจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ การช่วยเหลือควรเน้นการฝึกทักษะทางด้านวิชาการ ได้แก่ ทักษะทางการอ่านและทักษะการคิดคำนวณ เนื่องจากเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านภาษาและการคิดคำนวณมากที่สุด การช่วยเหลืออาจจัดในลักษณะชั้นเรียนพิเศษ กลุ่มย่อยในชั้นเรียนปกติ หรือกลุ่มย่อยเอกชั้นเรียนและนอกเวลา

5.7.8 โปรแกรมชดเชย (Compensatory Programs) เป็นการสอนทักษะพื้นฐานให้แก่เด็กเพื่อให้เด็กมีทักษะพื้นฐานในการเรียนได้ การจัดรูปแบบนี้ควรจัดในห้องเสริมวิชาการของโรงเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถเรียนในชั้นเรียนปกติได้ โปรแกรม

การชดเชยจะเน้นทางด้านการฝึกฝนทักษะด้านวิชาการ เช่นเดียวกับโปรแกรมการช่วยเหลือ ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการคิดคำนวณ และทักษะการเขียน

5.7.9 โปรแกรมหลักสูตรอื่น (Alternative Curriculum Programs) รูปแบบนี้จัดให้เรียนวิชาการโดยตรงแต่ให้เน้นทางด้านการปรับตัวและทักษะที่จำเป็นต่อการนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน เช่น การฝึกอาชีพ การเตรียมเพื่อเข้าสู่อาชีพ ทักษะทางสังคม เป็นต้น

เทคนิคการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี คือ ให้ออกกำลังกายได้มี บทบาทในการวางแผนการเรียน ใช้เทคนิคเสริมแรง อธิบายให้เด็กเข้าใจว่าพฤติกรรมใดเป็น พฤติกรรมที่ดี ที่ควรแสดงออกพฤติกรรมใดที่ไม่ดีไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เด็กไม่ควรแสดงออก ครูและเพื่อน ๆ ไม่ชอบ ครูควรนำเทคนิคในการปรับพฤติกรรมมาใช้อย่างเป็นระบบ ครูควรขอ คำแนะนำและปรึกษาหารือกับผู้ปกครอง หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อช่วยให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความต้องการพิเศษและสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถสอดแทรกไปในการเรียน การสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผลลัพธ์ทางการเรียนการสอนเด็กที่มีปัญหา ทางการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือ

- 1) ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้คนรอบข้างในภาวะ LD
- 2) ศิลปะบำบัดและดนตรีบำบัด
- 3) สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือนิทาน หนังสือการ์ตูน ฯลฯ
- 4) สื่ออุปกรณ์ เช่น ของเล่นพัฒนาทักษะ หุ่นจำลอง ของจริง ฯลฯ
- 5) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เทปเพลง วีดิทัศน์ ฯลฯ

5.8 การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติ

5.8.1 พยายามให้เด็กทำงานที่สอดคล้องกับความสามารถของเด็ก ให้เด็กได้รับ ประสบการณ์ของความสำเร็จทางการศึกษาเล่าเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นคนอื่น ๆ ด้วย ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

5.8.2 ให้คำสั่ง คำชี้แจงงานหรือคำสั่งชี้แจงในบทเรียนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ๆ ไม่ ซับซ้อนและต้องแน่ใจว่าข้อความที่ครูถ่ายทอดให้กับเด็กเป็นที่เข้าใจของเด็ก เด็กที่มีปัญหา ทางการเรียนรู้ส่วนมากจะมีปัญหาทางการใช้และความเข้าใจภาษา

5.8.3 ถ้าเด็กไม่อยู่นิ่งและมีที่ทำจะรบกวนการเรียนของเพื่อนคนอื่น ๆ ครูต้องแยกเด็กออกไปต่างหาก ให้อยู่ในสถานที่เฉพาะ ซึ่งการทำเช่นนี้ไม่ใช่การทำโทษ แต่เป็นการปล่อยเด็กให้ทำในสิ่งที่เด็กต้องการได้อย่างอิสระและเป็นการปรับพฤติกรรมของเด็กไปในตัว

5.8.4 ยอมรับเด็ก เข้าใจเด็กและพยายามหาทางช่วยเหลือให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ตามหน้าที่ของครู ต้องไม่พยายามทำลายพฤติกรรมเด็กหรืออารมณ์ของเด็ก หากพบว่าเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะมีปัญหาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์แทรกซ้อนเข้ามาด้วย การช่วยเหลือเด็ก ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้นั้นอาจทำได้โดยฝึกให้เด็กอ่านและเขียน พยัญชนะหรือคำ ควบคู่ไปกับการดูภาพ จะช่วยให้เด็กสามารถจำคำที่สอดคล้องกับเสียงและภาพได้ ให้เด็กสนุกกับการอ่าน การเขียน สอนให้เด็กรักการอ่านโดยเริ่มต้นจากหนังสือนิทานหรือหนังสือการ์ตูน ฝึกให้เด็กอ่านข่าวหรือ สารคดีเพื่อจับใจความสำคัญและฝึกคิดหาเหตุผล บ่อย ๆ ใช้ศิลปะ หรือ เกมต่าง ๆ มาช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิด การเรียนรู้ และ ที่สำคัญ คือการสร้าง กำลังใจและแรงจูงใจในการเรียนให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จำเป็นต้องได้รับการ ดูแลเป็นพิเศษ เพื่อให้เค้าสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของเขาและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เบญจพร ปัญญา ยง (2547.10 : 13)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จะต้องให้มีความเหมาะสมกับวัยและทักษะความสามารถของผู้เรียน โดยมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้คนรอบข้างในภาวะที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยพยายามให้เด็กทำงานที่สอดคล้องกับความสามารถของเด็ก ให้เด็กได้รับประสบการณ์ของความสำเร็จทางการศึกษาเล่าเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นคนอื่น ๆ ด้วย ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ให้เกิด ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.9 การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

5.9.1 จัดแผนการเรียนการสอนเฉพาะบุคคล ให้แก่เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

5.9.2 จัดกลุ่มเพื่อการสอน โดยจัดให้เด็กมีแผนการสอนเฉพาะบุคคลใกล้เคียงกันได้

ในกลุ่มเดียวกันและขณะเดียวกันจะจัดให้เด็กมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ

5.9.3 พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อ การประสานงานระหว่างกล้ามเนื้อกับการรับรู้ รวมทั้งทักษะของการรับรู้

5.9.4 พัฒนาการด้านภาษา ความคิดรวบยอด ทักษะทางสังคม

5.9.5 การสอนซ่อมเสริม ในเรื่องการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การรับรู้ภาษาไทย วิชาหลักและพื้นฐานอาชีพ

5.9.6 การจัดกิจกรรมการพูด ให้เด็กพูดและสื่อสารกับผู้อื่น

5.9.7 ให้นักเรียนมีความสนใจและเอาใจใส่บทเรียนหรือกิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่

5.9.8 ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม และให้แรงเสริมทันทีที่เด็กสื่อสารด้วยการพูด

5.9.9 จัดให้มีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ในชั้นเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กใช้ภาษาพูดภายใต้การควบคุมของครู

5.9.10 ใช้รูปภาพประกอบการอธิบายและหลีกเลี่ยงการใช้ตัวเลขในการอธิบายจำนวน

5.9.11 ให้เด็กเข้าใจความหมายของคำต่าง ๆ คำที่มีความหมายเดียวกัน

5.9.12 จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อทำงาน และให้เด็กฝึกหัดเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง โดยจัดลำดับตามความสามารถและความชอบ
การคัดเลือกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เข้าเรียนร่วมจะต้องพิจารณาลักษณะความบกพร่องที่จำเป็นดังต่อไปนี้

1) การเรียน เด็กจะต้องมีปัญหาด้านการอ่าน การเขียน และการแยกความแตกต่างของขนาด รูปทรง การนับ การใช้เครื่องหมาย การคำนวณ ที่ต่างไปจากเด็กปกติทั่วไป

2) ภาษา เด็กจะต้องมีปัญหาไม่รุนแรง ด้านการพูด การใช้ภาษา การอ่าน การจำคำ การลำดับเรื่องความสนใจ

3) การรับรู้ เด็กจะต้องใช้ประสาทการรับรู้ได้ใกล้เคียงกับเด็กปกติทั่วไป ได้แก่ การรับรู้ทางสายตา การจำ การจำแนกสิ่งที่เห็น

4) การเคลื่อนไหว เด็กจะต้องมีการเคลื่อนไหว ซึ่งจะต้องไม่ผิดปกติมากนักในด้านความเร็ว หรือความช้า รวมทั้งการควบคุมกล้ามเนื้อมัดเล็ก และกล้ามเนื้อมัดใหญ่

5) อารมณ์และสังคม จะต้องมีความอดทน ลดความวิตกกังวล มีอาการถดถอย และรู้สึกไม่ดีต่อตนเองน้อย ลดความก้าวร้าวลงได้ ปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดี เพิ่มอัตราการทำงานได้เร็วขึ้น หรือใกล้เคียงกับเด็กปกติในชั้นเดียวกัน

6) ความสนใจและการจำ ต้องมีช่วงความสนใจที่ยาวขึ้น มีสมาธินานพอที่จะเรียนบทเรียนได้ จำสิ่งที่ได้ยินและสิ่งที่มองเห็นได้ ใกล้เคียงกับเด็กปกติในชั้นเรียนเดียวกัน ทำตามคำสั่งได้เด็กทุกคนควรมีแผนการสอนเฉพาะบุคคล ถ้าคนใดมีความพร้อมดังกล่าวมาแล้ว ควรจัดให้เรียนในชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แล้วนำมาสอนเสริมทางวิชาการ ตามความจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล

5.10 หลักการจัดการเรียนการสอนซ่อมเสริมให้กับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ มี 5 ด้าน

5.10.1 การเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด และการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อเล็ก เช่น การใช้มือจับสิ่งของ การจับปากกา ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมในการพัฒนาสิ่งต่อไปนี้

- 1) จังหวะ เน้นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กพัฒนากล้ามเนื้อ แขน ขา
- 2) การทรงตัว เน้นกิจกรรมที่ช่วยในการเดิน หรือวิ่ง ให้ทรงตัวและไม่ล้ม
- 3) การยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ เน้นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเคลื่อนไหวได้มากกว่าความสามารถเดิมและคล่องแคล่วของการเคลื่อนไหว
- 4) ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ เน้นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของร่างกายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 5) ความเข้าใจเกี่ยวกับร่างกาย เน้นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กเรียกชื่อและใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้ถูกต้องและเหมาะสม

5.10.2 การรับรู้

มนุษย์สามารถรับรู้ได้หลายด้าน ได้แก่ การรับรู้ทางการฟัง การใช้สายตา การสัมผัส การดมกลิ่น และการรับรู้ที่สำคัญที่สุดและใช้มากที่สุดในการเรียนรู้ คือ การฟัง การมองเห็น และการสัมผัส จึงควรฝึกทักษะในการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

- 1) การฝึกการรับรู้ทางการฟัง
- 2) การฝึกการรับรู้ทางสายตา
- 3) การฝึกการรับรู้ทางประสาทสัมผัส

5.10.3 ภาษา

- 1) สอนเพื่อเพิ่มช่วงความสนใจของเด็กให้ยาวขึ้น
- 2) สอนเพื่อเพิ่มความสามารถของเด็กให้จำคำได้มากขึ้น
- 3) สอนเพื่อเพิ่มความสามารถของเด็กให้จำคำได้นานขึ้น
- 4) สอนให้เด็กสื่อสารได้ โดยใช้ภาษาที่มีโครงสร้างง่ายขึ้น
- 5) สอนให้เด็กมีโอกาสนำมาใช้ภาษาและการพูด ด้วยความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

5.10.4 วิชาหลัก

วิชาที่เป็นปัญหาสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ มี 4 แขนงดังนี้

- 1) ด้านการอ่าน เด็กจะอ่านหนังสือได้หรือไม่ ต้องอาศัยทักษะเบื้องต้นที่จำเป็น 3 ด้าน คือ การจำคำ การเข้าใจความหมายของคำศัพท์ และความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่อ่าน
- 2) การสะกดด้วยอักษรและลายมือ ก่อนการสะกดคำ ควรให้เด็กจำแนกความแตกต่างระหว่างตัวอักษร ต้องจดจำตัวอักษรให้ได้ แล้วจึงสะกดคำ ครูต้องระลึกว่าต้องอ่านออกก่อนจึงจะเขียนได้ ดังนั้นครูไม่ควรให้เด็กเขียนคำที่เด็กยังอ่านไม่ได้ และในการสะกดคำครูต้องใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ที่มีผลดีต่อการสะกดคำ

3) คณิตศาสตร์ ครูต้องตระหนักว่าการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ มี 2 กระบวนการ คือการคำนวณ และการใช้เหตุผล ซึ่งการคำนวณเป็นกระบวนการที่เด็กจะต้องลงมือทำ คือ การบวก การลบ การคูณ และการหาร ส่วนการใช้เหตุผลเป็นกระบวนการที่เด็กต้องหาสาเหตุความเป็นมาก่อนที่จะคำนวณ จึงต้องเกี่ยวข้องกับการอ่าน การคิดหาเหตุผล การใช้ความจำ และความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับนามธรรม

5.10.5 พื้นฐานอาชีพ

เป็นการเตรียมตัวให้เด็กมีความพร้อมในการทำงานในอนาคต ซึ่งควรสำรวจตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่าตนมีความเหมาะสมที่จะประกอบอาชีพใด โดยการสำรวจเบื้องต้น

คือ ผลการเรียนรู้ บุคลิกลักษณะส่วนตัว ความสนใจ และความถนัดในอาชีพ การเตรียมความพร้อมที่จะฝึกอาชีพ ครูควรเตรียมเด็กให้พร้อมด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ความถนัดในการทำงาน
- 2) การตัดสินใจเลือกงาน
- 3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 4) ความสามารถในการปรับตัว
- 5) บุคลิกลักษณะ
- 6) ความอดทนในการทำงาน

5.10.6 ทักษะคติ

ดังนั้นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จึงสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้สามารถพัฒนาได้เกือบเท่าเทียมกับเด็กปกติได้ ทั้งในเรื่องการเรียนของเด็ก ทักษะทางวิชาการของเด็ก อารมณ์ของเด็ก และพฤติกรรมของเด็ก ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง การสอนของครู สภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย สิ่งที่สำคัญต่อการเรียนการสอนของเด็กเพื่อให้สิ่งนั้นได้ช่วยให้เด็กได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของตัวเอง

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีความสามารถในการรับรู้แตกต่างกัน วิธีการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนจึงมีความแตกต่างกัน เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ส่วนใหญ่กระจายอยู่ชั้นเรียนทั่ว ๆ ไป แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเมื่อเทียบกับระดับสติปัญญา มีปัญหาในการรับและการส่งข้อมูล มีความยุ่งยากลำบากในการเรียนหรือเรียกว่าเด็กเรียนยากโดยทั่วไปมีสภาพร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจปกติ แต่เรียนหนังสือได้ไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากสมรรถนะความสามารถในการนำข้อมูลไปใช้หรือยุ่งยากเป็นบางเรื่องหรือเฉพาะเรื่อง เช่น การอ่าน การเขียน การสะกดคำ หรือคณิตศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการสอนเสริมตามลีลาการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ลดสิ่งรบกวนเพิ่มสมาธิและวิธีการเรียนรู้ให้กับเด็ก

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะไม่มีอะไรแตกต่างไปจากเด็กปกติมากนัก ให้เด็กได้ทำงานที่สอดคล้องกับความสามารถของตัวเองเด็กเมื่อทำงานได้สำเร็จจะเป็นแรงจูงใจให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองถ้าเด็กอยู่ไม่นิ่ง รบกวนการเรียน

ของเพื่อน ครูอาจแยกเด็กให้ทำในสิ่งที่ตัวเองต้องการได้อย่างอิสระ และเป็นการปรับพฤติกรรมไปด้วย

5.11 ความคาดหวังในเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

เด็กที่มีปัญหาในทางการเรียนรู้นั้นจะพบว่าตนเองอยู่ท่ามกลางความคาดหวังที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ สมอที่กำลังพัฒนาไปเรื่อย ๆ ของเด็กกำลังเลื่อนไหลไปท่ามกลาง “สายธารที่ไม่หยุดนิ่งตามความเรียกร้องหรือความคาดหวังที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ “ ดังนั้นธรรมชาติและผลกระทบของปัญหาทางการเรียนรู้ จึงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประเมินผล การจัดการศึกษา และภาพรวมของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ขณะที่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีการพัฒนาตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน ก็จะถูกคาดหวังล่วงหน้าจากครูและผู้ใกล้ชิดว่าจะมีการปรับปรุงความสามารถพื้นฐานในทุกด้านไปในทางที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การคาดหวังทางวิชาการในเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จะตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มีความเชื่อว่า เด็กต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในด้านความถูกต้องแม่นยำ ความรวดเร็ว ความยืดหยุ่น และพัฒนาด้านภาษา ความจำ ทักษะการเคลื่อนไหว สมารถ ตลอดจนการใช้เหตุผล ถ้าเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีการพัฒนาในด้านเหล่านี้ช้า ซึ่งไม่เพียงพอที่จะเรียนหรือทำงานให้ได้ตามความคาดหวัง ช่องว่างที่เกิดขึ้นในเรื่องของทักษะและความสามารถทางวิชาการก็จะห่างยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเทียบกับเพื่อนในวัยเดียวกัน

5.12 ปัญหาทางด้านอื่น ๆ

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้อาจมีความบกพร่องทางด้านอื่น ๆ ต่อไปนี้ร่วมด้วย เช่น ความบกพร่องทางด้านสมาธิและความสนใจ การจัดระบบระเบียบ พฤติกรรมและอารมณ์การประสานสัมพันธ์กันของร่างกาย และด้านความจำ

5.12.1 ความบกพร่องทางด้านสมาธิและความสนใจ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะมีความบกพร่องทางด้านสมาธิและความสนใจร่วมด้วยร้อยละ 41 ถึง 80 (Delong, 1995 อ้างถึงใน Smith et al., 2006) โดยความบกพร่องทางด้านสมาธิและความสนใจอาจแสดงออกในลักษณะต่อไปนี้

- 1) ชุกชน ไม่อยู่นิ่ง
- 2) มีสมาธิสั้น คือ ช่วงความตั้งใจสั้นเมื่อเทียบกับเด็กทั่วไป
- 3) หุนหันพลันแล่น มีแนวโน้มที่จะตอบคำถาม หรือทำสิ่งต่าง ๆ โดยที่ไม่ไตร่ตรองหรือพิจารณาผลที่เกิดขึ้น
- 4) ขาดสมาธิในสิ่งที่เรียน หรือแบบฝึกหัดที่ต้องทำ
- 5) หันเหไปสู่สิ่งอื่นได้ง่าย
- 6) ไม่สามารถทำงานต่าง ๆ ได้สำเร็จ โดยจะเห็นได้จากการทำแบบฝึกหัดหรืองานอื่น ๆ ค้างไว้
- 7) กระวนกระวาย ทำสิ่งต่าง ๆ อย่างไร้เป้าหมาย
- 8) รอคอยไม่เป็น ดังจะเห็นว่าเมื่อให้คอยอะไรนาน ๆ มักทนไม่คอยได้
- 9) ฝันกลางวัน เช่น นิ่งตาลอย

5.12.2 ความบกพร่องในการจัดระเบียบ

ความบกพร่องในการจัดระเบียบอาจแสดงออกในลักษณะต่อไปนี้

- 1) มีความยากลำบากในการจัดการ และการบริหารเวลา ทำให้ไม่สามารถทำงานได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด
- 2) มีความยากลำบากในการจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะทำ โดยไม่รู้ว่าสิ่งใดควรทำก่อนและสิ่งใดควรทำหลัง
- 3) มีความยากลำบากในการจัดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ
- 4) มีความยากลำบากในการทำงานตามแผนที่วางไว้
- 5) มีความยากลำบากในการจัดหมวดหมู่ และการจัดลำดับความคิด
- 6) มักหาของไม่พบ เนื่องจากไม่มีระบบในการจัดเก็บ โดยจะพบว่าเด็กมักหากรบ้าน หนังสือ ดินสอ ยางลบไม่พบ
- 7) โต๊ะทำงานเลอะเทอะ ไม่มีระเบียบ

5.12.3 ความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์

ความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์อาจแสดงออกในลักษณะต่อไปนี้

- 1) มีความยากลำบากในการสร้างมิตรภาพ หรือรักษามิตรภาพให้คงอยู่

- 2) มีพฤติกรรมที่ไม่ยังคิด
- 3) มีความอดทน อดกลั้นต่อความกดดันหรือความคับข้องใจได้น้อย
- 4) อารมณ์ขึ้น ๆ ลง ๆ หงุดหงิดง่าย
- 5) อาจมีพฤติกรรมก้าวร้าวกับบุคคลที่อยู่รอบข้าง ในกรณีถูกจ้ำจี้จ้ำไชในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

- 6) รับการเปลี่ยนแปลงในกิจวัตรประจำวันได้น้อย
- 7) รู้สึกเบื่อหน่าย ท้อแท้
- 8) ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง
- 9) ไม่รู้สึกขำเมื่อคนอื่นขำ แต่จะรู้สึกขำในขณะที่คนอื่นไม่ขำ
- 10) ไม่สามารถตีความหมายทางภาษากายหรือท่าทาง (nonverbal cues)
- 11) มีความยากลำบากในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์ทางสังคม
- 12) มักไม่ให้ความร่วมมือกับเพื่อน ๆ ในการทำงานกลุ่ม
- 13) มักชอบเล่นกับเด็กที่อายุน้อยกว่าตนเอง

5.12.4 ความบกพร่องทางด้านการประสานสัมพันธ์กันของร่างกาย

ความบกพร่องทางด้านการประสานสัมพันธ์กันของร่างกายอาจแสดงออกในลักษณะต่อไปนี้

- 1) มีความยากลำบากในการจับวัตถุเล็ก ๆ ซึ่งเกิดจากความบกพร่องของกล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น ไม่สามารถผูกเชือกรองเท้าได้
- 2) การเรียนรู้ในเรื่องทักษะการช่วยตนเองทำได้ไม่ดี
- 3) มีปัญหาในเรื่องการตัด ดังจะเห็นได้จากการใช้กรรไกรตัดกระดาษ หรือสิ่งของไม่สามารถทำได้หรือทำได้ไม่ดี
- 4) ลายมืออ่านยาก การเว้นช่องไฟไม่ดี เขียนไม่ตรงบรรทัด
- 5) การวิ่ง การปีนป่ายทำได้ไม่ดี ดูนุ่มง่าม ซึ่งเกิดจากความบกพร่องในการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่
- 6) มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะการเล่นกีฬา

5.12.5 ความบกพร่องทางด้านความจำ

ความบกพร่องทางด้านความจำแสดงออกในลักษณะต่อไปนี้

- 1) มีความยากลำบากในการจำสิ่งที่เรียน และการดึงสิ่งที่รู้ออกมาใช้
- 2) มีความยากลำบากในการเรียนรู้กระบวนการใหม่ ๆ
- 3) มีความยากลำบากในการเรียนรู้กระบวนการทางคณิตศาสตร์
- 4) มีความยากลำบากในการเรียนรู้พยัญชนะ
- 5) มีความยากลำบากในการสะกดคำ
- 6) มีความยากลำบากในการจำเหตุการณ์ต่าง ๆ
- 7) มีความยากลำบากในการจำชื่อคน
- 8) มีความยากลำบากในการจำทิศทาง
- 9) การอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบทำได้ไม่ดี หรือทำไม่ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้แต่ละคนอาจแสดงออกถึงความบกพร่องทางการเรียนรู้ในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งอาจแสดงออกถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในหลาย ๆ ลักษณะที่อาจเหมือนหรือแตกต่างกันออกไป และในแต่ละวัยอาจแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไปด้วย ดังนั้นการจะบ่งระบุว่าเด็กคนใดมีความบกพร่องทางการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องที่ยากนอกจากต้องอาศัยความสนใจและการสังเกตอย่างต่อเนื่องของครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วการคัดแยก (identify) เด็กโดยการใช้เครื่องมือที่เหมาะสมก็มีความสำคัญยิ่ง

5.13 การประเมิน (Assessment) และคัดแยก (Identification) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

การประเมินและคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นับเป็นกระบวนการที่สำคัญเพราะนอกจากจะเป็นการจัดประเภทเด็กเข้ารับบริการทางการศึกษาพิเศษตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้แล้ว ยังเป็นการช่วยให้เด็กได้รับบริการทางด้านการศึกษาที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการเรียนการสอน สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (assistive technology) การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน รวมทั้งการให้บริการความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่อง (Individuals with Disabilities Education Act- IDEA) ซึ่งถือเป็นกฎหมายสาธารณะ (Public Law) และกฎหมายแห่งสมาพันธรัฐ (Federal Law) ที่ทุกรัฐต้องยึดถือและปฏิบัติตาม

ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในเรื่องของการประเมินเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และเด็กที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ เพื่อจะได้พิจารณาตัดสินใจได้ว่าเด็กคนใดสมควรได้รับการศึกษาพิเศษและความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่สอดคล้องกับประเภทความบกพร่องของตน (Overton, 2003) โดยในกฎหมายดังกล่าวยังได้ระบุไว้อีกว่า ในการประเมินเด็กไม่ควรใช้เพียงแบบทดสอบอย่างเดียว แต่ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนหรือในขณะที่ทำกิจกรรมในสถานที่อื่น ๆ การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก การศึกษาประวัติและผลการเรียนของนักเรียน เป็นต้นโดยทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกา ถ้าเด็กคนใดถูกสงสัยว่าอาจมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ การประเมินอาจเกิดขึ้นได้ในสองลักษณะคืออาจเริ่มจากทางโรงเรียนเป็นผู้ขออนุญาตจากผู้ปกครองเพื่อทำการประเมินนักเรียนที่ได้รับการสงสัยว่าอาจมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรืออาจเริ่มจากการที่ผู้ปกครองขอให้ทางโรงเรียนประเมินบุตรหลานของตนที่สงสัยว่าอาจมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และเนื่องจากในประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างมากกับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรหลานของตน รวมทั้งผู้ปกครองเองก็มีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนมากขึ้น ดังนั้นการประเมินเด็กที่ได้รับการสงสัยว่าอาจมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง จะเห็นว่าผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งในประเทศไทยก็ควรที่จะส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และสร้างเสริมความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรหลานมากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีความยากลำบากในการประเมินบางองค์ประกอบที่ยังมีความคลุมเครือ หรือยังขาดความชัดเจนใน “คำจำกัดความของความบกพร่องทางการเรียนรู้” เช่น คำว่า “กระบวนการทางจิตวิทยา” (Psychological process) รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาจึงมีข้อกำหนดที่ครอบคลุมในหลายด้าน สำหรับใช้เป็นมาตรการในการประเมินและคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เพื่อประกอบการพิจารณาและตัดสินให้ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งข้อกำหนดเหล่านี้ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ทุกรัฐต้องถือปฏิบัติ โดยแต่ละรัฐอาจมีข้อกำหนดเพิ่มเติมจากข้อกำหนดเหล่านี้ได้ (Smith et al., 2006) ข้อกำหนดเหล่านี้ได้แก่

5.13.1 คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยบุคคลจากหลายสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้อง (Multidisciplinary team) โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วยครูผู้สอน ผู้ที่มีความสามารถในการวินิจฉัยเด็ก และผู้เชี่ยวชาญด้านความบกพร่องทางการเรียนรู้ สำหรับสมาชิกอื่น ๆ ในทีมอาจประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักบำบัดการพูด ผู้ปกครอง เป็นต้น

5.13.2 การสังเกต เด็กต้องได้รับการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนปกติจากสมาชิกในทีมประเมินอย่างน้อยหนึ่งคน โดยการสังเกตมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กได้แสดงออกในชั้นเรียน

5.13.3 เกณฑ์ที่ใช้ประกอบการตัดสินใจว่าเด็กมีความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือไม่โดยเกณฑ์เหล่านี้ประกอบด้วย

1) ทีมต้องพิจารณาความไม่สอดคล้องกันอย่างมากระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับระดับสติปัญญาที่แท้จริงของเด็กในด้านใดด้านหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งด้านต่อไปนี้ คือ ทักษะการอ่านความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน การคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ การแสดงออกทางการเขียน การแสดงออกทางการพูด และความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง

2) คณะกรรมการอาจไม่ต้องคัดแยกว่าเด็กที่ได้รับการประเมินเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ถ้าความไม่สอดคล้องกันอย่างมากระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับระดับสติปัญญาที่แท้จริงของเด็ก เป็นผลเนื่องมาจากความบกพร่องทางการเห็น ความบกพร่องทางการได้ยิน ความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว ความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางอารมณ์ หรือความด้อยโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ

3) คณะกรรมการต้องบันทึกว่าเด็กต้องมีโอกาสในการได้รับการศึกษาที่เหมาะสม

5.13.4 การเขียนรายงาน คณะกรรมการต้องจัดทำรายงานที่มีการบันทึกข้อมูลในด้านต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น และในรายงานต้องมีการกำกับว่าผลการประเมินดังกล่าวผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการทุกคน จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การคัดแยกและประเมินเด็กมีความสำคัญมาก และในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริง โดยมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย เกี่ยวกับการคัดแยกและประเมินเด็กที่

ทุกรัฐต้องถือปฏิบัติ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีการพัฒนาแบบทดสอบที่สามารถใช้ประกอบการประเมินเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไว้อย่างกว้างขวาง โดยแบบทดสอบที่นิยมใช้กันอยู่โดยทั่วไป ได้แก่

- 1) แบบทดสอบความสามารถทางสติปัญญา (Intelligence tests)
- 2) แบบทดสอบความสามารถทั่ว ๆ ไปทางด้าน การอ่าน (General reading tests)
- 3) แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยความสามารถทางด้าน การอ่าน (Diagnostic reading tests)
- 4) แบบทดสอบความสามารถทั่ว ๆ ไปทางวิชาการ (Comprehension batteries of academic tests)
- 5) แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยความสามารถทางวิชาการ (Diagnostic academic tests and test batteries)
- 6) แบบทดสอบความสามารถทางด้าน การเคลื่อนไหว

ในประเทศไทย แม้ว่าการคัดกรอง/คัดแยกและประเมินเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ผ่านมามีความต้องการอาศัยบุคลากรทางการแพทย์เป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามได้มีนักการศึกษาบางท่านได้พัฒนาเครื่องมือคัดกรอง/คัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ขึ้น โดยเครื่องมือดังกล่าวได้มีผู้นำไปใช้และอ้างอิงถึงมากขึ้น เช่น แบบคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งพัฒนาโดยศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม และแบบสำรวจปัญหาในการเรียน ซึ่งพัฒนาโดย ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำคู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อรับการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้กับทางโรงเรียน โดยเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กใน 3 ด้านคือ ด้านพฤติกรรมโดยรวม ด้านพฤติกรรมการเรียนภาษาไทย และด้านพฤติกรรมการเรียนคณิตศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554 : 15-25)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า ก่อนที่โรงเรียนจะจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้นั้น โรงเรียนต้องทราบชัดเจนว่าในโรงเรียนของตนมีเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือไม่ อย่างไร จำนวนเท่าใด ระดับชั้นใด และมีความสามารถปัจจุบันอยู่

ในระดับใดเพื่อโรงเรียนจะได้วางแผนการจัดการศึกษาให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสมต่อไป ดังนั้น การพัฒนากระบวนการและเครื่องมือที่ได้มาตรฐานให้มีเพิ่มมากขึ้น เพื่อผู้ใช้จะได้เลือกใช้ เครื่องมือที่มีคุณภาพอย่างหลากหลายและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น จึงมีความสำคัญยิ่ง ซึ่งจะส่งผลให้ การคัดกรอง/คัดแยกการวินิจฉัยและการประเมินเด็กมีความถูกต้อง แม่นยำและมีความสมบูรณ์ มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

6. การอ่าน

6.1 ความหมายของการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 15) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน เป็นการออกเสียงตามตัวหนังสือ หรือการเข้าใจความจากตัวหนังสือ สังเกตหรือ พิจารณาดูเพื่อให้ เข้าใจ การอ่านเป็นกระบวนการทางความคิดที่ต้องอาศัยกลไกการเรียนรู้ และสมองตีความและเรียบเรียงข้อมูลที่อ่านให้กลายเป็นความรู้ ความจำ ความชำนาญการ ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่ได้จากการอ่าน

สนิท สัตโยภาส (2545 : 92) ได้กล่าวว่า การอ่าน หมายถึงการมองดูตัวอักษรแล้ว ถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด จากนั้นจึงนำความรู้ ความคิดหรือสิ่งที่ ได้รับ จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เมื่อถึงเวลา

ฉวีลักษณ์ บุญยกาญจน (2547 : 20) ได้สรุปนิยามของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่าน คือ แหล่งทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของมนุษย์ ใน ยุคโลกาภิวัตน์
2. การอ่าน คือ การก่อให้เกิดความสุขใจ ความจรรโลงใจและจิตใจที่ดีงาม
3. การอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ ซึ่งมี 4 ประการ คือ การฟัง การพูด การเขียน และการอ่าน
4. การอ่าน เป็นการช่วยส่งเสริมตนเองให้สัมพันธ์กับเด็ก การอ่านหนังสือ ต้องเป็น การปรับปรุง ช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์โดยอาศัยหนังสือที่ได้พบเห็น การอ่าน ยังเป็น การ ส่งเสริมอารมณ์ของคนแต่ละคนให้สัมพันธ์กับโลก เป็นการปรับปรุงตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้

บรรพต ศิริชัย (2547 : 2) ได้กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการทางความคิดในการรับสาร ขณะที่อ่านสมองของผู้อ่านจะต้องแปลความหมาย ตีความข้อความหรือเรื่องราวที่อ่านไปด้วยตลอดเวลา ในระหว่างที่ผู้อ่านกำลังอ่านหนังสืออยู่นั้น จะต้องใช้กลวิธีหลาย ๆ อย่าง เพื่อช่วยให้เข้าใจเรื่องราวได้เร็วขึ้นได้แก่ ความรู้เดิมในคำศัพท์ เพื่อใช้อธิบายความหมาย แปลความ ตีความ และขยายความจากเรื่องที่ได้ อ่าน นอกจากนั้นผู้อ่านจะต้องมีความคิดเชิงวิจารณ์ และสร้างสรรค์ สามารถพิจารณาเหตุผลจากข้อความที่อ่าน เข้าใจความคิดหรือความมุ่งหมายของผู้เขียน รวบรวมความคิดที่ได้จากการอ่าน แล้วนำไปประสานกับประสบการณ์เดิมของตน เป็นความคิดใหม่ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

ฉวีลักษณ์ บุญญาญจน (2547 : 14) ได้กล่าวว่า การอ่าน คือ แหล่งทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของมนุษย์ ก่อให้เกิดความสุขใจ ความจรรโลงใจและจิตใจที่ต้งาม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ ซึ่งมี 4 ประการ คือการฟัง การพูด การเขียน และการอ่าน เป็นการช่วยส่งเสริมตนเองให้สัมพันธ์กับเด็ก การอ่าน ยังเป็นการ ส่งเสริมอารมณ์ของคนแต่ละคนให้สัมพันธ์กับโลก เป็นการปรับปรุงตนเองให้เข้ากับผู้อื่น

สมบัติ จำปาเงิน, สำเนียง มณีกาญจน์ (2548 : 14) ได้กล่าวว่า การอ่านหนังสือเป็นการเก็บรวบรวมความคิดที่ปรากฏอยู่ในหนังสือที่อ่านนั้น ควรมีคติประจำใจว่า จะต้องอ่านเอาเรื่อง เอาความคิดจากหนังสือให้ได้ ขณะอ่านควรใช้ความคิดตามไปด้วย อย่านอ่านแต่เพียงลวก ๆ หรือใจลอย ต้องอ่านอย่างตั้งใจจริง การอ่านด้วยความพิถีพิถันจะช่วยให้ได้รับความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เป็นการก่อให้เกิดสติปัญญาตามมาในขั้นสุดท้าย

มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2548 : 15-17) ได้อ้างถึง แฮริสและสมิธ (Harris and Smith, 1972) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นรูปแบบของการสื่อความหมายด้วยการแลกเปลี่ยนความคิด และสาระความรู้ ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน นั่นคือ ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นของตนด้วยภาษาตามลีลา การเขียนของแต่ละคนและผู้อ่านถอดความหมายที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ ความสามารถในการสื่อความหมายของสิ่งที่อ่านนั้น ขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ (2550 : 3) ได้กล่าวว่า การอ่าน คือกระบวนการแปลความหมายของสัญลักษณ์ทางภาษาโดยผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ ตามความรู้และประสบการณ์เดิมของ

ผู้อ่าน และตีความเพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของเรื่องทีอ่านตามความต้องการของผู้เขียนที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางความคิดในการรับสาร เป็นพฤติกรรมทางการใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะตัว เป็นการแปลความหมายของตัวอักษร สัญลักษณ์ ภาพที่ได้ดูออกมาเป็นถ้อยคำและความคิด ทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านแล้วนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งด้านสติปัญญา สังคมและอารมณ์

6.2 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญ และจำเป็นมากสำหรับการดำเนินชีวิตในสภาพสังคมปัจจุบันนี้ การอ่านช่วยพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่าน ช่วยให้ผู้อ่านทันต่อเหตุการณ์ เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือ ในการแสวงหาความรู้ เสริมความคิด ความฉลาด รอบรู้ ยิ่งผู้อ่าน อ่านมากก็จะมีความรู้ มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มพูนมากขึ้น นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความสำคัญของการ อ่านไว่น่าสนใจดังนี้

ดวงใจ ไทยอุบล (2549 : 48) ได้กล่าวว่า การอ่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งถ้าผู้อ่านอ่านอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ เพราะจะทำให้ผู้อ่านเกิดปัญญา เกิดความคิดสร้างสรรค์ ผู้อ่านไม่เฉพาะ แต่จะได้ความรู้ ได้รู้จักใช้สำนวนโวหาร ยังได้แง่คิดจากหนังสือเหล่านั้น ได้รับรู้ถึงความคิดที่แตกต่าง กัน ได้ประเมินค่าเรื่องที่อ่าน และนำประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2547 : 7 - 8) ได้กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญและมี คุณค่าต่อผู้อ่าน การอ่านจะช่วยสร้างความคิด ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสังคม และสภาพแวดล้อมรอบตัว รู้จักรูปแบบของสารประเภทต่าง ๆ ทำให้เกิดทักษะการสรุปข้อมูล และจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่แล้วสรุปออกมาเป็นแนวคิดเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์

เสาวลักษณ์ ทรองจิต (2547 : 26) ได้กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะจำเป็นต้องอ่านให้เข้าใจในการติดต่อสื่อสาร ทำความเข้าใจกับ บุคคลอื่น และนำความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่านไปสร้างประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การอ่าน มีความสำคัญต่อการ ดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนาการศึกษา พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะ นำไปสู่ความรู้ ทั้งปวง อีกทั้งช่วยเสริมสร้างพัฒนาสติปัญญา และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่าน มาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข

6.3 ประเภทของการอ่าน

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2542, : 26 - 31) ได้แบ่งการอ่านเป็น 2 ประเภท คือ การอ่านออกเสียง และการอ่านในใจ โดยสรุปคือ

1. การอ่านออกเสียง ช่วยให้เด็กมีทักษะมากขึ้น จดจำข้อความได้ดีไว้เป็นตัวอย่าง อ่านได้คล่องแคล่วถูกต้อง รู้จักความไพเราะของบทกวีซึ่งอ่านเป็นทำนองเสนาะ และส่งเสริมด้านบุคลิกภาพให้เด็กมีความกล้าหาญที่จะอ่าน และสามารถตรวจสอบได้ว่าการอ่านนั้นถูกหรือไม่

2. การอ่านในใจ ในชีวิตประจำวันจะใช้มากกว่าการอ่านออกเสียง เพราะต้องอ่านเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย เช่น เพื่อธุรกิจ เพื่อการศึกษาหาความรู้ เพื่อความบันเทิง นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านประเภทต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

บันลือ พฤษะวัน (2545, : 119) ได้กล่าวว่าการอ่านเข้าใจ เป็นการอ่านเพื่อหาคำตอบ อ่านแล้วสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำได้ จัดลำดับเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้น ในเรื่องที่อ่านได้ อ่านแล้วสามารถย่อความและแต่งได้

สุวิทย์ มูลคำ (2547, : 102) ได้กล่าวว่าการอ่านประเภทอ่านวิเคราะห์ เป็นการ จัดลำดับ การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ แปลความ ตีความ และสามารถประเมิน คุณค่าของเรื่องที่อ่านได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การอ่านแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ อ่านออกเสียงและอ่านในใจ ส่วน ความหมายของการอ่านประเภทต่าง ๆ มีความมุ่งหมาย เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำ ประโยค อ่านวิเคราะห์เรื่องราว แปลความ ตีความและนำมาตัดสินใจโดยอาศัยประสบการณ์ เพื่อนำไปใช้ให้ เกิดประโยชน์ในการพูดหรือเขียนเล่าเรื่องได้ถูกต้อง

6.4 ความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการอ่านเป็นอย่างยิ่งหรือ อาจจะถูกกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจของการอ่าน ทั้งนี้เพราะจุดประสงค์เบื้องต้นของการอ่านโดยทั่วไปคือ เพื่อความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน อ่านแล้วสรุปได้ใจความ ดังนั้นถ้าอ่านแล้วไม่เข้าใจเรื่องที่อ่านก็ทำให้ไม่ทราบว่าผู้เขียนต้องการที่จะสื่ออะไรทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่านทั้งนี้ มีผู้เชี่ยวชาญทางการอ่านกล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านไว้ ดังนี้

สมุทฺร เซ็นเซาวิช (2542 : 73) ได้กล่าวว่า ความเข้าใจ (Comprehension) คือ ความสามารถที่จะอนุมานข้อสนเทศ หรือความหมายอันพึงประสงค์จากสิ่งที่อ่านมาแล้วได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความเข้าใจนี้เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการศึกษาและประสบการณ์ต่าง ๆ หลาย ๆ ด้านของแต่ละคนและถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการอ่าน ระดับความเข้าใจในการอ่านแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

1. ความเข้าใจแบบทันที (Receptive Comprehension) เป็นความเข้าใจที่ต้องอาศัยการรู้ความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้เป็นส่วนใหญ่ ต้องรู้คำศัพท์ต่าง ๆ มากพอจะต้องเข้าใจความหมายที่สำคัญ ๆ ของสำนวนและประโยคต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้ ขณะที่อ่านจะต้องมีสมาธิแน่วแน่ จึงจะเข้าใจสิ่งที่อ่านได้โดยตลอด

2. ความเข้าใจแบบไตร่ตรอง (Reflective Comprehension) คือความเข้าใจที่ต้องอาศัยความรู้ทักษะ และความสามารถในหลาย ๆ ด้านเป็นหลักใหญ่ เพื่อที่จะได้นำมาใช้เป็นเครื่องช่วยทำความเข้าใจต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมาย (Purposes) ของผู้เขียนว่าต้องการจะให้ความเพลิดเพลิน อธิบาย ชี้แจง สั่งสอนหรือชักจูง นอกจากนี้จะต้องสามารถพินิจพิจารณาและไตร่ตรองหาข้อสรุป (Conclusion) ให้เป็นไปตามความนึกคิดที่ผู้เขียนต้องการ ความเข้าใจแบบนี้จะต้องพึงเหตุผล อาศัยการเปรียบเทียบระหว่างประสบการณ์ต่าง ๆ หรือสิ่งที่ได้เคยพบเห็นมาแล้วในชีวิตเป็นสำคัญ

บอนด์ และ ทิงเกอร์ (Bond and Tinker, 1957 : 235 อ้างใน ภคมน แก้วภรตย์, 2547 : 61) ได้กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านมีลำดับ 5 ขั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กันตามลำดับคือ

1. ความหมายของคำ เป็นรากฐานของความเข้าใจในการอ่าน ถ้าเข้าใจความหมายของคำศัพท์ชัดเจนและกว้างขวาง ย่อมช่วยให้เข้าใจประโยค และเรื่องราวที่อ่านได้ดี

2. หน่วยความคิด เพื่อให้เข้าใจประโยค เด็กจะต้องอ่านเป็นหน่วยความคิด คือ แบ่งอ่านเป็นกลุ่มคำให้ได้ความหมายของคำต่อเนื่องเป็นกลุ่ม ๆ แทนการอ่านทีละคำจะทำให้เป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจในแต่ละประโยค

3. การเข้าใจประโยค คือ การเอาหน่วยความคิดย่อยมาสัมพันธ์กันจนได้ความเข้าใจประโยค

4. การเข้าใจตอบ คือ ความสามารถในการนำประโยคในตอนนั้น ๆ มาสัมพันธ์กันจึงอ่านได้เข้าใจดีขึ้น

5. การเข้าใจเรื่องราว เพื่อที่จะให้เข้าใจเรื่องราว หรือ ข้อความที่อ่าน จะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อความสำคัญ ๆ ในแต่ละตอน

Harris & Sipay (1990, p : 583-586 อ้างใน ยูวดี โปธายะ, 2546 : 19) พูดถึงระดับความเข้าใจในการอ่านไว้ ดังนี้

1. ความเข้าใจการอ่านตามระดับตัวอักษร (Literal Comprehension) หมายถึงความเข้าใจข้อมูลที่ทำคำตอบได้ชัดเจน หรือข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันด้วยคำหนึ่งคำ ข้อมูลนั้นมักจะจบในหนึ่งประโยค

2. ความเข้าใจในการวินิจฉัยเรื่องราวที่อ่าน (Inferential Comprehension) หมายความว่าไปถึงความสามารถในการหาเหตุผลเพื่อที่จะเข้าใจเหตุการณ์หรือเรื่องราวนั้น ๆ ความเข้าใจในการวินิจฉัยเรื่องราวที่อ่านแบ่งเป็น 3 ประเภท Bridging Inferences เป็นการเชื่อมข้อมูลหลาย ๆ ส่วนเข้าด้วยกัน ซึ่งไม่ได้กล่าวถึงอย่างชัดเจน แต่สามารถวินิจฉัยให้เข้าใจได้ด้วยการผูกเรื่อง (Cohesive ties) Contextual or Elaborated Inferences) เป็นการใช้ความรู้เดิมเติมข้อมูลที่ขาดหายไปหรือไม่ได้กล่าวถึงในบริบท Structural Inferences เป็นการใช้ความรู้เรื่องโครงสร้างมาทำความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านซึ่งการทำคามเข้าใจในระดับนี้ อาจต้องการความสามารถในการหาเหตุผลความรู้เกี่ยวกับหัวเรื่องที่อ่าน ความรู้เรื่องคำศัพท์ ความรู้ด้านสังคมและแรงกระตุ้นของการกระทำของมนุษย์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในการหาเหตุผลความรู้เกี่ยวกับการเรียงเรียงตำรา

3. การอ่านเชิงวิเคราะห์ (Critical Reading) เป็นการวิเคราะห์ความคิดเพื่อประเมินสิ่งที่อ่าน การอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลจากสองแหล่งหรือหลาย ๆ

แหล่ง และอีกนัยหนึ่งเป็นการพิจารณาข้อมูลหรือแนวความคิดใหม่ ๆ ด้วยความรู้เดิมที่มีอยู่ และผู้อ่านที่รู้จักคิด จะไม่ปฏิเสธสิ่งที่ขัดแย้งกับความรู้เดิมแต่จะตั้งตัวที่จะหาคำตอบว่าทำไมมันจึงแตกต่างจากข้อมูลเดิมที่มีอยู่

4. การอ่านเชิงสร้างสรรค์ (Creative Reading) เป็นมากกว่าความเข้าใจแต่เป็นการสร้างสรรค์ความคิดใหม่ ๆ จากการอ่านเป็นการสร้างข้อมูลหรือแนวความคิดใหม่ ๆ ให้เกิดความคิดรวบยอดที่สมบูรณ์มากขึ้น โดยการสร้างสรรค์ความรู้ที่สร้างขึ้นด้วยตัวของผู้อ่านเอง

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2546 : 90-92) ได้กล่าวว่า การอ่านควรมีจุดประสงค์ในการอ่าน เพราะจะทำให้อ่านได้เร็ว และตรงกับความต้องการ จุดประสงค์ในการอ่าน คือ อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ความรู้ของตนเองขยายขอบเขตออกไปจากที่มีอยู่เดิม ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัจจัย เป็นปัญหาไม่เข้าใจต่าง ๆ การอ่านจำเป็นให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการแขนงต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเพื่อเข้าใจผู้อื่นเข้าใจตนเองดีขึ้น เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของตน และเพื่อทราบข่าวความเคลื่อนไหวของสังคมที่ตนอยู่ อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ บทความบทวิจารณ์ วิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ทรรศนะของการอ่านกว้างขวางขึ้น การอ่านลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญการจัดลำดับชั้นแนวความคิดของผู้เขียนเป็นการปลูกฝังนิสัยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า ระดับความเข้าใจในการอ่านลำดับแรกที่สุดคือการเข้าใจในตัวอักษร คำ สระซึ่งเป็นความเข้าใจในทันทีทันใด ไม่จำเป็นต้องอาศัยการตีความ จากนั้นจึงนำคำไปสัมพันธ์กับข้อความอื่น ๆ ระหว่างบรรทัด ดำเนินการอ่านเนื้อเรื่องอย่างละเอียดซึ่งต้องอาศัยการตีความ และการวินิจฉัยเรื่องราวจากการอ่าน ว่ามีการลำดับเหตุการณ์อย่างไร มีข้อเท็จจริงอย่างไร ดำเนินการวิเคราะห์ไตร่ตรองหาข้อสรุปของผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัยความรู้เดิมของผู้อ่าน และขั้นสูงสุดคือการนำความรู้ความเข้าใจนั้นไป บูรณาการสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นด้วยตัวเอง

6.5 กระบวนการอ่าน และจิตวิทยาเกี่ยวกับความสนใจอ่านหนังสือ

นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดด้านกระบวนการอ่าน และจิตวิทยาเกี่ยวกับความสนใจอ่านหนังสือ ใว์น่าสนใจดังนี้ แนวคิดกระบวนการอ่าน เป็นแนวคิดทางด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2547, : 67) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นการทำงานที่ สัมพันธ์กันสองกระบวนการ คือ กระบวนการกลไก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำสิ่งเร้าเข้าสู่สมอง และกระบวนการรับรู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแปลความของสิ่งเร้า หลังจากที่เข้าสู่สมองแล้ว โดยสมองของผู้อ่านจะ ให้ความหมายของสัญลักษณ์ที่เป็นตัวอักษร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้อ่านจะสามารถสร้างประสบการณ์จาก สัญลักษณ์ได้เพียงใด ผู้อ่านจึงจำเป็น ต้องอาศัยการเชื่อมโยงสัญลักษณ์เหล่านั้น ให้เข้ากับ ประสบการณ์เดิมจึงจะสามารถเข้าใจความหมายได้ดี

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่าง สมองกับสิ่งเร้า ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก ที่เอื้อต่อการพัฒนาโดยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเกิดความชำนาญ และการพัฒนาทักษะการอ่าน ประกอบกับจะมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านด้วย

6.6 จิตวิทยาเกี่ยวกับความสนใจอ่านหนังสือ

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสนใจอ่านหนังสือของเด็กไว้ ดังนี้

สมิตรา อังวัฒนกุล (2540, : 97) ได้กล่าวว่า การอ่านเกี่ยวข้องกับความเจริญเติบโต และการพัฒนาของผู้เรียน กระทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง สนองความพอใจของสังคมที่มีต่อตน เป็นการเตรียมตัวที่จะรับพัฒนาการด้านอื่น ๆ ที่จะตามมา ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจึงขึ้นอยู่กับความเจริญของการพัฒนาการด้านต่าง ๆ องค์ประกอบเกี่ยวกับตัว ผู้เรียนที่มีความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลในการอ่านมีทั้งด้านชีววิทยาและสภาพแวดล้อม องค์ประกอบ ที่สำคัญ ได้แก่ สติปัญญาของผู้อ่าน สภาพร่างกาย สภาพทางสังคม และสภาพการทางด้านอารมณ์ ความสำเร็จในการอ่านนอกจากจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ในการได้ยินและการแยกแยะตัวหนังสือ ที่มองเห็นแล้ว ภูมิหลังและประสบการณ์ วุฒิภาวะ ความสนใจในการอ่านและการเรียนการสอนที่ เหมาะสมมีส่วนช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการอ่านอีกด้วย

วรรณ บัวเกิด (2547, : 223 - 229) ได้สำรวจความสนใจในการอ่านหนังสือ ของวัยรุ่นพบว่า เรื่องที่วัยรุ่นชอบ คือ การผจญภัย กีฬา เรื่องลึกลับ เรื่องธรรมชาติ เรื่องเกี่ยวกับสัตว์

และนอกจากความสนใจของนักเรียนแล้วยังเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน คือ หนังสือที่ให้ความเพลิดเพลิน เช่น นิทาน นิยาย ตลกขำขัน เรื่องที่ส่งเสริมความรู้ความคิด สติปัญญา เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนรู้จักสังคมที่ตนอยู่ บทบาท และหน้าที่ของตนเอง เช่น เรื่อง เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า ความสนใจในการอ่านหนังสือของนักเรียนมีความเกี่ยวข้องกับ ด้านสติปัญญา ด้านอายุ ความแตกต่างทางเพศ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมสังคม การจัดการเรียน การสอนและประเภทของหนังสือให้สอดคล้องกับพื้นฐานของผู้เรียน

6.7 กลยุทธ์การสอนอ่านสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 21-22) ได้เสนอกิจกรรมทั่ว ๆ ไปที่ใช้ในการสอน นักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน ดังนี้

6.7.1 ใช้หนังสือเสียงเพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านสามารถเข้าใจ เนื้อหาที่เรียนได้โดยใช้การฟัง

6.7.2 ลดจำนวนหน้าของแบบฝึกหัด หรือหนังสือประกอบการอ่านอื่น ๆ เพื่อลด ความวิตกกังวลของนักเรียน

6.7.3 ใช้กระดาษที่มีสีสดใสทำเป็นกรอบ ทาบบนข้อความที่จะอ่านเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถจดจ่ออยู่กับข้อความที่อ่าน

6.7.4 ใช้แผ่นใส หรือแผ่นพลาสติกใสที่มีสีสดใส ทาบบนข้อความที่จะอ่านเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถจดจ่ออยู่กับข้อความที่อ่าน

6.7.5 ใช้กระดาษทำเป็นหน้าต่างการอ่าน (Reading Window) ซึ่งสามารถติด ประโยคหรือข้อความเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถติดตาม และให้ความสนใจในเรื่องที่อ่าน

6.7.6 ให้เพื่อนช่วยอ่านงานที่ครูมอบหมายให้กับนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน

6.7.7 ชีตเส้นใต้คำสำคัญหรือใจความสำคัญเพื่อเพิ่มความสนใจในรายละเอียดที่สำคัญ ๆ

6.7.8 ให้เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านมีเวลาในการอ่านให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ มากกว่าเด็กปกติ

6.7.9 ใช้การอ่านซ้ำ ๆ ซึ่งรวมถึงการที่ครูอ่านเรื่องที่เด็กฟัง แล้วหลังจากนั้นครูอ่านเรื่องและให้เด็กอ่านตาม จนสุดท้ายให้นักเรียนอ่านเรื่องด้วยตนเอง

6.7.10 ให้นักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้การวาดภาพหรือโมเดลได้

6.7.11 ใช้กลยุทธ์การประเมินตนเอง (Self Monitoring) และการตั้งคำถามกับตัวเอง (Self Questioning) เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เพื่อช่วยให้เข้าใจเรื่องที่อ่านมากยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

การตั้งคำถามกับตนเองในขณะที่อ่าน โดยเริ่มต้นให้นักเรียนถามคำถามกับตัวเองดัง ๆ ก่อน เพื่อที่ครูสามารถทราบและช่วยเหลือแนะนำนักเรียนได้ ต่อจากนั้นให้ นักเรียนใช้ “เอกสารการประเมินตนเอง” ในการอ่านย่อหน้าแรกนักเรียนถามตนเองว่า “ฉันเข้าใจเรื่องที่ฉันเพิ่มอ่านไปไหม” “ใช่ หรือไม่ใช่”

1) ศัพท์ที่ควรรู้ สามารถใช้ร่วมกับการตั้งคำถามกับตนเอง (Self Questioning) เด็กจะเป็นผู้กำหนดคำศัพท์ของตนเองเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่านไปแล้ว

2) การลำดับเรื่อง จะดีที่สุดเมื่อนำมาใช้ตอนใกล้ ๆ กับตอนจบของเรื่อง และจะเป็นประโยชน์เมื่อลำดับของเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการจดจำ

3) การจินตนาการ เป็นการจินตนาการถึงเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องนั้น ๆ และให้นักเรียนสามารถสร้างภาพขึ้นในจินตนาการของตนเอง เพื่อเป็นการระลึกถึงเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ จากเรื่องที่ตนเองได้อ่านไปแล้ว โดยเทคนิควิธีนี้ควรใช้กับเด็กโต

4) การทบทวนในเรื่องที่อ่านไปแล้ว โดยการทบทวนจะประกอบไปด้วยการให้นักเรียนดู ชื่อเรื่อง ภาพประกอบ และหัวข้อต่าง ๆ ในเรื่องนั้น ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การสอนอ่านสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้าน การเรียนรู้จำเป็นต้องจัดหาสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมตรงกับสภาพผู้เรียนเพื่อที่จะทำให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และ เกิดการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจให้สูงขึ้น ได้อย่างเหมาะสม

7. ชุดฝึกทักษะ

7.1 ความหมายของชุดฝึกทักษะ

การเรียนภาษาไทยฝึกทักษะการอ่านเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ในการเรียนการสอน ดังนั้นการฝึกทักษะการอ่านโดยใช้ชุดฝึกทักษะ ก็เป็นการจัดสภาพการณ์เพื่อให้ผู้ฝึกเปลี่ยนพฤติกรรมจนสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างชุดฝึกทักษะต้องคำนึงถึงหลักการสร้างจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกทักษะลักษณะของชุดฝึกทักษะที่ดี ประโยชน์ของชุดฝึกทักษะ หลักการนำไปใช้ คำว่าชุดฝึกทักษะ หรือแบบฝึก หรือแบบฝึกทักษะ หรือชุดฝึก จะมีลักษณะเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกัน และมีนักวิชาการได้ให้ความหมายดังนี้

ไพบุลย์ มุลติ (2546 : 48) ได้กล่าวว่าชุดฝึกทักษะ เป็นแบบฝึกทักษะเป็นชุดการเรียนรู้ที่ครูจัดทำขึ้น ให้ผู้เรียนได้ทบทวนเนื้อหาที่เรียนรู้อย่างมาแล้วเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจจะ ช่วยเพิ่มทักษะความชำนาญ และช่วยฝึกทักษะการคิดให้มากขึ้น ทั้งยังมีประโยชน์ในการลดภาระให้กับครู อีกทั้งพัฒนาความสามารถของ ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมองเห็นความก้าวหน้าจากผลการเรียนรู้ของตนเองได้

พินิจ จันทรชัย (2546 : 90) ได้กล่าวว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง งานกิจกรรม หรือ ประสบการณ์ที่ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อทบทวนความรู้ที่เรียนมาแล้ว ให้สามารถนำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อำนาจ เลื่อมใส (2546 : 89) ได้กล่าวว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง แบบตัวอย่างปัญหา หรือคำสั่ง เพื่อความรู้ ความเข้าใจ และเป็นการเพิ่มทักษะความชำนาญให้แก่ผู้เรียน ทำให้การเรียนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2540 : 40) ได้กล่าวว่า ชุดฝึกทักษะ หมายถึง การจัด ประสบการณ์ฝึกหัด เพื่อให้นักเรียนศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้อง อย่างหลากหลายและแปลกใหม่

ปราณี จินณฤทธิ์ (2552 : 32) ได้กล่าวว่า แบบฝึก หมายถึง งานที่ครูมอบหมายให้นักเรียนทำด้วยตนเองภายหลังจากได้เรียนบทเรียน เพื่อเป็นการทบทวนและฝึกทักษะในเรื่องที่เรียนผ่านมาแล้ว

ประภาพร ถิ่นอ่อน (2553 : 29) ได้กล่าวว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้น โดยที่กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติในแบบฝึกนั้นจะครอบคลุมเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะมากขึ้น เพราะมีรูปแบบหรือลักษณะที่หลากหลาย

สมพร ตอยยี่ปี (2554 : 32) ได้กล่าวว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ต่าง ๆ จนเกิดความชำนาญ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า ชุดฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้น โดยที่กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติในแบบฝึกนั้นจะครอบคลุมเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว ทำให้นักเรียนมีความรู้มีทักษะมากยิ่งขึ้น และทำให้ผู้เรียนมองเห็นความก้าวหน้าจากผลการเรียนรู้ของตนเองได้

7.2 ประเภท/ ชนิดของชุดฝึกทักษะ

สำลี รักสุทธี (2544, : 31-32) ได้กล่าวว่า แบบฝึกจะมีอยู่ 3 ประเภท ดังนี้

7.2.1 แบบฝึกเสริมทักษะ เป็นแบบฝึกที่นำไปใช้กับนักเรียนที่มีความสามารถเป็นเลิศ มีความคิด ความจำเป็นพิเศษ สามารถเรียนรู้ได้เร็ว เพียงแนะนำนิดหน่อยก็เข้าใจได้ หรือกลุ่มนักเรียนที่เรียกว่า อัจฉริยะ คือกลุ่มนักเรียนที่มีสติปัญญาเป็นเลิศนั่นเอง ดังนั้น แบบฝึกเสริมทักษะ จึงนำไปใช้เสริมเพื่อพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียนกลุ่มนี้ให้ก้าวไปก่อนเพื่อน

7.2.2 แบบฝึกทักษะ เป็นแบบฝึกที่นำไปใช้กับนักเรียนที่มีความสามารถระดับปานกลาง หรือที่เรียกว่า เนยยะบุคคล คือกลุ่มนักเรียนสามารถฝึกได้ สอนได้ ใช้สื่อ นวัตกรรม หรือแบบฝึกทักษะแล้วสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ นักเรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกลุ่มใหญ่ เป็นกลุ่มปกติ

7.2.3 แบบฝึกซ่อมทักษะ เป็นแบบฝึกที่นำไปใช้กับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน มีความบกพร่องด้านใดด้านหนึ่ง เป็นนักเรียนที่มีสติปัญญาระดับต่ำ หรือเด็กแอลดี (LD-Learning Disability) หรือที่เรียกว่า ปทประมะ คือนักเรียนมีปัญหาขั้นวิกฤต

7.3 ความสำคัญของชุดฝึกทักษะ

แบบฝึกในภาษาไทยมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น ชุดการฝึก แบบฝึกทักษะ แบบฝึกหัด แบบฝึกหัดทักษะ เป็นต้น ได้มีผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายของแบบฝึก แบบฝึกหัด หรือชุดการฝึกไว้ ดังนี้

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2540 : 106) ได้กล่าวว่า แบบฝึก หมายถึง การจัด ประสบการณ์ฝึกหัดเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้อง อย่างหลากหลายและแปลกใหม่

สุกิจ ศรีพรหม (2541 : 68) ได้กล่าวว่า ชุดการฝึก หมายถึง การนำสื่อประสม ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ของวิชามาใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ถวัลย์ มาศจรัส (2546 : 18) ได้กล่าวว่า แบบฝึกหัด หมายถึง กิจกรรมพัฒนาทักษะ เรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความหลากหลาย และปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนสู่การ สรุปความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถ ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเองได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า ชุดฝึกทักษะ แบบฝึก แบบฝึกหัด หรือชุดการฝึก เป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน คือ งานหรือกิจกรรมที่ครูผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนกระทำ เพื่อฝึกทักษะและทบทวนความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วให้เกิดความชำนาญ ถูกต้อง คล่องแคล่ว จนสามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาได้โดยอัตโนมัติ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่าชุดฝึกทักษะ

1.4 หลักการสร้างแบบชุดฝึกทักษะ

ฮาระส (Haresse อ้างถึงใน อังศุมาลิน เพิ่มผล, 2542 : 14) ได้กล่าวว่า หลักการสร้าง แบบชุดฝึก จะต้องใช้ภาษาให้เหมาะสมกับผู้เรียน และควรสร้างโดยอาศัยหลักจิตวิทยาในการ แก้ปัญหาและการตอบสนองไว้ดังนี้

1. สร้างแบบฝึกหลาย ๆ ชนิด เพื่อเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ
2. แบบฝึกที่สร้างขึ้นนั้นจะต้องให้ผู้เรียนสามารถพิจารณาได้ว่าต้องการให้ผู้เรียน ทำอะไร
3. ให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้จากการเรียนมาตอบในแบบฝึกให้ตรงตามเป้าหมาย

4. ให้ผู้เรียนตอบสนองสิ่งที่เร้าด้วยการแสดงความสามารถและความเข้าใจในการฝึก

5. กำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนตอบแบบฝึกแต่ละชนิด แต่ละรูปแบบด้วย

วิธีการตอบอย่างไร

ถวัลย์ มาศจรัส (2546 : 20) ได้กล่าวว่า การสร้างและจัดทำแบบฝึกหัด แบบฝึก

ทักษะไว้ดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาสาระสำหรับการจัดทำแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ
2. วิเคราะห์เนื้อหาสาระโดยละเอียด เพื่อกำหนดจุดประสงค์ในการจัดทำ
3. ออกแบบการจัดทำแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะตามจุดประสงค์
4. สร้างแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ และส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น แบบทดสอบก่อน

ฝึก บัตรคำสั่ง ขั้นตอนกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ แบบทดสอบหลังเรียน

5. นำแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปรับปรุง พัฒนา

ให้สมบูรณ์ นิตยา กิจโร (2553 : 40) ได้สรุปหลักการสร้างแบบฝึกไว้ ดังนี้

1. ก่อนสร้างแบบฝึกจำเป็นต้องกำหนดโครงร่างไว้ก่อนว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไร

แบบฝึกเกี่ยวกับเรื่องอะไร

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

4. แจกวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมย่อย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน

5. กำหนดอุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม

6. กำหนดเวลา และขั้นตอนให้เหมาะสม

7. การประเมินผลอย่างไร

ประภาพร ถิ่นอ่อน (2553 : 35) ได้กล่าวว่า หลักการสร้างแบบฝึกทักษะควรคำนึงถึง

หลักจิตวิทยาในการเรียนรู้โดยมีจุดมุ่งหมายในการฝึก แบบฝึกควรเริ่มจากง่ายไปหายาก มีหลายแบบ มีตัวอย่างประกอบ มีภาพประกอบ และสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง

ปราณี จินฤทธิ์ (2552 : 32) ได้กล่าวว่า หลักการสร้างแบบฝึกผู้สร้างต้องคำนึง

ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล แบบฝึกที่สร้างต้องมีหลาย ๆ รูปแบบ สร้างจากง่ายไปหายาก

มีความถูกต้อง ในการสร้างแบบฝึกมีการสอดแทรกทักษะวิชาอื่นเข้าไปด้วย ควรจัดทำแบบฝึกไว้ล่วงหน้า เพราะแบบฝึกควรทำหลังจากผู้เรียนได้เรียนบทเรียนในเรื่องนั้น ๆ จบลงทันที

อุษณีย์ เสือจันทร์ (2553 : 26) ได้กล่าวว่า หลักการสร้างแบบฝึกผู้สร้างต้องศึกษา ปัญหาของเนื้อหาที่นำมาสร้างแบบฝึก โดยนำมาตั้งวัตถุประสงค์ตลอดจนรูปแบบ และวางแผน ขั้นตอนการใช้แบบฝึก การสร้างแบบฝึกต้องสอดคล้องกับเนื้อหาและทักษะที่ต้องการฝึก ต้องนำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ และจิตวิทยาพัฒนาการมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึก ก่อนนำไปใช้ ควรมีการทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบฝึก

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า หลักในการสร้างชุดฝึกทักษะหรือแบบฝึกควรสร้างให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการฝึก มีความเหมาะสมต่อพัฒนาการของผู้เรียนมีหลายรูปแบบและแบบฝึกควรเริ่มจากง่ายไปหายาก มีหลายแบบ มีตัวอย่างประกอบ มีภาพประกอบ และสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง สนองความสนใจและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดทำให้ง่ายเป็นเรื่อง ๆ การประเมินผลแจ้งผลความก้าวหน้าในการฝึกให้ผู้เรียนทราบทันทีทุกครั้ง

7.5 ลักษณะของชุดฝึกทักษะที่ดี

ในการจัดทำแบบฝึกหัดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้นจำเป็นต้องอาศัยลักษณะและรูปแบบของแบบฝึกที่หลากหลายแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับทักษะที่เราจะฝึก ดังที่มีนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ดังนี้

จิรพร จันทะเวียง (2542 : 43) ได้กล่าวว่า ลักษณะของชุดฝึกทักษะหรือแบบฝึกที่ดีไว้ ดังนี้

1. เกี่ยวกับบทเรียนที่ได้เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัยและความสามารถของเด็ก
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่จะทำให้เด็กเข้าใจ คำชี้แจงหรือคำสั่งต้องกะทัดรัด
4. ใช้เวลาเหมาะสม คือ ไม่ให้เวลายาวนานหรือเร็วเกินไป
5. เป็นที่น่าสนใจและท้าทายความสามารถ

บิลโลว์ (Billow อ่างถึงใน เตือนใจ ตรีเนตร. 2544 : 7) ได้กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีนั้นจะต้องดึงดูดความสนใจและสมาธิของผู้เรียน เรียงลำดับจากง่ายไปหายากเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกเฉพาะอย่าง ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัย วัฒนธรรมประเพณี ภูมิหลังทางภาษาของผู้เรียน

แบบฝึกที่ดีควรจะเป็นแบบฝึกสำหรับผู้เรียนที่เรียนเก่ง และซ่อมเสริมสำหรับผู้เรียนที่เรียนอ่อน ในขณะเดียวกัน นอกจากนี้แล้วควรใช้หลายลักษณะและมีความหมายต่อผู้ฝึกอีกด้วย

รีเวอร์ส (Rivers, 2544 : 7อ้างถึงใน เตือนใจ ตรีนตร) กล่าวว่าลักษณะของแบบฝึกไว้ ดังนี้

1. บทเรียนทุกเรื่องควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกมากพอ ก่อนจะเรียนเรื่องต่อไป
2. แต่ละบทควรฝึกโดยใช้เพียงแบบฝึกเดียว
3. ฝึกโครงสร้างใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้แล้ว
4. สิ่งที่ฝึกแต่ละครั้งควรเป็นบทฝึกสั้น ๆ
5. ประโยคและคำศัพท์ควรเป็นแบบที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน
6. แบบฝึกควรให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดไปด้วย
7. แบบฝึกควรมีหลาย ๆ แบบเพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย
8. การฝึกควรฝึกให้ผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนแล้วสามารถใช้ในชีวิตประจำวัน

สำลี รักสุทธิ (2544 : 126) ได้กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี มีดังนี้

1. มีคำสั่งชัดเจน เข้าใจ เหมาะสมกับวัยเด็ก
2. มีตัวอย่างประกอบ ตัวอย่างที่ดีควรให้ผู้เรียนเกิดความคิดหลาย ๆ แนวคิด
3. มีตัวอย่างประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจและสื่อความหมาย
4. มีเนื้อที่สำหรับเขียน เว้นให้มีขนาดเหมาะสมกับคำที่นักเรียนต้องการเขียน
5. การวางรูปแบบที่ดี จะทำให้เกิดความเรียบร้อย สวยงามและประหยัด
6. ควรบันทึกวิธีการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของแบบฝึกไว้ในคู่มือ

พินิจ จันทรช้าย (2546, : 92) ได้กล่าวว่า ลักษณะของชุดฝึกหรือแบบฝึกที่ดี ประกอบด้วย เนื้อหาต้องชัดเจน มีรูปแบบ เร้าความสนใจ ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน

อำนวยการ เลื่อมใส (2546, : 93) ได้กล่าวว่า ลักษณะที่ดีของชุดฝึกหรือแบบฝึก ดังนี้

1. ควรเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว เป็นเรื่องที่มีความหมายต่อผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ตรงตามจุดมุ่งหมายของการฝึก ลงทุนน้อย และทันสมัยอยู่เสมอ

3. ภาพประกอบ ภาษา สำนวนภาษา ความยากง่าย และเวลาในการฝึกมีความเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานความรู้ความสามารถของผู้เรียน เพราะจะทำให้ฝึกคิดได้เร็วและสนุกสนาน

4. ใช้หลักจิตวิทยา ปลูกเร้าความสนใจ มีสิ่งแปลกใหม่ น่าสนใจและท้าทายให้ผู้เรียนสามารถแสดงความสามารถได้เต็มศักยภาพ และตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

5. มีข้อเสนอแนะ คำชี้แจง และตัวอย่างสั้น ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย ๆ

6. มีหลายรูปแบบ ให้เลือกตอบอย่างจำกัดและอย่างเสรี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกฝึกและศึกษาด้วยตนเอง

7. ควรเลือกฝึกเป็นเรื่อง ๆ แต่ละเรื่อง ไม่ควรยาวจนเกินไป เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เลือกฝึกและศึกษาด้วยตนเอง

8. ควรได้รับการปรับปรุงควบคู่กับหนังสือเรียนเสมอ และควรใช้ได้ดีทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

9. ควรเป็นแบบฝึกที่สามารถประเมิน และจำแนกความเจริญงอกงามของผู้เรียนได้อีกด้วย

ประภาพร ถิ่นอ่อน (2553 : 60) ได้กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีต้องมีจุดหมายที่แน่นอนจะทำการฝึกทักษะด้านใด ควรใช้ภาษาง่าย ๆ และมีความน่าสนใจ เรียงลำดับจากง่ายไปหายากให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน มีเนื้อหาตรง จัดกิจกรรมให้หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจและเกิดประสิทธิภาพในการเรียน

ปราณี จินฤทธิ์ (2552 : 60) ได้กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีต้องสร้างให้เกี่ยวข้องกับบทเรียนเป็นแบบฝึกสำหรับเด็กเก่งและใช้ซ่อมเสริมเด็กอ่อนได้ มีความหลากหลายในแบบฝึกชุดหนึ่ง ๆ มีคำสั่งที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้ฝึกได้คิดท้าทายความสามารถ มีความเหมาะสมกับวัยใช้เวลาฝึกไม่นาน ผู้ฝึกสามารถนำประโยชน์จากการทำแบบฝึกไปประยุกต์ปรับเปลี่ยนนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรเป็นแบบฝึกสั้น ๆ ฝึกหลาย ๆ ครั้ง มีหลายรูปแบบ การฝึกควรฝึกเฉพาะเรื่องเดียว และควรเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นอยู่แล้ว คำชี้แจงสั้น ๆ ใช้เวลาเหมาะสม เป็นเรื่องท้าทายให้แสดงความสามารถคำนึงถึงความ

เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียน โดยใช้ภาษาที่ง่ายชัดเจน มีกิจกรรมหลายรูปแบบ เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน มีภาพประกอบ ฝึกตามลำดับขั้นเรียงจากง่ายไปหายาก ใช้เวลาฝึกพอสมควร และมีการประเมินผลการใช้แบบฝึก เพื่อให้ผู้เรียนได้ประเมินความสามารถของตนเอง เมื่อผู้เรียนได้ฝึกแล้วก็สามารถพัฒนาตนเองได้ดี จึงจะนับว่าเป็นแบบฝึกที่ดีและมีประโยชน์

7.6 ประโยชน์ของชุดแบบฝึกทักษะ

ถวัลย์ มาศจรัส (2546 : 21) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของแบบฝึก ดังนี้

1. เป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีสื่อสำหรับฝึกทักษะด้านการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ และการเขียน
3. เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับการแก้ไขปัญหาในการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

ไพบุลย์ มุลติ (2546 : 52) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น
2. ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาในบทเรียนและคำศัพท์ต่าง ๆ ได้คงทน
3. ทำให้เกิดความสนุกสนานขณะเรียน
4. ทำให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตนเอง
5. ผู้เรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง
6. แบบฝึกทักษะสามารถนำมาวัดผลการเรียนที่เรียนแล้ว
7. ช่วยให้ครูทราบข้อบกพร่องของผู้เรียนและนำไปปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่

อุษณีย์ เสือจันทร์ (2553 : 17-18) ได้กล่าวว่า แบบฝึกช่วยในการฝึกเสริมทักษะ

ทำให้จดจำเนื้อหาได้คงทน มีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน สามารถนำมาแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล และรายกลุ่มได้ดี ผู้เรียนสามารถนำมาทบทวนเนื้อได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตน เป็นเครื่องมือที่ครูผู้สอนใช้ประเมินผลการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีว่านักเรียนเข้าใจมากน้อยเพียงใด

ปาริชาติ สุพรรณกลาง (2550 : 23) ได้กล่าวว่า แบบฝึกเป็นสื่อการเรียนรู้

ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทักษะ ทั้งยังช่วยแบ่งเบาภาระครูผู้สอน ซึ่งประโยชน์ของ

แบบฝึกทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้มากขึ้น มีความเชื่อมั่น ฝึกทำงานด้วยตนเอง ทำให้มีความรับผิดชอบ และทำให้ครูทราบปัญหาและข้อบกพร่องของนักเรียนในเรื่องที่เรียน ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ทันที นอกจากนี้แบบฝึกยังเปิดโอกาสให้เด็กฝึกทักษะอย่างเต็มที่ ทั้งยังช่วยให้คงอยู่ได้นาน และเป็นเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจบบทเรียนแต่ละครั้ง อีกด้วย

สมพร ตอยยี่ปี (2554 : 37) ได้กล่าวว่า แบบฝึกมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ในรายวิชาต่าง ๆ เพราะจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียน และยังสามารถทบทวนเนื้อหาได้ด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า ชุดฝึกทักษะหรือแบบฝึกมีประโยชน์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ สามารถที่จะทบทวนด้วยตนเองและเห็นความก้าวหน้าของตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถช่วยลดภาระของครูผู้สอนอีกด้วย และทำให้เกิดทักษะความชำนาญ หากแต่ต้องการได้รับการฝึกหลาย ๆ ครั้ง หลายรูปแบบ เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกแล้วอย่างน้อยผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้แน่นอน แบบฝึกมีประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีปัญหาหนักได้ดี

7.7 การหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการอ่าน

การสร้างสื่อชนิดใดขึ้นมา หากจะนำไปใช้จริงจำเป็นต้องหาประสิทธิภาพของสื่อ ก่อนว่ามีความเหมาะสมอย่างไร ซึ่ง โสภณ นุ่มทอง (2540 : 82) ได้กล่าวว่าเมื่อผลิตสื่อขึ้นมาใช้ประกอบการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็น ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป หนังสือแบบหน่วย หรือ ชุดฝึก ก็ตาม ควรจะได้ประเมินประสิทธิภาพของสื่อว่าเหมาะสมที่จะนำไปใช้ต่อไปหรือไม่ และสื่อนี้จะส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม จะได้หาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป การหาประสิทธิภาพของสื่อมีขั้นตอนโดยทั่วไป ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นทดลองใช้กับนักเรียนคนเดียว พยายามคัดเลือกนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถ และผลการเรียนวิชานั้นอยู่ในระดับกลาง นำมาทดลองใช้ก่อนเพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับถ้อยคำ การใช้ภาษา ความชัดเจนของการนำเสนอ เนื้อหา และการสื่อความหมายต่าง ๆ เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงในเบื้องต้น ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ในขั้นที่ 2

ขั้นที่ 2 เมื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่ได้จากการทดลองในขั้นที่ 1 แล้ว ควรจะนำไปทดลองอีกครั้งกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนระดับกลาง จำนวน 3-5 คน โดยให้

นักเรียนได้ทดลองเรียนจริง ๆ กิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนจริงทุกอย่าง เพียงแต่เป็นกลุ่มเล็กกว่าห้องเรียนจริงเท่านั้น เป็นการทดลองหาข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ ของสื่ออีกครั้งหนึ่งเพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นการใช้สื่อในห้องเรียนจริง ๆ ตามปกติซึ่งเป็นการประเมินประสิทธิภาพของสื่อว่าเชื่อถือได้หรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้ 2 วิธีการคือ

1. โดยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนจากก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่า t- test (Independent Sample)
2. ใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หรือ 90/90 เป็นเกณฑ์การเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการประเมินในกระบวนการเรียนการสอนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบสุดท้ายหลังจากเรียนจบบทเรียนหรือจบเรื่องแล้ว การตั้งเกณฑ์ 80/80 หรือ 90/90 นั้นอยู่ที่ดุลยพินิจว่านักเรียนของเรามีความสามารถในการเรียนระดับใด และควรจะต้องตั้งเกณฑ์เท่าไร ถ้านักเรียนดีมากจะตั้งเกณฑ์สูง 90/90 ก็ได้ แต่ถ้านักเรียนค่อนข้างดีอาจตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 อาจสูงพอก็ได้ ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียนสองประเภทคือพฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย(ผลลัพธ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) E_2 (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์) (ไพศาล วรคำ.2556 : 165-166) ดังนี้ 1) ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง คือประเมินผลต่อเนื่องซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยหลาย ๆ พฤติกรรม เรียกว่า กระบวนการ (Process) ของผู้เรียนที่สังเกตได้จากการประกอบกิจกรรมกลุ่ม (รายงานของกลุ่ม) และรายงานบุคคลได้แก่งานที่มอบหมาย และกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้ 2) ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย คือประเมินผลลัพธ์ (Products) ของผู้เรียนโดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียนและการสอบไล่ ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปจะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอน คาดหมายว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจ โดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อเปอร์เซ็นต์ของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด ได้แก่ E_1/E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ในการกำหนดเกณฑ์จึงต้องคำนึงกระบวนการ และผลลัพธ์ โดยกำหนดตัวเลขของคะแนนมีค่าเป็น E_1/E_2

E_1 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพกระบวนการจัดเป็นร้อยละของคะแนนจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียนและทดสอบย่อย

E_2 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การวิจัยที่ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น แบบฝึก บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดสื่อประสม ชุดฝึกทักษะ ฯลฯ เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ต้องหาคุณภาพของสื่อดังกล่าวด้วยว่าเหมาะสมที่จะนำไปใช้ต่อไปหรือไม่ และสื่อจะส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

7.8 ดัชนีประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index)) หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน โดยการเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมา เรามักจะดูถึงประสิทธิผลทางด้านการสอนและการวัดประเมินผลทางสื่อ นั้น ตามปกติแล้วจะเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะคือ ความแตกต่าง ของคะแนนการทดสอบก่อนเรียน และคะแนนทดสอบหลังเรียนหรือเป็นการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ แต่ในบางกรณีการเปรียบเทียบเพียง 2 ลักษณะก็อาจยังไม่เพียงพอ เช่น ในกรณีของการทดลองใช้สื่อในการเรียนการสอนครั้งหนึ่งปรากฏว่า กลุ่มที่ 1 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนน 18 % การทดสอบหลังเรียนได้คะแนน 67 % และกลุ่ม 2 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนน 27% การทดสอบหลังเรียนได้คะแนน 74 % ซึ่งเมื่อทำผลวิเคราะห์ทางสถิติ ปรากฏคะแนน ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสองกลุ่ม เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียนระหว่าง 2 กลุ่ม ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดขึ้นเพราะสิ่งที่ทดลอง (Treatment) นั้นหรือไม่ เนื่องจากการทดสอบทั้งสองกรณีมีคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลถึงคะแนนการทดสอบหลังเรียนที่จะเพิ่มขึ้นสูงสุดของแต่ละกรณี (เผชิญ กิจระการ. 2546 : 1) ดังนี้

Hovland (เผชิญ กิจระการ. 2546 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Hovland. 1949 : unpagged) ได้เสนอดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) ซึ่งคำนวณได้จากการหาความแตกต่างของการทดสอบหลังการทดลองด้วยคะแนนสูงสุดที่สามารถเพิ่มขึ้นได้ Hovland เสนอว่าค่าความสัมพันธ์ของการทดลองจะสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องแน่นอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) และคะแนนที่สามารถทำได้สูงสุด ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวชี้ถึงขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อ

Webb (เผชิญ กิจระการ. 2546 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Webb. 1963 : unpagged) ได้เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนโดยใช้วิธีการ 3 แบบ ซึ่งเพิ่มเติมจาก “ดัชนีประสิทธิผล” ของ Hovland และ Webb ให้ความสนใจค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน ซึ่งเรียกว่าวิธีการ Conventional โดยคำนวณจากการนำค่าคะแนนร้อยละของกลุ่มควบคุมลบออกจากคะแนนร้อยละของกลุ่มทดลอง แล้วจึงหาด้วยคะแนนร้อยละของกลุ่ม ผลที่ได้จะแสดงถึงร้อยละที่เพิ่มขึ้น (หรือลดลง) เปรียบเทียบกับคะแนนของกลุ่มควบคุม ดัชนีประสิทธิผลมีรูปแบบในการหาค่า ดังนี้ (เผชิญ กิจระการ. 2546 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Goodman, Fletcher and Chneider. 1980 : 30-34)

$$E.I = \frac{\text{ผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{คะแนนเต็มของแบบทดสอบ} \times \text{จำนวนนักเรียน}) - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

$$\text{หรือ } E.I = \frac{P_2 \times P_1}{100 - P_1}$$

เมื่อ P_1 = คะแนนทดสอบก่อนเรียน

P_2 = คะแนนทดสอบหลังเรียน

หมายถึง จำนวนเศษของ E.I. จะเป็นเศษที่ได้จากการวัดระหว่างทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียน ซึ่งคะแนนทั้ง 2 ชนิด (ประเภท) นี้ จะแสดงถึงค่าร้อยละของคะแนนรวมสูงสุดที่ทำได้ (100%)

ตัวหารของดัชนี คือความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนสูงสุดที่นักเรียนจะสามารถทำได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การหาค่าดัชนีประสิทธิผลหาเพื่อตรวจสอบว่า ผู้เรียน มีความรู้เพิ่มเติมมากขึ้นหรือไม่จากเดิมเป็นการเปรียบเทียบการสอนดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวชี้ถึงขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

8. แผนจัดการเรียนรู้

แผนการสอน หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัฒนาพร ระบุว่าทุกข์, 2542 : 1)

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2545 : 409) ได้กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ (Lesson Plan) เป็นวัสดุหลักสูตรที่ควรพัฒนามาจากหน่วยการเรียนรู้ (UNIT PLAN) ที่กำหนดไว้ เพื่อให้การจัดการสอบบรรลุเป้าประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้จึงเปรียบเสมือนโครงร่าง หรือพิมพ์เขียวที่กล่าวถึงประสบการณ์การเรียนรู้ตามหัวข้อการจัดการเรียนรู้และกระบวนการวัดผลที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ส่วนแผนการเรียนรู้จะแสดงการจัดการเรียนรู้ตามบทเรียน (lesson) และประสบการณ์การเรียนรู้เป็นรายวัน หรือรายสัปดาห์ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ จึงเป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามกำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

กรมวิชาการ (2546 : 1 - 2) ได้กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนซึ่งครูเตรียมการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน โดยวางแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการใช้สื่อการเรียนรู้ หรือแหล่งเรียนรู้ แผนการวัดผลประเมินผลโดยการวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชาหรือหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งยึดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ที่กำหนด อันสอดคล้อง กับมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น

แผนการจัดการเรียนรู้ หรือแผนการเรียนรู้ เป็นคำใหม่ที่นำมาใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เหตุที่ใช้คำ “แผนการจัดการเรียนรู้” แทนคำ “แผนการสอน” เพราะต้องการให้ผู้สอนมุ่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่บ่งไว้ในมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ที่กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด” (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2546 : 213)

แผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการเตรียมการสอนหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มา กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (สุวิทย์ มูลคำ, 2549 : 58)

แผนการสอนเป็นแผนที่กำหนดขั้นตอนการสอนที่ครุมุ่งหวังจะให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหา และประสบการณ์หน่วยใดหน่วยหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2544 : 53)

แผนการสอน คือการนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำแผนการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์การสอน และการวัดผลประเมินผล โดยจัดเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุ อุปกรณ์และตรงกับชีวิตจริงในโรงเรียน (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549 : 15)

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2545 : 409) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า การวางแผนจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนทราบว่า ในแต่ละสัปดาห์หรือแต่ละชั่วโมงผู้สอนควรสอนรายวิชาใด ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ครอบคลุมเรื่องราวอะไรบ้าง รวมทั้งการสำรวจสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้และสามารถทำการประเมินผลผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ได้ตามเป้าหมาย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องสามารถตอบคำถามได้ ดังนี้

1. จะให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อะไรบ้าง
2. จะเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง จึงจะให้นักเรียนบรรลุผลตามจุดประสงค์
3. ครูจะต้องมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรม ตั้งแต่ครูเป็นศูนย์กลางจนถึงนักเรียน

เป็นผู้จัดทำเอง

4. จะใช้สื่อ/อุปกรณ์อะไรจึงช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์

5. จะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนเกิดคุณสมบัติตามที่คาดหวังไว้ (รุจิรี ภูสาระ, 2545 : 159)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการวางแผนการจัดการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า อย่างเป็นระบบเพื่อช่วยให้ผู้สอนทราบทิศทางการสอนของตนจะดำเนินการไปในทิศทางใด และทำให้ทราบว่าสอนเนื้อหาใด อย่างไร ใช้สื่อการเรียนอย่างไร มีการประเมินอย่างไร แผนจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดทำขึ้นจากคู่มือครูทำให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน สนองตอบเจตนารมณ์ของหลักสูตร

9. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)

9.1 ความหมายของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 204) ได้กล่าวว่า แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น โดยได้รับความร่วมมือและความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แผนนี้บรรจุเนื้อหาสาระของหลักสูตรซึ่งเด็กจะต้องเรียน โดยปกติแล้วแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จะจัดทำขึ้นสำหรับแต่ละคนเป็นแผนใน ระยะ 1 ปี และมีการทบทวนแผนทุกภาคเรียน

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคล ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นเฉพาะบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ .2548 : 6)

เบญจา ชลธาร์นนท์ (2546. 11-20) ได้กล่าวว่า แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ แผนการให้บริการทางการศึกษาพิเศษรายปีที่จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรให้กับนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่อง เป็นรายบุคคลโดย พ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำ ซึ่ง

จะต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับระดับความสามารถของนักเรียนในปัจจุบัน ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นเฉพาะบุคคล รวมทั้งกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล

สุขพัชรา ชุ่มเจริญ (2545 : 10) ได้กล่าวว่าแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ แผนการจัดการศึกษาที่จัดขึ้นอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร โดยได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรทางการแพทย์ จัดทำเนื้อหาของหลักสูตรและความช่วยเหลือพิเศษขึ้นให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กเฉพาะแต่ละคน

สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ (2546 : 1) ได้กล่าวว่าแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นแผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ของคนพิการตลอดจนกำหนด สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็น เครื่องมือสำหรับกระบวนการตรวจสอบ (Assessment) และกระบวนการเรียนการสอนของเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษและเป็นแผนกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละบุคคลรวมถึงการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการ พิเศษจำเป็นเฉพาะบุคคลตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงเพื่อให้คนพิการได้รับความช่วยเหลือ สามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

9.2 ความสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

รัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อคนพิการโดยได้บัญญัติกฎหมายให้ บุคคลเหล่านี้มีโอกาสได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยต้องได้รับการจัดการศึกษาที่ เหมาะสมกับความต้องการ จำเป็นของแต่ละคนซึ่งแตกต่างกันตามประเภทและระดับความพิการ นอกจากนี้บุคคลพิการทุกประเภทที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมาย จะได้รับสิทธิ์ต่าง ๆ จากรัฐตาม สิทธิ์ต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้บุคคลพิการทุกประเภทที่จดทะเบียนแล้ว คือ กฎกระทรวงที่ได้กำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิ์ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความ

ช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545 โดยกำหนดให้มีการจัดทำ แผนการจัดการ
ศึกษาเฉพาะบุคคล ทั้งนี้เพื่อ

9.2.1 ประกันความเหมาะสมในการจัดบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กพิการ ซึ่ง
จะต้องจัดตามความต้องการจำเป็นพิเศษทางการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน

9.2.2 เพื่อประกันว่าได้มีการจัดบริการทางการศึกษาพิเศษและบริการอื่นตามที่
ระบุไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจริงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการติดตามผลการ
ให้บริการ

9.3 หลักการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรยึดหลักการดังนี้

9.3.1 จัดให้กับคนพิการทุกคนเป็นรายบุคคล

9.3.2 สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละคน

9.3.3 มุ่งพัฒนาคนพิการอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน

9.3.4 ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำ

9.3.5 ครอบคลุม ยืดหยุ่น ทันสมัยและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

9.3.6 ประเมินผลและปรับปรุงให้เหมาะสมเป็นระยะ อย่างต่อเนื่องและ

สม่ำเสมอ

9.4 แนวทางการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

แนวทางของสถานศึกษา เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัด
การศึกษาเฉพาะบุคคล สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ
บุคคลประกอบด้วยบุคคลที่ เกี่ยวข้อง ดังนี้

9.4.1 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธานคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษา
เฉพาะบุคคล

9.4.2 ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการและ
เลขานุการ มีหน้าที่ ดังนี้ รวบรวมข้อมูลทุกด้านจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดทำเอกสาร
ประกอบการประชุม จัดประชุม จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จัดทำงบประมาณ
โครงการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จัดทำบัญชี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ

และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และตามความต้องการ
จำเป็นที่ระบุในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ของคนพิการแต่ละคน

9.4.3 ครูประจำชั้นหรือครูผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการ มีหน้าที่ดังนี้ รวบรวม
ข้อมูลและบันทึกในแบบบันทึกแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล นำเสนอข้อมูลของคนพิการแต่
ละคนต่อที่ประชุม นำมติของคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จุดมุ่งหมาย
และแนวทางการดำเนินการไปประสานงานและปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ติดตาม
ประเมินผลการดำเนินงาน และรายงานต่อคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ
บุคคล เสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

9.4.4 นักวิชาชีพ หรือครูที่ทำหน้าที่ในการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่าง ๆ เป็น
กรรมการ ทำหน้าที่ เป็นผู้ให้ข้อมูล เสนอแนะ ร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย ให้บริการ ประสานงาน
ต่าง ๆ ติดตาม รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

9.4.5 ผู้ปกครองเป็นกรรมการ ทำหน้าที่เป็นผู้บันทึกข้อมูล เสนอแนะ ร่วมกำหนด
จุดมุ่งหมาย ประสานงานการนำคนพิการไปขอรับบริการต่าง ๆ และช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ
ติดตาม รายงานผล รวมทั้งประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ
บุคคล

9.4.6 บุคคลผู้พิการ (กรณีที่สามารถเข้าร่วมประชุมได้) เป็นกรรมการทำหน้าที่เป็น
ผู้บันทึกข้อมูล จุดมุ่งหมาย ประสานงานการขอรับบริการต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตาม
แผนการ จัดการศึกษาเฉพาะบุคคลรวมทั้งติดตาม รายงานผล ร่วมประเมินผลและปรับปรุง
แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

9.4.7 ผู้แทนองค์กรคนพิการ องค์กรเอกชนหรืออาสาสมัคร เป็นกรรมการ ทำ
หน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูล เสนอแนะร่วมกำหนดจุดมุ่งหมายและประสานงานการให้บริการต่าง ๆ
รวมทั้งติดตาม รายงานผล ร่วมประเมินผลและปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรมีความรู้เกี่ยวกับคนพิการเป็น
รายบุคคล การบริการที่จำเป็น มีคุณค่าต่อคนพิการมากที่สุด แหล่งอื่น ๆ ที่สนับสนุน หรือให้การ
ช่วยเหลือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา กระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ
บุคคล ในการจำแนกแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หากทีมคณะกรรมการมีครูการศึกษา

พิเศษ จะต้องประชุมหรือเสนอเรื่องลีลาการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละคน ประสพการณ์การเรียนรู้ของคนพิการ ยุทธศาสตร์/เทคนิค/กลวิธีการสอนทางการศึกษาพิเศษ การประเมินผลและการตรวจสอบข้อมูล เรื่องการประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองคนพิการก่อนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สิ่งสำคัญที่ควรดำเนินการเป็นอันดับแรก คือ สถานศึกษาต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองก่อน เพื่อให้ผู้ปกครองพร้อมให้ความร่วมมือ ในประเด็นต่อไปนี้

- 1) ตระหนักและยอมรับถึงความสำคัญของการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- 2) อนุญาตให้จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- 3) มีส่วนร่วมและเข้าประชุมในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- 4) ส่งเสริม สนับสนุน การปฏิบัติตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- 5) นำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไปปฏิบัติ
- 6) มีส่วนร่วมในการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

9.5 แบบบันทึกแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

แบบบันทึกแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ซึ่งสามารถกรอกข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวข้องกับคนพิการ มีส่วนประกอบที่ต้องกรอกข้อมูลสำคัญ ดังนี้

9.5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ เช่น ชื่อ-นามสกุล ชื่อเล่น เลขบัตรประชาชน วัน เดือน ปี เกิด ศาสนา อายุ และที่อยู่ เป็นต้น

9.5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว เช่น ชื่อ-นามสกุล บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพ รายได้ และที่อยู่ เป็นต้น

9.5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ เช่น การจดทะเบียนคนพิการ

9.5.4 ข้อมูลสุขภาพหรือความบกพร่อง เช่น ประเภทหรือลักษณะความพิการ โรคประจำตัว และยาที่ต้องใช้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องกรอกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติทางการศึกษาของคนพิการแต่ละคน เพื่อสำรวจความสามารถและประสบการณ์ทางการเรียนรู้ของคนพิการ ซึ่งจะช่วยให้วางแผนการจัดการศึกษาให้คนพิการได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม

ส่วนที่ 3 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นส่วนที่คณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะต้องร่วมกันพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ของคนพิการ แล้วสรุปผลนำมากรอกในส่วนนี้ ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1) ระดับความสามารถพื้นฐาน เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจุดเด่น จุดด้อย ความสามารถพื้นฐานหรือระดับผลสัมฤทธิ์ในแต่ละทักษะวิชาต่าง ๆ เช่น ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะสังคม ทักษะการสื่อสาร ทักษะวิชาการ ทักษะพื้นฐานอาชีพ หรือวิชาอื่น ๆ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

2) เป้าหมายระยะยาว 1 ปี เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นผู้ร่วมกันกำหนดขึ้นอย่างสอดคล้องกับระดับความสามารถพื้นฐานตามทีระบุ

3) เป้าหมายระยะสั้น หรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นการกำหนด วัตถุประสงค์ย่อยต่าง ๆ ในการดำเนินงานจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายระยะยาว 1 ปี ตามที่ได้วางแผนไว้

4) เกณฑ์การประเมินผล เป็นการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการศึกษาที่สอดคล้องตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ได้ระบุไว้ และเหมาะสมกับสภาพความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละคนด้วย

5) ผู้รับผิดชอบ เป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบการจัดการศึกษาตามที่ได้ระบุไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลช่วยให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานจริง

ส่วนที่ 4 ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เป็นส่วนที่ต้องกรอกข้อมูลตามรายการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการ จำเป็นของคนพิการ และสอดคล้องกับแผนการศึกษาตามที่ได้

วางแผนไว้ นอกจากนี้ยังต้องระบุถึงวิธีการขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งคณะกรรมการแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลร่วมกันพิจารณากำหนด

ส่วนที่ 5 การลงนามของคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นส่วนที่ระบุรายชื่อคณะกรรมการจัดทำ IEP และการลงนามกำกับไว้เป็นหลักฐานทุกคน เพื่อแสดงถึงการมีข้อตกลงร่วมกันของคณะกรรมการ หรือผู้รับผิดชอบจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ส่วนที่ 6 ความเห็นของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เป็นส่วนที่เปิดโอกาสให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของคนที่พิการได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ได้จัดทำเสร็จสิ้นแล้ว โดยจะต้องระบุถึงการตัดสินใจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล แล้วลงนามรับรองความคิดเห็นไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งก็จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลต่อไป

9.6 การดำเนินการตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

เมื่อจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลแล้วให้คณะกรรมการผู้รับผิดชอบส่วนต่าง ๆ ดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง

9.6.1 ประสานงานตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

9.6.2 จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล

9.6.3 ติดตามผลและจัดทำรายงานผลการจัดการศึกษาเป็นระยะ ๆ

9.6.4 เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวข้อง / จัดทำแฟ้มสะสมงาน

9.6.5 ประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลต่อ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) หรือแผนการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดทำ ขึ้นทั้งนี้โดยได้รับความร่วมมือและยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับระดับความสามารถของนักเรียนในปัจจุบัน ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นเฉพาะบุคคล รวมทั้งกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนและวัดผลประเมินผล และเด็กที่ได้รับบริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ต่อไป

9.7 การดูแลเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ศรียา นิยมธรรม (2543, 146–147) ได้กล่าวว่า การดูแลเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ดังนี้

1. พัฒนาการรับรู้การเคลื่อนไหว และความเข้าใจเกี่ยวกับร่างกาย ให้เด็กได้พัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก โดยใช้กิจกรรมต่อไปนี้ คือ การเล่นเป็นจังหวะ การทรงตัว การยืดหยุ่น ในกล้ามเนื้อ การฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ
2. การรับรู้ มนุษย์ใช้ประสาทสัมผัสหลายด้าน แต่ที่สำคัญที่สุดและใช้มากที่สุดในการเรียนรู้ คือการฟัง การเห็น และการสัมผัส จึงควรฝึกการรับรู้ทั้ง 3 ด้านนี้ ให้แก่เด็กที่ละด้านก่อนแล้วจึงฝึกการรับรู้ร่วมกันทั้งการฟังและสายตา เพื่อช่วยให้เด็กรับรู้ได้ดีขึ้น
3. ภาษา เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีปัญหาในเรื่องภาษา ทั้งด้านการฟังและการจำแนกเสียง การจำ การเรียงลำดับ ในการช่วยเหลือเด็กประเภทนี้ควรเน้นการสอนภาษาไว้ดังนี้ คือ

ก. เพื่อเพิ่มช่วงความสนใจของเด็กให้ยาวขึ้น

ข. เพื่อเพิ่มความสามารถของเด็กให้จำคำได้มากขึ้น

ค. เพื่อเพิ่มความสามารถของเด็กให้จำได้นานขึ้น

ง. ปรับปรุงโครงสร้างของภาษาให้ง่ายขึ้น เพื่อให้เด็กสามารถสื่อสารได้

จ. จัดให้เด็กมีโอกาสใช้ภาษาและพูด เพื่อให้เด็กสื่อความหมายกับผู้อื่นได้

4. วิชาหลัก หมายถึง วิชาที่เป็นปัญหาสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ซึ่งมี 4 แขนง คือการพูด การอ่าน การเขียนทั้งในด้านการสะกดตัวอักษร และลายมือ และคณิตศาสตร์ ซึ่งเด็กควรต้องได้รับการสอนซ่อมเสริมในเรื่องเหล่านี้

ผดุง อารยะวิญญู (2544, 99 – 108) ได้กล่าวว่า การช่วยเหลือเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ดังนี้

การช่วยเหลือจากครู

1. กำหนดเป้าหมายของพฤติกรรมว่าครูต้องการให้เด็กแสดงพฤติกรรมเช่นใด
2. วางแผนและดำเนินการช่วยเหลือเด็กเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

การช่วยเหลือจากผู้ปกครอง

ผู้ปกครองอาจปฏิบัติดังนี้

1. ช่วยให้เด็กพักผ่อน หลับนอนให้เต็มที่
2. กำหนดกิจวัตรประจำวันให้เด็กปฏิบัติตามเป็นขั้น ๆ ในลักษณะง่ายไม่

สลับซับซ้อน

3. ให้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์
4. ให้เด็กรับประทานยาตามที่แพทย์สั่ง
5. ให้เด็กแต่งกายให้เหมาะสม
6. ส่งเสริมให้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
7. ไปพบแพทย์ตามที่กำหนด
8. แสดงความรักต่อเด็กอย่างสม่ำเสมอ

การช่วยเหลือด้านจิตใจ

1. ให้คำชมแก่บุตรเมื่อบุตรทำงานสำเร็จ
2. อย่าเปรียบเทียบบุตรของตนกับบุตรของผู้อื่น
3. อย่าเปรียบเทียบบุตรของตนกับพี่หรือน้องท้องเดียวกัน
4. แสดงความมั่นใจให้เด็กเห็นว่าบุตรจะสามารถประสบความสำเร็จในการทำงาน
5. ตั้งความหวังให้สอดคล้องกับความเป็นจริง
6. ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
7. ช่วยให้เด็กมีความคิดว่าตนเป็นคนที่มีค่า

การช่วยเหลือด้านการเรียน

1. หมั่นพูดคุยกับบุตร
2. ฟังลูกพูดบ้าง หากลูกถามให้พยายามตอบให้มากที่สุด
3. สอนให้ลูกรู้จักฟังผู้อื่นพูด
4. อ่านหนังสือให้ลูกฟัง และให้ลูกอ่านหนังสือให้พ่อแม่ฟัง
5. สอนให้ลูกรักการอ่าน
6. ดูแลให้บุตรทำการบ้านให้ครบ

7. จัดหาโต๊ะ เก้าอี้ไว้ให้บุตรใช้
8. จัดหาวัสดุที่จำเป็นในการศึกษา
9. ช่วยเสนอแนะในการทำการบ้าน หากเด็กทำการบ้านไม่ได้
10. อธิบายให้บุตรของท่านเข้าใจถึงความสำคัญของการเรียน
11. เล่นเกมทางภาษาร่วมกับบุตร
12. อบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนมีระเบียบวินัย
13. ให้เด็กจดจำข้อมูลที่สำคัญ
14. เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการอ่าน
15. พาเด็กไปเที่ยวความสถานที่ต่าง ๆ บ้าง

การช่วยเหลือในการเตรียมตัวก่อนสอบ

1. ช่วยจัดอาหารว่างให้บุตรในขณะที่อ่านหนังสือ
2. ดูแลบุตรให้นอนเพียงพอ ก่อนเข้าสอบในวันรุ่งขึ้น
3. ดูแลเด็กให้รับประทานอาหารเช้าในวันสอบ
4. ดูแลให้บุตรแต่งกายให้เรียบร้อย
5. ดูแลบุตรให้ไปถึงสถานที่สอบก่อนเวลา
6. แนะนำบุตรให้บุตรทำข้อสอบให้ดีที่สุด
7. ให้กำลังใจบุตรในการสอบ
8. ให้บุตรเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสอบให้พร้อม

การช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

1. การกระตุ้นให้บุตรแสดงความสามารถสูงสุดเมื่อมีโอกาส
2. ดูแลให้บุตรส่งการบ้านให้ครบ ตามเวลาที่กำหนด
3. ไปพบครูของบุตร อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
4. อาสาเข้าไปช่วยครูในการสอนเด็ก
5. อาสาเข้าไปช่วยในกิจกรรมของโรงเรียน
6. พิจารณารายงานจากโรงเรียนอย่างถี่ถ้วน
7. สนับสนุนสมาคมครู – ผู้ปกครอง

การช่วยเหลือจากนักจิตวิทยา

1. แรงแเสริมเชิงบวก (Positive Reinforcement) เป็นการให้สิ่งที่พึงพอใจกับเด็ก เพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สิ่งที่ทำให้เด็กเกิดความพอใจอาจได้แก่ คำชมหรืออาจเป็นอาหาร ของเล่น ตุ๊กตา หรือรางวัลอื่น ๆ ที่ครูอาจหามาได้

2. แรงแเสริมเชิงลบ (Negative Reinforcement) เป็นการให้สิ่งที่ไม่เป็นที่พึงพอใจแก่เด็ก ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมา เพราะเด็กไม่ต้องการสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ และต้องการให้เอาสิ่งที่ไม่พึงประสงค์นั้น ออกไปให้พ้น

3. เบี้ยอรรถกร (Token Economy) เป็นการให้รางวัลแก่เด็กอย่างเป็นระบบ และเป็นขั้นตอนเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

4. การทำสัญญา (Contract) ส่วนมากเป็นสัญญาทางพฤติกรรม (Behavioral Contract) นั่นคือครูทำสัญญากับนักเรียนเพื่อกำหนดให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ครูกับนักเรียนเจรจาทำความตกลงกันก่อนเมื่อเด็กปฏิบัติตามสัญญาแล้ว ครูให้รางวัล

5. การขอเวลานอก (Time – Out) การขอเวลานอก เป็นการให้เด็กงดร่วมกิจกรรมบางอย่างที่เด็กอยากจะทำร่วม ใช้ในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ใช้ได้ผลดีกับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ และปัญหาทางพฤติกรรมที่ไม่รุนแรงมากนัก ครูอาจให้เด็กงดร่วมกิจกรรมชั่วคราวเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้แก่การงดกิจกรรม (Activity Time – Out) ครูไม่สนใจ (Teacher Time – Out) ผู้สังเกต (Contingent Observation) การงดร่วมกิจกรรม (Exclusion Time – Out) การกักขัง (Seclusion Time – Out)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองของเด็กและครูด้วย เพื่อจะได้พัฒนาเด็กได้เต็มตามศักยภาพ และสามารถใช้กระบวนการของจิตวิทยาช่วยในการเรียนรู้โดยการสร้างเงื่อนไขและให้แรงแเสริมกับเด็ก ผู้ศึกษาในฐานะครูผู้สอนได้ให้การช่วยเหลือในด้านการอ่านวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นวิชาหลัก โดยการสอนให้กรณีศึกษาสามารถอ่านได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้นั้นคือการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจให้สูงขึ้น

9.8 แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)

เบญจา ชลทรานนท์ (2546 : 8) ได้กล่าวว่า แผนการสอนเฉพาะบุคคลไว้ว่าแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) หมายถึง แผนพัฒนาที่ สืบเนื่องมาจากจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือเป้าหมายระยะสั้นของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ซึ่งสามารถจัดทำแผนประจำวันหรือแผนประจำสัปดาห์ก็ได้โดยมีเนื้อหารายละเอียดเกี่ยวกับการสอน สื่อ การประเมินจุดประสงค์ และผลการประเมินทักษะที่กำหนดในจุดประสงค์ ซึ่งเป็น แผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจง สำหรับผู้เรียนคนนั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดทิศทางใน การจัดการเรียนการสอนของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสมตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ทักษะที่ผู้เรียนมีอยู่แล้ว ทักษะที่ผู้เรียนยังทำไม่ได้หรือยังไม่มี

ขั้นตอนการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)

1. ศึกษาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างละเอียด
2. นำเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) มากำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ใช้ตามความเหมาะสมและศักยภาพของผู้เรียน
3. วางแผนการสอนโดยกำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและการวัดผลประเมินผลวันเริ่มต้นเรียน วันผ่านจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนการสอน
5. ประเมินผลการเรียนและปรับปรุงแก้ไข

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนต้องได้รับการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคลเพื่อจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับตัวบุคคล (IIP) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) จัดทำขึ้นตรงตามศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนเป็นรายบุคคลรวมถึงมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

10. ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของงานที่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือ

ความต้องการของแต่ละบุคคลในแนวทางที่เขาประสงค์ ความพึงพอใจโดยทั่วไปตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Satisfaction และยังมีผู้ให้ความหมายคำว่า “ความพึงพอใจ” พอสรุปได้ดังนี้

คณิต ดวงหัตถ์ (2537, : 10) ได้กล่าวว่า เป็นความรู้สึกชอบ หรือพอใจของบุคคลที่มีต่อการทำงานและองค์ประกอบหรือสิ่งจูงใจอื่น ๆ ถ้างานที่ทำหรือองค์ประกอบเหล่านั้นตอบสนองความต้องการของบุคคลได้ บุคคลนั้นจะเกิดความพึงพอใจในงานขึ้น จะอุทิศเวลา แรงกาย แรงใจ รวมทั้งสติปัญญาให้แก่งานของตนให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

Gilmer (1965, 254 – 255 อ้างถึงใน เพ็ญแข ช่อมณี 2544 : 6) ได้กล่าวว่า ผลของเจตคติต่าง ๆ ของบุคคลที่มีต่อองค์กร องค์ประกอบของแรงงาน และมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งความพึงพอใจนั้นได้แก่ ความรู้สึกมีความสำเร็จในผลงาน ความรู้สึกที่ได้รับการยกย่องนับถือ และความรู้สึกว่ามีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

Morse (1955 อ้างถึงใน สันติ ธรรมชาติ 2545 : 24) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ลดความตึงเครียดของผู้ทำงานให้น้อยลง ถ้ามีความตึงเครียดมากก็จะเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน ความตึงเครียดเป็นผลรวมจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อคราวใดความต้องการได้รับการตอบสนองก็จะทำให้ความเครียดน้อยลง ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความพึงพอใจ จากคำนิยามของ Morse ทำให้มีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้ความหมายไปในทิศทางที่คล้ายคลึงกัน โดยเน้นว่าความพึงพอใจเกิดจากการได้รับการตอบสนอง

Silmer (1984, 230 อ้างถึงใน ประภาภรณ์ สุรปภา 2544, : 9) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นระดับขั้นตอนความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบของคนที่มีลักษณะต่าง ๆ ของงานรวมทั้งงานที่ได้รับมอบหมาย การจัดระบบงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

Strauss (1980 อ้างถึงใน เพ็ญแข ช่อมณี 2544, : 7) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกพอใจในงานที่ทำและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร คนจะรู้สึกพอใจในงานที่ทำเมื่องานนั้นให้ผลประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเขาได้

ในการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจนั้น โดยทั่วไปนิยมศึกษากันในสองมิติ คือ มิติความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานและมิติความพึงพอใจในการรับบริการ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบผู้รับบริการ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Oskamps (1984, อ้างถึงใน ประภาภรณ์ สุรปภา 2544, : 11) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจมีความหมายอยู่ 3 นัย คือ

1. ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพการณ์ที่ผลการปฏิบัติจริงได้เป็นไปตามที่บุคคลคาดหวังไว้

2. ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับของความสำเร็จที่เป็นไปตามความต้องการ

3. ความพึงพอใจ หมายถึง งานที่ได้ตอบสนองต่อคุณค่าของบุคคล

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า “ความพึงพอใจ” หมายถึง ความรู้สึกที่เป็นการยอมรับ ความรู้สึกชอบ ความรู้สึกที่ยินดีกับการปฏิบัติงาน ทั้งการให้บริการ และการรับบริการในทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่ ความพึงพอใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญมากเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เกิดแรงเสริมสร้างความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน เพื่อส่งผลให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตตามศักยภาพของผู้เรียนและครูผู้สอน

11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

11.1 งานวิจัยในประเทศ

กันตา สุขกระจ่าง (2550 : 83) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านคำ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้หลังการสอน โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีระดับสติปัญญาปกติ ระดับ IQ ตั้งแต่ 90 ขึ้นไป ไม่มีความพิการซ้ำซ้อนเรียนอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนบ้านหนองไม้ก่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ หนังสือนิทานส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ แผนการสอน โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน คำ ผลการศึกษาพบว่า 1.หนังสือนิทานส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.09/86.33 2.ความสามารถในการอ่านคำหลังการสอนโดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับดี ความสามารถในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหา

ทางการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

พัชนี บุญรัมย์ (2550 : 51) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดการสอนสระลรูป สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแผนการสอน และ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านคำ ทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนสระลรูปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอนสระลรูปเป็น 83.80/85.71 นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีความสามารถในการอ่านคำหลังการสอนโดยใช้ชุดการสอนสระลรูปอยู่ในระดับดี และเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านคำก่อนและหลังการสอนโดยใช้ชุดการสอนสระลรูป พบว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านคำสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

วรัญญา เอี่ยมสำอางค์ (2551 : 92) ได้ศึกษาผลของการสอนอ่านภาษาไทยจากนิทานอ่านง่ายต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการทดลองรายกรณี ทำการศึกษานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน เพศชาย ที่มีระดับสติปัญญาปกติ และไม่มีคามพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ มัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนภัทรญาณวิทยา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยใช้หนังสือนิทานอ่านง่ายชุดมาตราไทย 9 แม่ จำนวน 9 เล่ม ผลการวิจัยพบว่าการอ่านคำยากความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้หลังได้รับการสอนอ่านจากนิทานอ่านง่ายมีค่าสูงกว่า (93%) ก่อนการทดลองสอนอ่าน (14%)

อมรัตน์ วารินกุล (2551 : 56-59) ได้ศึกษาความสามารถทางการอ่านของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยการสอนด้วยบัตรคำประกอบภาพ อยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดหันตรา (เวชสมานราษฎร์นุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่ได้รับการสอนด้วยบัตรคำ และบัตรคำประกอบภาพก่อนได้รับการสอน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 18.60 คะแนน และ 18.80 คะแนน และหลัง

ได้รับการสอนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 77.60 คะแนน และ 79.80 คะแนน ผลต่างของคะแนนก่อน และหลังการทดลอง เท่ากับ 59 คะแนน และ 58.80 คะแนน การสอนด้วยบัตรและบัตร คำประกอบภาพจึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นสื่อการสอนเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการ เรียนรู้เพราะจะทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้การอ่านได้ดีขึ้น

เสมือน ดงชมพู (2553 : 103- 105) ได้ศึกษาชุดฝึกการอ่านคำของเด็กที่มีความ บกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน อยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านนาสะอาดผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านคำก่อนและหลังโดยชุด กิจกรรมการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านคำก่อนทดลอง คะแนนเฉลี่ย 29.13 คะแนน มีความสามารถในระดับ พอใช้ และหลังการทดลองคะแนน เฉลี่ย 71.25 คะแนน มีความสามารถในระดับดี หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง ดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรม การอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านคำมีค่า 0.8280 คิดเป็นร้อยละ 82.80 ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการอ่านคำเป็น 87.81/89.06

สมาลี ศิริกุล (2554 : 110) ได้ศึกษาทักษะการอ่านจับใจความโดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การพัฒนาทักษะการอ่านจับ ใจความของนักเรียนมีประสิทธิภาพ 81.33/82.74 หมายความว่า แบบฝึกทักษะการอ่านจับ ใจความมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.79 นักเรียน ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการ อ่านจับใจความ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการ อ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 4.57

มณี เผือกใต้ (2555 : 100) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านและการเขียนคำยากใน บทเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 115 คน พบนักเรียนอ่านไม่คล่อง มีนักเรียนจำนวน 18 คน อ่านไม่ออก อ่านไม่คล่อง คิดเป็นร้อยละ 15.65 มีนักเรียนจำนวน 22 คน เขียนไม่ได้ เขียนไม่คล่อง คิดเป็นร้อยละ 19.13 คำที่มีปัญหา ด้านการอ่าน การเขียน คือ คำสะกดไม่ตรงตามมาตรา คิดเป็นร้อยละ 24.00 คำควบกล้ำ คิดเป็น ร้อยละ 23.20 คำตัวการ์นต์ คิดเป็นร้อยละ 22.82 คำ รร (ร หัน) คิดเป็นร้อยละ 20.00

คำราชาศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 26.00 คำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 24.80 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียน คำยากในบทเรียน มีค่าเท่ากับ 4.80 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด

11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Masters Lowell และ Others (1993 : Wed Site) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการสอนอ่านเป็นคำไว้ว่า การสอนวิธีอ่านเป็นคำนี้ใช้ได้ดี ทั้งเด็กพิเศษและเด็กปกติในด้านการจำคำ เด็กจะเรียนรู้คำศัพท์ได้มากกว่าและใช้เวลาน้อยกว่าการเรียนโดยวิธีปกติ

Cormers (1992 : Wed Site) ได้ศึกษาการสอนอ่านสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลาง พบว่าวิธีที่ได้ผลดีที่สุดในการแก้ไขการอ่านออกเสียง คือ วิธีสอนคำที่คุ้นเคยมากที่สุดร่วมกับการใช้ภาพ และวิธีการวิเคราะห์โครงสร้างของคำเพียร์ซ (Pierce. 2003) ได้ศึกษาประเด็นใหญ่ที่ได้การสนับสนุนโดยมีความมุ่งหมายเพื่อกำหนดของเขตที่การเรียนรู้ทุกวันในชั้นอนุบาล ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสะกดคำและการเรียนอ่านที่ประดิษฐ์ขึ้นมา ครูจำนวน 5 คน ทำเป็นตัวอย่างการเขียนให้กับเด็กชั้นอนุบาลจำนวน 78 คน ที่เขียนทุกวันหรือเกือบทุกวันเป็นเวลา 20 สัปดาห์ เด็กกลุ่มทดลองมี 51 คน กลุ่มควบคุมมี 27 คน ซึ่งได้รับการทดสอบก่อนและหลังการทดลองโดยใช้แบบสังเกต ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรูปแบบผสม บ่งชี้ว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองในภาระงานเขียนตามคำบอก และการทดสอบการเขียน ผลจากการทดสอบสัดส่วนตามพบว่ามีแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในระดับการอ่านของกลุ่มควบคุมจากการทดสอบก่อนการทดลองถึงการทดสอบหลังการทดลอง ผลของกลุ่มทดลองจากการทดสอบก่อนถึงหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ในตอนสิ้นสุดชั้นอนุบาล 82.35% ของกลุ่มทดลองอ่านหนังสือได้ ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีเพียง 48.15% อ่านหนังสือได้ การศึกษาครั้งนี้บ่งชี้ว่าตัวนักเรียนชั้นอนุบาล ได้รับการส่งเสริมให้เขียนทุกวันและใช้การสะกดคำที่ประดิษฐ์ขึ้น จะมีความเป็นได้มากขึ้นที่นักเรียนจะเข้าสู่การอ่านในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการอ่าน ที่จะสามารถทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านมีพัฒนาการด้านการอ่านสูงขึ้นนั้น ต้องใช้กลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านที่หลากหลายรูปแบบ และนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ใน

การจัดกิจกรรมการอ่านต้องเหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน และมีประสิทธิภาพ ต้องจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสม จึงจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านของนักเรียนสูงขึ้น เพื่อให้ผลการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มากที่สุด และยังเป็นแนวทางแก่ครู พ่อ แม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นำไปใช้ในการฝึกให้สามารถอ่านสระได้ และเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ เป็นการพัฒนาด้านภาษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่าน สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษาตอนต้น เพื่อที่จะให้เกิดความพร้อมด้านการอ่านและการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ดังนั้นครูและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาสื่อและอุปกรณ์เพื่อช่วยพัฒนาทักษะเหล่านี้ การที่จะทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านมีพัฒนาการด้านการอ่านสูงขึ้นนั้น ต้องใช้กลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านที่หลากหลายรูปแบบ และนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการอ่านต้องเหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน และมีประสิทธิภาพ ต้องจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสม จึงจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านคำของนักเรียนสูงขึ้น เพื่อให้ผลการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาทักษะการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่าน บัตรสระ บัตรคำ บัตรภาพ เพลง นิทาน กิจกรรมฝึกอ่าน ซึ่งผลการใช้ชุดฝึกทักษะการอ่าน มีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่าน พื้นฐานในชีวิตประจำวัน ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน และยังเป็นแนวทางแก่ครู พ่อ แม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นำไปใช้ในการฝึกให้สามารถอ่านสระได้และเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ เป็นการพัฒนาด้านภาษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ดีขึ้น

12. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างชุดฝึกทักษะการอ่านสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

